

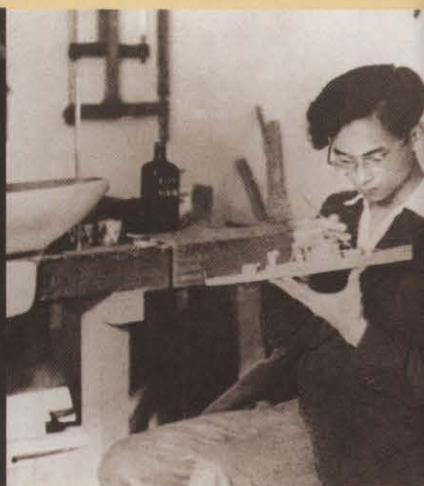
ในหลวงของเรา

ในหลวงของเรา

เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ
๕ ธันวาคม ๒๕๕๔

โดย
งามพรรณ เวชชาชีวะ

ในหลวงของเรา

คณะกรรมการจัดทำหนังสือเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
จัดพิมพ์เผยแพร่ครั้งที่ ๑ พุทธศักราช ๒๕๕๕ จำนวน ๑๐๐,๐๐๐ เล่ม

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ
National Library of Thailand Cataloging in Publication Data
งามพรรณ เวชชาชีวะ.

ในหลวงของเรา. -- กรุงเทพฯ : สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ, ๒๕๕๕.
๑๖๘ หน้า.

๑. ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา, ๒๔๗๐.--- พระราชาธิบดียกิจ.
I. ชื่อเรื่อง.

923.1593

ISBN 978-616-235-139-6

บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) ร่วมจัดทำต้นฉบับ

หนังสือเผยแพร่ห้ามจำหน่าย

พิมพ์ที่

บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)

๓๗๖ ถนนชัยพฤกษ์ แขวงตลิ่งชัน เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ ๑๐๑๗๐

โทรศัพท์ ๐-๒๕๒๒-๙๐๐๐, ๐-๒๕๔๒-๑๐๑๐

โทรสาร ๐-๒๕๓๓-๒๗๕๒, ๐-๒๕๓๔-๑๓๕๕

E-mail : aprint@amarin.co.th Homepage : <http://www.amarin.com>

สารบัญ

๖

คำนำ

๙

พระราชประวัติ

๔๗

พระอัจฉริยภาพ

๑๐๗

พระราชกรณียกิจ

...การจะเล่าเรียนหรือทำการใดๆ ให้สำเร็จได้ด้วยดี
โดยตลอดนั้น ขึ้นอยู่กับความตั้งใจจริงเป็นใหญ่
เพราะความตั้งใจจริงนี้ เป็นเครื่องมือสำคัญ
ที่จะช่วยกำจัดความเกียจคร้าน ความอ่อนแอ
และความท้อถอย ได้อย่างดียิ่ง จะปลุกฝังความเอาใจใส่
ความขยันหมั่นเพียร และความเข้มแข็ง ให้เกิดเป็นนิสัย
และนิสัยที่ดีที่ปลูกไว้แต่เยาว์วัย จะเป็นคุณสมบัติติดตัวไป
ในวันข้างหน้า จะช่วยพาตัวให้อาจสามารถ
เอาชนะอุปสรรคและปัญหาต่างๆ ได้โดยตลอด
และประสบความสำเร็จความเจริญรุ่งเรืองต่อไปในชีวิต...

พระบรมราชาบาท
พระราชทานแก่คณะอาจารย์ ครู และนักเรียนโรงเรียนวังไกลกังวล
วันที่ ๓๑ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๑๗

คำนำ

คำนำ

คำนำ

ใคร รู้บ้างว่า...

ชื่อ **'กฤษิพล'** มีความหมายว่าอะไร

ชนมที่ **'พระองค์เล็ก'** ในวัยทารก โปรดเสวย เรียกว่าอะไร

สถานีวิจัยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็น **'ดีเจ'** ชื่อสถานี
อะไร

เหตุการณ์ที่น้องติดหล่มที่หมู่บ้านห้วยมอคลนำไปสู่โครงการอันเนื่อง
มาจากโครงการพระราชดำริชื่ออะไร

หลุก ฟาย แม้ว แก้มลือ เวชพาหน์ เกี่ยวข้องกับพระราชกรณียกิจ
อย่างไร

เรื่องราวมากมายรวบรวมไว้ในหนังสือ **'ในหลวงของเรา'** เชิญชวน
ให้พลิกเลือกอ่านตามความสนใจ อ่านร่วมกันกับเพื่อนา ในโรงเรียน และ
แบ่งกันอ่านกับสมาชิกในครอบครัว

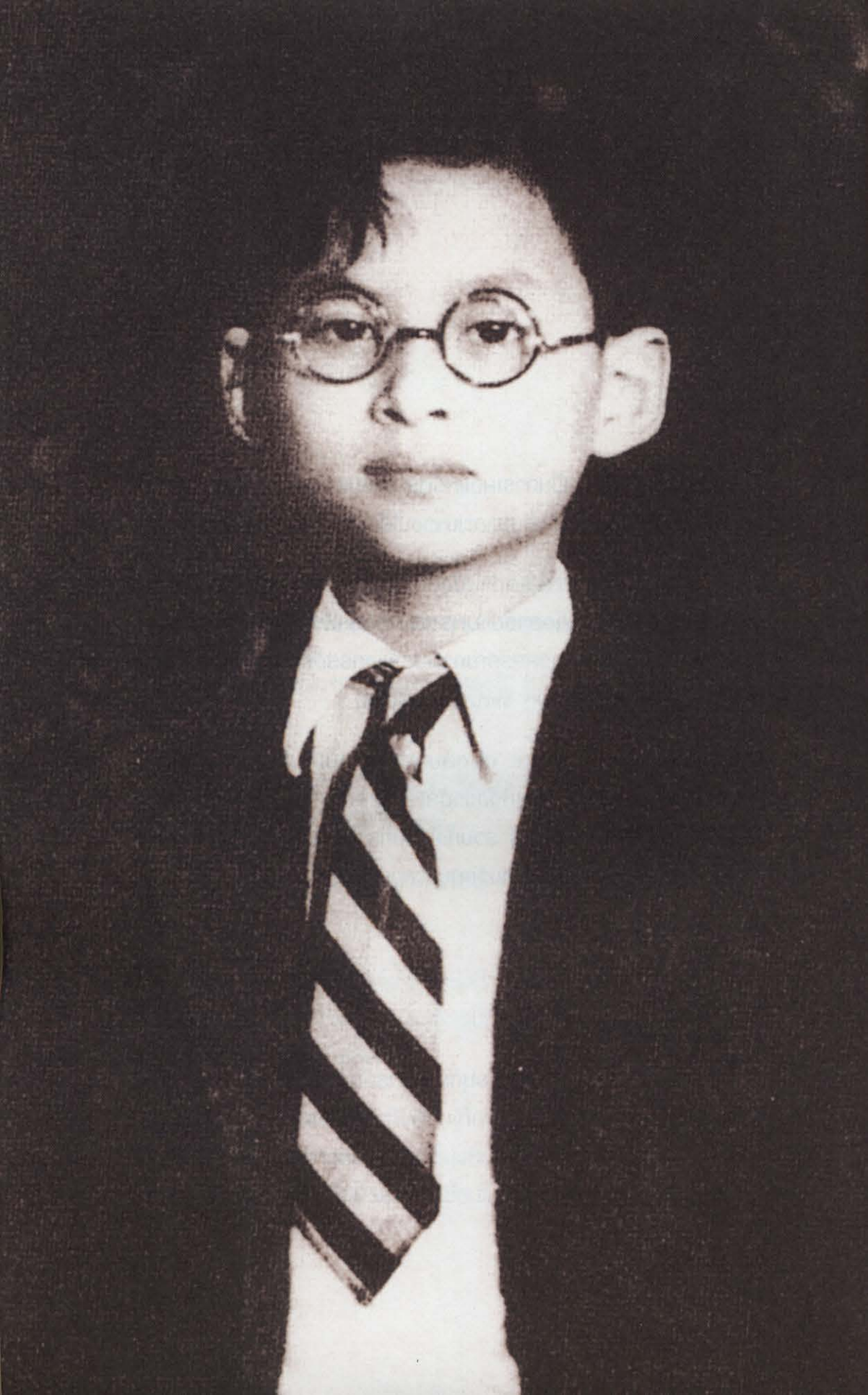
'ในหลวงของเรา' จัดพิมพ์ขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัวในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ
๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ และเพื่อมอบให้โรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาใช้เป็นหนังสือ

อ่านนอกเวลา อันจะเป็นการเผยแพร่พระราชประวัติ พระราชกรณียกิจ และพระอัจฉริยภาพให้นักเรียนและเยาวชนได้รับทราบโดยทั่วถึงกัน

คณะกรรมการจัดทำหนังสือเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมอบให้ นางสาวงามพรรณ เวชชาชีวะ ผู้ประพันธ์ 'ความสุขของกะทิ' นักเขียนรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (ซีไรต์) ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๔๙ เป็นผู้เขียน

คณะกรรมการฯ ขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนร่วมให้หนังสือเล่มนี้แล้วเสร็จด้วยดี และหวังว่านักเรียนและเยาวชนทั้งหลายที่ได้อ่านหนังสือเล่มนี้ จะได้รับความรู้ รวมทั้งได้รับทราบเรื่องราวเกี่ยวกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเพิ่มขึ้นตามวัตถุประสงค์

คณะกรรมการจัดทำหนังสือเฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
พุทธศักราช ๒๕๕๕

พระราชประวัติ

พลังของแผ่นดิน ๑๐

หมอเจ้าฟ้า ๑๒

นักเรีงทูทพญาบาท ๑๔

พระองค์หญิง ๑๘

ยุวกษัตริย์ ๒๐

พระตำหนักใหม่ ๒๒

นักเรีงหอทูบาท ๒๔

ไปรษณียงบัตร ๒๗

เรือหลวงศรีอยุธยา ๓๐

สงครามโลกครั้งที่สอง ๓๔

'เมื่อท้าวเจ้าจากสงขามมาสู่สวีทเซอร์แลนด์' ๓๘

ควีนสิริกิติ์ ๔๒

๑

พลังของแผ่นดิน

โรงพยาบาล
เคมบริดจ์

ทารกเพศชายคนหนึ่งถือกำเนิดขึ้นเมื่อเวลา ๘.๔๕ น. ของวันจันทร์ที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๐ ปีเถาะ ณ โรงพยาบาลเคมบริดจ์ (ปัจจุบันคือโรงพยาบาล เม้าท์ออบีร์น) เมืองเคมบริดจ์ รัฐแมสซาชูเซตส์ ประเทศ สหรัฐอเมริกา

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวพระราชทาน พระนามให้ทารกน้อยว่า **ภูมิพลอดุลยเดช** โดยทรงกำกับ ตัวสะกดเป็นอักษรโรมันว่า 'Bhumibala Aduladeja'

ทารกน้อยเป็นพระโอรสองค์ที่สามในสมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ามหิตลอดุลยเดช กรมขุนสงขลานครินทร์กับหม่อมสังวาลย์ มหิดล จึงได้พระนามว่า พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า ภูมิพลอดุลยเดช

เนื่องจากในโทรเลขที่ส่งมา เขียนเป็นอักษรโรมันว่า 'Bhumibala' ทำให้พระมารดาเข้าใจว่า พระโอรสได้รับพระราชทานนามว่า 'ภูมิบาล' ต่อมา จึงเปลี่ยนการสะกดเป็น 'Bhumibol'

'ภูมิพล' มีความหมายว่า
'พลังของแผ่นดิน'

'ภูมิพล'
มีความหมายว่า
'พลังของ
แผ่นดิน'

 วันที่ _____ พ.ศ. _____

เรียนอย่างวิจิตรแปลอักษร
ตามแบบภูมิพลคือ
Bhumibala

Aduladeja

เรียนอย่าง ออกเสียง
(.Poomipon)

ลายพระหัตถ์
ของรัชกาลที่ ๗

๒

หมอเจ้าฟ้า

สมเด็จพระบรม
ราชชนกและ
พระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัว

ในเวลาทีพระโอรสองค์ที่สามประสูตินั้น สมเด็จพระเจ้าฟ้า
มหิตลฯ ทรงศึกษาอยู่ที่คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ฮาร์วาร์ดด้วยพระราชปณิธานที่จะพัฒนาการแพทย์และ
สาธารณสุขในประเทศไทย

พระองค์เป็นพระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า (สมเด็จพระนางเจ้าสว่างวัฒนา พระบรมราชเทวี) ประสูติเมื่อวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๓๕

เหตุที่ทรงตัดสินใจไปเยี่ยมชมโรงพยาบาลและสลดพระทัยกับภาพที่เห็น การศึกษาด้านการแพทย์และสาธารณสุขในประเทศไทย ยังอยู่ในสภาพล้าหลัง บริการด้านการแพทย์ในประเทศยังไม่ได้มาตรฐานทัดเทียมนานาชาติ โรงเรียนราชแพทยาลัยและโรงเรียนศิริราชพยาบาลมีขนาดเล็ก สิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอขาดแคลนเงินทุน บุคลากร และอุปกรณ์ต่างๆ

สมเด็จพระบรมราชชนกทรงสำเร็จการศึกษาแพทยศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยมจากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด และทรงได้รับประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ จากโรงเรียนสาธารณสุข สถาบันเทคโนโลยีแห่งแมสซาชูเซตส์ ซึ่งจัดหลักสูตรร่วมกับมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด

พระองค์พระราชทานพระราชทรัพย์เป็นทุนการศึกษาแก่นักศึกษาแพทยพยาบาล และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และทรงเป็นผู้แทนประเทศไทยในการเจรจาจนได้รับการสนับสนุนจากมูลนิธิริอ็อกกีเฟลเลอร์ด้านการเงินและด้านเทคนิค เพื่อยกระดับหลักสูตรการศึกษาแพทย์ในประเทศไทย

ต่อมา เมื่อไปทรงงานแพทย์ที่โรงพยาบาลแมคคอร์มิค จังหวัดเชียงใหม่ พระองค์ทรงทุ่มเทกำลังพระวรกายและกำลังพระสติปัญญาทั้งกลางวันและกลางคืน ทรงงานเพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพอนามัยดี จึงทรงเป็นที่รักยิ่งของผู้ร่วมงานและผู้ป่วย ซึ่งขนานพระนามพระองค์ว่า 'หมอเจ้าฟ้า'

พระองค์ทรงเป็นแบบอย่างของการเป็นแพทย์ที่ดี ทรงให้ความสำคัญกับการ 'รักษาทางใจ' ดูแลผู้ป่วยทั้งกายและใจเพื่อให้คนไข้ไว้วางใจและหายจากโรคภัย

สมเด็จพระบรมราชชนกสิ้นพระชนม์ที่วังสระปทุม เมื่อวันที่ ๒๔ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๒ เวลา ๑๖.๔๕ น. พระชนมายุ ๓๗ พรรษา ๘ เดือน ๒๓ วัน

ในเวลานั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระชนมายุ ๑ พรรษา ๙ เดือน

ทรงเป็นที่รักยิ่ง
ของผู้ร่วมงาน
และผู้ป่วยซึ่ง
ขนานพระนาม
พระองค์ว่า
'หมอเจ้าฟ้า'

๓

นักเรียนทุนพญาบาล

↑ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี มีพระนามเดิมว่า สักวาฬย์ ประสูติเมื่อวันที่ ๒๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๔๓ ในครอบครัวสามัญชน ประกอบอาชีพช่างทอง ทรงเป็นบุตรคนที่ ๓ ของพระชนก ชื่อ ชู พระชนนีชื่อ คำ

ครั้งทรงพระเยาว์ พระองค์ทรงอาศัยอยู่ที่บ้านซึ่งเป็นห้องแถวชั้นเดียว ในชุมชนหลังวัดอนงคาราม ย่านธนบุรี เมื่อพระชนมายุราว ๘ พรรษา ได้ถวายตัวเป็นข้าหลวงของสมเด็จพระเจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ และทรงย้ายไปอยู่สวนสีกาดูในสวนดุสิต

เรือนจำลองในอุทยาน
เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรี
นครินทร์บรมราชชนนี

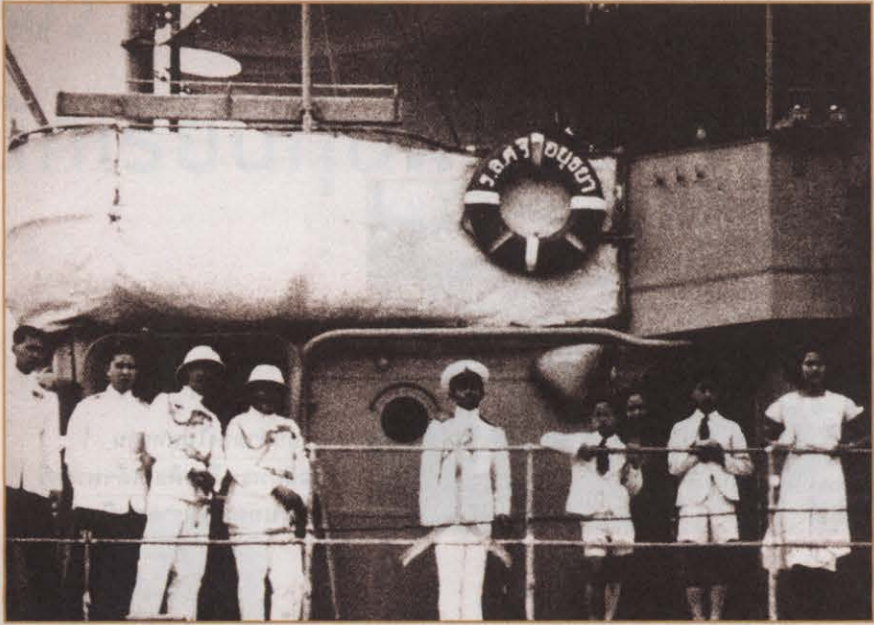
ด้วยพระอุปนิสัยชอบเรียนรู้และอ่านหนังสือ ทำให้ทรงเป็นผู้มีไหวพริบและเฉลียวฉลาด ครั้งหนึ่งเกิดอุบัติเหตุถูกเข็มเย็บผ้าตำฝ่าพระหัตถ์ จนต้องเข้ารับผ่าตัด ทำให้สนพระทัยในวิชาพยาบาล

ต่อมา เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๖ พระชนมายุได้ ๑๓ พรรษา ตัดสินพระทัยเข้าเรียนในโรงเรียนแพทย์ผดุงครรภ์และหญิงพยาบาลแห่งศิริราช ทรงเป็นนักเรียนทุน ได้รับค่าใช้จ่ายเดือนละ ๑๕ บาท ทรงศึกษาเป็นเวลา ๓ ปี จากนั้นทรงเข้าทำงานในโรงพยาบาล และปีต่อมา ทรงได้รับเลือกให้รับทุนของสมเด็จพระนางเจ้าสว่างวัฒนา พระบรมราชเทวี ไปศึกษาต่อในสหรัฐอเมริกา

นางสาวสังวาลย์ ตะละภัฏออกเดินทางจากกรุงเทพมหานครเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๐ และไปถึงเมืองบอสตัน รัฐแมสซาชูเซตส์ ณ ที่นั่น สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก หรือสมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ กรมขุนสงขลานครินทร์ ในเวลานั้น ทรงรอรับคณะนักเรียนไทยอยู่ที่สถานีรถไฟ และเมื่อทรงพบนางสาวสังวาลย์ ก็ทรงรู้สึกประทับใจ

ด้วยพระอุปนิสัยชอบ
เฝ้าหุ้และอ่านหนังสือ
ทำให้ทรงเป็นผู้มีไหวพริบ
และเฉลียวฉลาด

ครอบครัวมหิดล

เมื่อวันศุกร์ที่ ๑๐ กันยายน พ.ศ. ๒๔๖๓ ได้มีพิธีอภิเษกสมรสที่วังสระปทุม และหลังจากได้อภิเษกสมรสแล้ว หม่อมสังวาลย์ มหิดล ณ อยุธยาได้ตามเสด็จไป ประพาสเมืองต่างๆ ในทวีปยุโรป ก่อนกลับไปสหรัฐอเมริกา และทรงเรียนหลักสูตร เติร์มพยาบาลที่วิทยาลัยซิมมอนส์ เมืองบอสตัน

เมื่อสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก ประชวร และสิ้นพระชนม์นั้น สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี มีพระชนมายุ ๒๙ พรรษา ทรงต้องแบกรับความสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่ และต้องเลี้ยงดูพระโอรสพระธิดาทั้ง ๓ พระองค์เพียงลำพัง

ในจดหมายถึงสมเด็จพระพันวัสสาฯ ฉบับหนึ่ง ทรงเขียนว่า

“... ลูกของหม่อมฉัน หม่อมฉันรักอย่างดวงใจ และหม่อมฉันมีความตั้งใจ อยู่เสมอที่จะนำให้ลูกไปในทางที่ถูกที่ดีสำหรับจะได้เป็นประโยชน์แก่ตัวเอง ญาติ และบ้านเมือง ตัวของหม่อมฉันเองทำประโยชน์อะไรให้บ้านเมืองไม่ได้มาก แต่ถ้า ช่วยลูกๆ ให้ได้รับการอบรมและเล่าเรียนในสิ่งที่ เป็นประโยชน์แก่บ้านเมืองได้แล้ว หม่อมฉันก็จะรู้สึกภูมิใจเหมือนกัน”

สมเด็จพระพันวัสสาฯ พอพระทัยเป็นอย่างมากในการพูดตอบโต้ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีเมื่อครั้งรัฐบาลกราบบังคมทูลเชิญพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลขึ้นครองราชย์ ดังปรากฏในจดหมายลงวันที่ ๓ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๘

“ฉันต้องชมเชยสังวาลย์อีกครั้งหนึ่ง ฉลาดเป็นอัจฉริยะ... บุญของฉันมาได้ ลูกสะใภ้เช่นนี้ บุญของหลานที่มีแม่ที่เลิศ”

หม่อมฉันมีความตั้งใจ
อยู่เสมอที่จะนำให้ลูกไป
ในทางที่ถูกที่ดีสำหรับจะ
ได้เป็นประโยชน์แก่ตัวเอง
ญาติ และบ้านเมือง

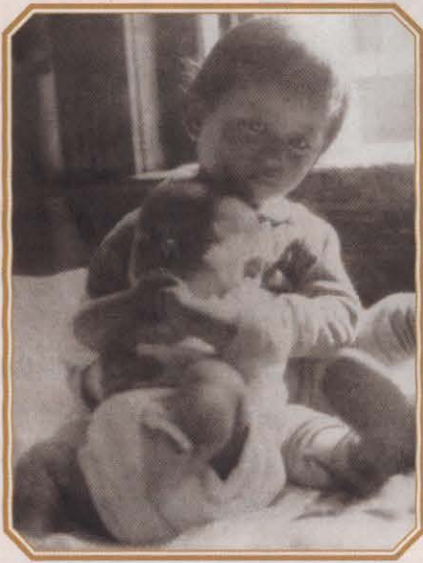

ทรงสวมกอดด้วยความรัก

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีทรงมอบความรักให้พระราชโอรสธิดาอย่างเหลือล้น ดังปรากฏในพระจริยวัตรอันงดงามและอบอุ่นตลอดพระชนม์ชีพ ทรงเป็นแบบอย่างแก่พระราชโอรสธิดาในการยกย่องความดี เห็นเวลาเป็นสิ่งมีค่า และการรู้จักมัธยัสถ์ เป็นต้น

ในการถวายอภิบาล ทรงใช้วิธีการและหลักการอบรมให้มีพระอนามัยแข็งแรง มีระเบียบวินัยทั้งทางกายและจิตใจ ปลูกฝังให้ทุกพระองค์ทรงมีคุณธรรม และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มุ่งสร้างประโยชน์แก่ชาติบ้านเมือง

พระองค์หญิง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช เป็นพระอนุชาองค์เล็ก ที่สร้างความตื่นเต้นให้แก่ ‘พระองค์หญิง’ หรือ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ซึ่งมีพระชนมายุ ๔ พรรษา เป็นอย่างมาก ตามที่ทรงเล่าไว้ในหนังสือพระราชนิพนธ์ ‘เจ้านายเล็กๆ ยุวกษัตริย์’ ว่า

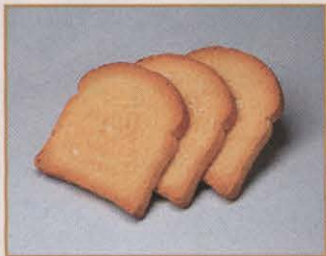
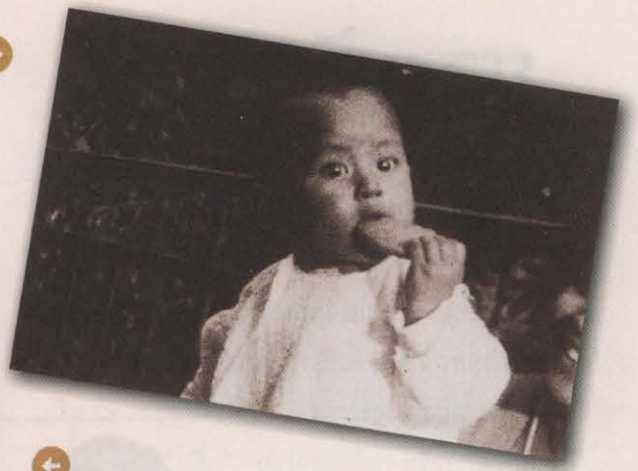
สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ กับพระอนุชา

“ข้าพเจ้าอยากเห็นน้องใกล้ๆ และอยากแตะต้อง แต่ที่โรงพยาบาลเขาก็ให้ดูเพียงหลังกระจกที่กั้นห้องเด็กไว้ เมื่อกลับมาที่บ้านแล้ว ข้าพเจ้าได้ถามแทนนว่า ‘น้องคนใหม่นี้พูดไทยได้หรือเปล่า’

... แม่กลับมาบ้าน คราวนี้ข้าพเจ้าก็สนุกใหญ่ แทนจะอาบน้ำ แต่งตัว หรือทำอะไรให้น้อง ข้าพเจ้าต้องเข้าไปยุ่งอยู่ด้วยเสมอ จนแทนนทนไม่ไหว ต้องไปฟ้องแม่ ข้าพเจ้าเลยถูกห้ามไม่ให้ไปยุ่งในเวลาเหล่านั้น”

**พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า
ภูมิพลอดุลยเดช**

ขนมสวีบัก

พระพี่เลี้ยง ชื่อ 'เนื่อง จินตดุล' แต่ 'เนื่อง' ออกเสียงยากสำหรับเด็ก สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา จึงทรงเรียกว่า 'แหนน' เรื่อยมา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระนามเมื่อครั้งทรงพระเยาว์ที่คนใกล้ชิดเรียกว่า '**พระองค์เล็ก**' วันหนึ่ง สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ แปลกพระทัยว่า พระองค์เล็กไม่มีฟันแต่ก็เสวยสวีบักได้

สวีบัก เป็นขนมปังกรอบบางที่พ่อแม่มักให้ทารกที่ฟันกำลังขึ้นเคี้ยวเล่น ทำด้วยแป้งและไข่ นำมาอบสองครั้ง จึงเป็นที่มาของชื่อ สวีบัก (Zwieback) เพราะในภาษาเยอรมันว่า zwei แปลว่า สอง และ backen แปลว่า อบ ความหมายตรงตัวคือ อบสองครั้ง

เมื่อพระองค์หญิงทรงถามพระมารดา ก็ได้รับคำอธิบายว่า เมื่ออมๆ เลี้ยวๆ แล้ว ขนมปังก็นุ่มไปเอง พระอนุชาจึงเสวยได้ทั้งๆ ที่ไม่มีฟัน

สมเด็จพระเจ้า
พี่นางเธอฯ
แปลกพระทัย
ว่าพระองค์เล็ก
ไม่มีฟัน แต่ก็
เสวยสวีบักได้

๕

ยุวกษัตริย์

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสมเด็จ
พระเจ้าน้องยาญ เจ้าอานันทมหิดล
กับพระอนุชา

เมื่อพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสละราชสมบัติ สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบในการอัญเชิญพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอานันทมหิดลขึ้นครองราชย์

⊕ ขณะประทับ ณ เมืองโลซาน สวิตเซอร์แลนด์

ในเวลานั้น พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า อานันทมหิตลมีพระชนมายุ ๙ พรรษา พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าภูมิพลอดุลยเดช พระอนุชา มีพระชนมายุ ๗ พรรษา และทรงได้รับพระราชทานสถาปนาเป็น สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดช

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิตลทรงให้เหตุผลหลายประการกับหลวงกำรงนาวาสวัสดิ์ หัวหน้าคณะผู้แทนรัฐบาลไทยว่า 'ไม่อยากเป็นคิง' เพราะ 'เป็นเด็ก' 'เวลาไปไหนต้องกางร่ม ทำให้ไม่ได้แดด' 'จะเดินไปไหนก็มีคนเกาะกะทั้งข้างหน้าข้างหลัง จึงไม่ได้' เป็นต้น

เนื่องจากประทับอยู่ที่เมืองโลซานประเทศ สวิตเซอร์แลนด์ สื่อมวลชนได้ทำข่าวและสร้างความสนใจให้แก่ชาวสวิส บริษัทเนสเล่จึงเชิญเสด็จทั้งสองพระองค์ไปเยี่ยมชมโรงงานผลิตช็อกโกแลต ทำให้ได้เห็นเครื่องจักรต่างๆ และได้ช็อกโกแลตในหีบสวยเป็นของขวัญองค์ละกล่อง

📅
'ไม่อยากเป็นคิง'
เพราะ 'เป็นเด็ก'

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงระลึกถึงความรู้สึกเรื่องการแต่งตั้งยุวกษัตริย์ครั้งนั้นว่า 'ไม่มีความรู้สึกอะไร ไม่ได้มีความตื่นเต้นเป็นพิเศษ' และ 'ตกคตที่มีผู้มาเฝ้าวางท่าส่งอำพรมอย่างทางการเหลือเกิน'

๖

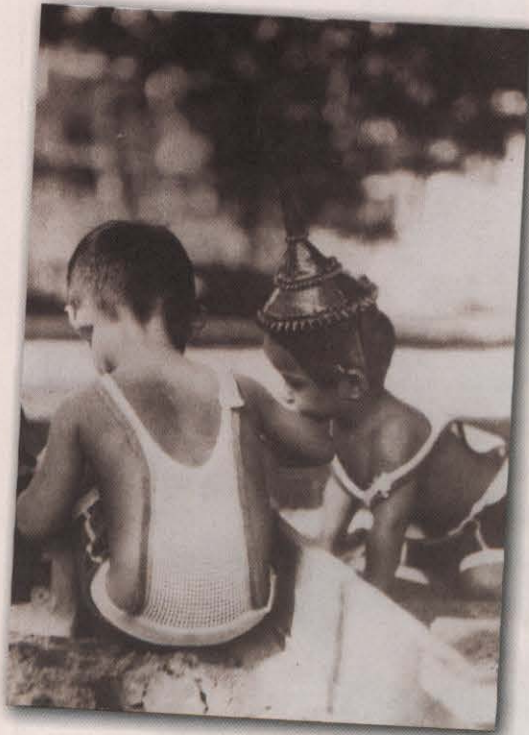
พระตำหนักใหม่

พระตำหนักใหม่
วังสระปทุม

หลังจากสมเด็จฯ เจ้าฟ้ากรมหลวงสงขลานครินทร์ ทรงสำเร็จการศึกษาจากสหรัฐอเมริกา พระองค์ก็ได้เสด็จมาประทับที่วังสระปทุมเป็นการถาวรพร้อมด้วยครอบครัว โดยทรงให้หม่อมเจ้าอิทธิเทพสรรค์ กฤดากร สร้างพระตำหนักใหม่ขึ้นในวังสระปทุม เพื่อให้เป็น ‘บ้านคนเราจริงๆ’ ไม่ใช่ ‘วังเจ้านาย’

การก่อสร้างเริ่มขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๗ พระตำหนักมีลักษณะเป็นแบบอังกฤษ สร้างอย่างประณีตและอยู่สบาย ชาววังเรียกพระตำหนักแห่งนี้ว่า พระตำหนักใหม่

ในสมัยนั้น จังก็ถือว่า
วังสระปทุมเป็นบริเวณ
ชานเมือง จึงมีพื้นที่กว้าง
เต็มไปด้วยทุ่งหญ้า

พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าภูมิพล
อดุลเดช ทรงขงาโบราณ

พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าภูมิพลอดุลเดชเสด็จมาถึงประเทศไทยเป็นครั้งแรกเมื่อพระชนมายุ ๑ พรรษา และประทับอยู่ที่พระตำหนักใหม่แห่งนี้ ในสมัยนั้น ยังถือว่าวังสระปทุมเป็นบริเวณชานเมือง จึงมีพื้นที่กว้าง เต็มไปด้วยหญ้า เจ้าชายน้อยๆ ทั้งสามพระองค์ทรงพระเกษมสำราญอย่างยิ่ง พระมารดาทรงอนุญาตให้เล่นสนุกต่างๆ อย่างอิสระในขอบเขตที่เหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นการเล่นกลางแจ้งในกระบะทราย เล่นรถเข็น เล่นจำลองพิธีโกนจุก เล่นสวมบทช่างไม้และเจ๊กหาบน้ำ เป็นต้น

เวลาอยู่กลางแดดร้อน พระมารดาจะดูแลให้สวมหมวก แต่พระองค์เล็กไม่โปรดเลย สวมได้ไม่นานก็จะถอดทิ้ง พระพี่เลี้ยงจึงให้สวมขงาโบราณแบบที่ขายในงานวัด พระองค์เล็กยอมใส่ขงานานกว่าหมวกอื่น

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงสงขลานครินทร์สิ้นพระชนม์ ณ พระตำหนักใหม่ วังสระปทุมแห่งนี้

๓

นักเรียนอนุบาล

↑
พิน้อง ๓
พระองค์

ชีวิตดำเนินต่อไป และเมื่อถึง พ.ศ. ๒๔๗๔ พระองค์เล็กก็เข้าเรียนในโรงเรียนของมิสซิสเดวิส ซึ่งเปิดสอนที่บ้าน การสอนเป็นกิจกรรมต่างๆ เช่น ระบายสีรูป ตัดกระดาษ หัดใช้กาว เป็นต้น เวลาพระองค์เล็กตัดกระดาษจะอ้าปากปิดปากไปตามจังหวะกรรไกร บางครั้งมีการจัดแสดงเล็กๆ น้อยๆ ครั้งหนึ่งพระองค์เล็กแต่งชุดผ้าเป็นกระต่าย ซึ่งพระองค์ไม่โปรดเลย

↑ พระองค์เล็กกับสุนัขทรงเลี้ยงชื่อ เหมือน

ปีต่อมา พระองค์เล็ก
เข้าเรียนชั้นอนุบาลที่โรงเรียน
มาแตร์เดอีวิทยาลัย ตามหลัง
พระเชษฐาที่เข้าเรียนก่อนหน้า
เมื่อสองปีก่อน หมายเลข
ประจำพระองค์คือ ๔๔๙
พระมารดาจัดกระติกบรรจุ
นมใส่ตะกร้าให้นำไปโรงเรียน
ทุกวัน นมที่รินออกมาจาก
กระติกเป็นนมเย็น ไม่ร้อน
เป็นของแปลกในสมัยนั้น

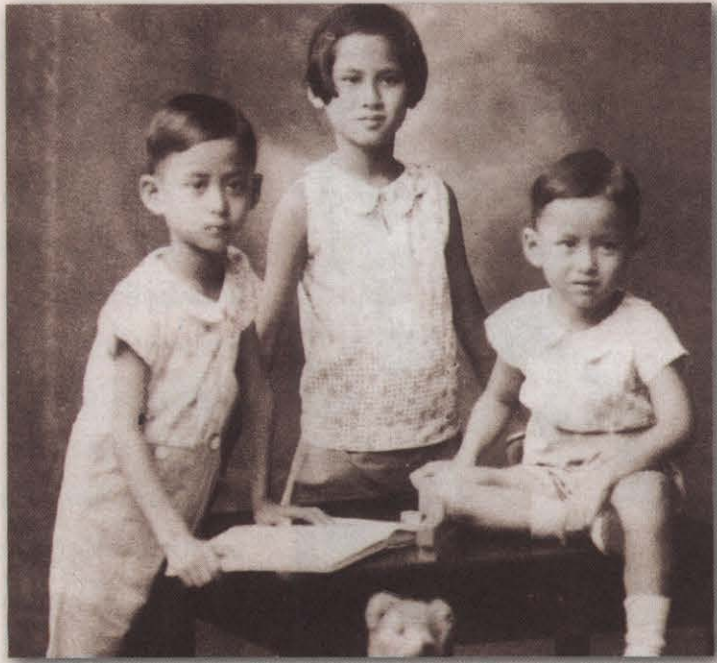
การเล่นสนุกตามประสาเด็กยังคงประกอบด้วยกิจกรรม
มากมายเช่นเคย รวมทั้งการเลี้ยงสุนัข สุนัขตัวแรกของเจ้านาย
ทั้งสามพระองค์เป็นสุนัขไทยชื่อ **บ๊อบบี้** ตัวที่สองชื่อ **นรินทร์**
ซึ่งมีลูกออกมาชื่อ **เหมือน** สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ ทรงตั้งชื่อ
นี้เพราะหน้าตาเหมือนพ่อของมัน

นอกจากนี้ ยังมีลิง กระต่าย และนกขุนทอง วันหนึ่ง
นกขุนทองหลุดออกจากกรงและส่งเสียงเลียนพระพี่เลี้ยงว่า
“**แหมม พระองค์เล็กคะ**”

ในปีเดียวกันนั้น เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองขึ้น
ส่งผลให้พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ ทรง
สละราชสมบัติ เหตุการณ์บ้านเมืองไม่สงบ สมเด็จพระพันวัสสาฯ
จึงทรงให้หม่อมสังวาลย์พาพระโอรสและพระธิดาไปพำนัก
ในต่างประเทศ

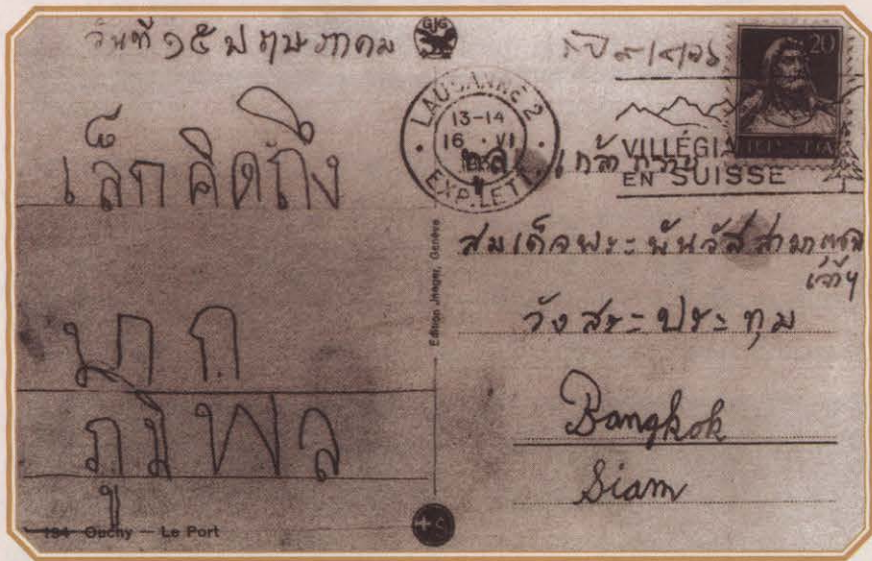
สุนัขตัวแรก
ของเจ้าหาง
ทั้งสามพระองค์
เป็นสุนัขไทย
ชื่อ บ๊อบบี้

รูปถ่ายที่ร้านถ่ายรูป
ก่อนออกเดินทาง

พระองค์เล็กจึงออกเดินทางอีกครั้งเมื่อวันที่ ๘ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๖ เมื่อพระชนมายุ ๕ พรรษาเศษ ทรงขึ้นรถไฟไปปิ้ง และลงเรือไปยุโรป จุดหมายปลายทางคือเมืองโลซาน ประเทศ สวิตเซอร์แลนด์

๔ ไปรษณียบัตร

↑ ไปรษณียบัตรลายพระหัตถ์
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

เมื่อถึงโลซาน เจ้านายเล็กๆ ทั้งสามพระองค์และพระพี่เลี้ยง
ไปอยู่ที่สถานรับเลี้ยงเด็กชื่อ **ซองโซเลย์** (Champ Soleil)
พระมารดาแยกไปอยู่กับครอบครัวชาวสวิสเพื่อเรียน
ภาษาฝรั่งเศส ทุกวันพุธและวันเสาร์จะขึ้นรถรางมาเยี่ยม

↑ พระองค์เล็กหัดสกี

พระองค์หญิงจึงทำหน้าที่แทนพระมารดาให้พระอนุชาเขียนไปรษณียบัตรไปถึงสมเด็จพระพันวัสสาฯ โดยเขียนให้ลอกแบบหรือบอกจุด ครั้งหนึ่งบอกผิดจึงทำให้ไปรษณียบัตรของพระองค์เล็กลงวันที่ ๑๕ พฤษภาคม แทนวันที่ ๑๕ มิถุนายน

กว่าสองเดือนต่อมา ครอบครัวมहितลพร้อมหน้ากันอีกครั้งและเช่าแฟลตพำนักอยู่ ณ เลขที่ ๑๖ ถนนทิสโซต์ ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากกลางเมือง แต่ยังคงียบสงบ แฟลตชุดนี้อยู่ชั้นล่างในตึกขนาดใหญ่ ทำให้ไม่ต้องกังวลว่าจะทำเสียงรบกวนผู้อาศัยคนอื่นๆ แฟลตนี้ยังมีเฉลียงยาวและสมาชิกครอบครัวใช้เป็นที่พักผ่อนในวันอากาศดี

เจ้านายทั้งสามพระองค์เข้าเรียนในโรงเรียนประถมเล็กๆ ชื่อ **โรงเรียนเมียร์มองต์** (Ecole Miremont) ใช้เวลาเดินทางจากแฟลตที่พักไปโรงเรียนราว ๑๐ นาที ในช่วงฤดูหนาว โรงเรียนมีที่พักบนภูเขา รับผิดชอบนักเรียนมาสอนหนังสือพร้อมกับทำกิจกรรมต่างๆ พระองค์เล็กได้หัดสกีครั้งแรกที่นั่น

ครอบครัวมหิดลย้ายมาอยู่ที่วิลลาวัฒนา เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลขึ้นครองราชย์ เป็นบ้านเช่ารายปี ตั้งอยู่ที่เมืองปุยยี (Pully) ไม่ไกลจากเมืองโลซาน เป็นบ้าน ๓ ชั้น มีใต้ถุน ซึ่งต่อมาพระมารดาจัดให้พระโอรสใช้เป็นโรงช่างไม้ วิลลาวัฒนายังมีสวนรอบๆ และสวนผลไม้ ปลูกต้นแอปเปิ้ล ต้นแพร์ ต้นพีช

พระองค์เล็กย้ายมาเข้าโรงเรียน Ecole Nouvelle de la Suisse Romande โรงเรียนใหม่แห่งภาคสวิสเซอร์แลนด์ใช้ภาษาฝรั่งเศส (ประเทศสวิสเซอร์แลนด์ใช้สามภาษาคือ ฝรั่งเศส เยอรมัน และอิตาลี) ในระยะแรกเป็นนักเรียนไปกลับและเป็นนักเรียนประจำในช่วง ๒ ปีสุดท้าย ทรงสวมแว่นตาเมื่อพระชนมายุ ๑๐ พรรษา

เจ้าหางทั้งสาม
พระองค์เข้าโรงเรียน
ในโรงเรียน
ประถมเล็กๆ
ชื่อ โรงเรียน
เม็จร์มองต์

วิลลาวัฒนา

เรือหลวงศรีอยุธยา

↑ เรือหลวงศรีอยุธยา

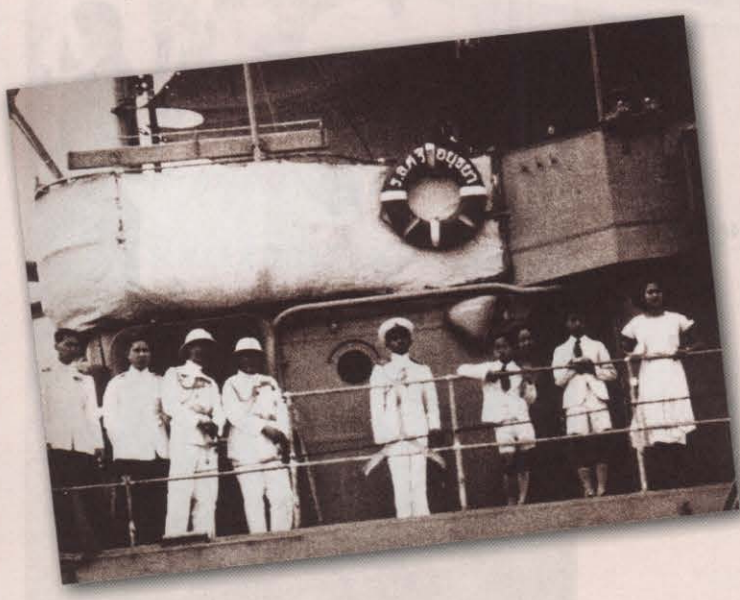
เรือหลวงศรีอยุธยาเป็นเรือปืนหนัก ต่อจากอู่คาวซากิ ประเทศญี่ปุ่น ขึ้นระวางประจำการเมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๑ เป็นเรือพี่เรือน้องกับเรือหลวงธนบุรี เมื่อเรือหลวงธนบุรีกระทำยุทธนาวีกับฝรั่งเศสที่เกาะช้างและจมลง เรือหลวงศรีอยุธยาจึงเป็นเสมือนสัญลักษณ์ประจักษ์พยานในศักดิ์ศรีความกล้าหาญและจิตใจความรักชาติอันสูงส่ง แทนเรือหลวงธนบุรี

เมื่อคณะรัฐมนตรีกราบบังคมทูลเชิญเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลนิวัตสู่พระนครเป็นการชั่วคราวเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๑ พระองค์พร้อมด้วยสมเด็จพระบรมราชชนนี สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา และสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดช ประทับเรือมิโอเนียจากเมืองมาร์เซย์ ประเทศฝรั่งเศส จนถึงเกาะสีชัง

ณ ที่นั้น เรือหลวงศรีอยุธยา เรือธงราชนาวีไทย นำเสด็จสู่ท่าราชวรดิษฐ์เมื่อเวลา ๑๖.๐๐ น. ของวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน พระบรมวงศานุวงศ์ ผู้แทนรัฐบาล ชาวต่างประเทศ ข้าราชการทั้งฝ่ายทหาร พลเรือน และอาณาประชาราษฎร์รอรับเสด็จอย่างคับคั่ง

เรือหลวงศรีอยุธยา
เรือธงราชนาวีไทย
นำเสด็จสู่ท่าราชวรดิษฐ์
เมื่อเวลา ๑๖.๐๐ น.
ของวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน

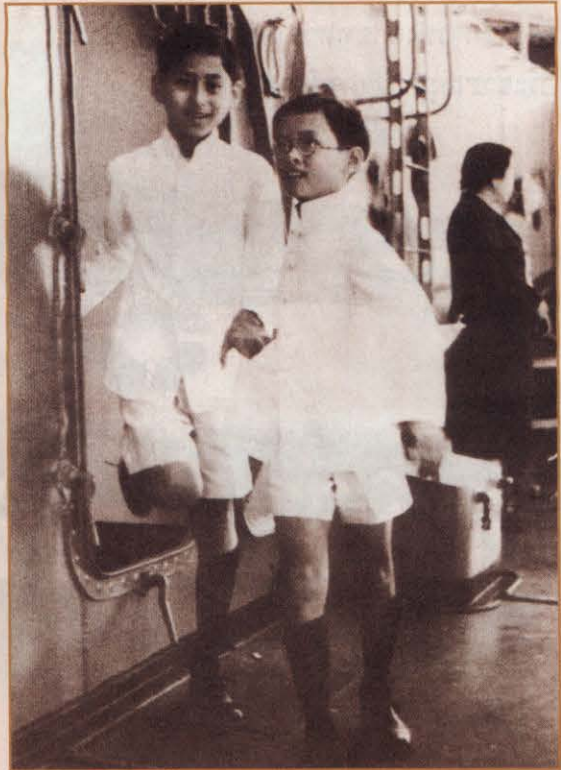

เสด็จจาก
เกาะสีชังโดย
เรือหลวง
ศรีอยุธยา
สู่ท่าราชวรดิษฐ์

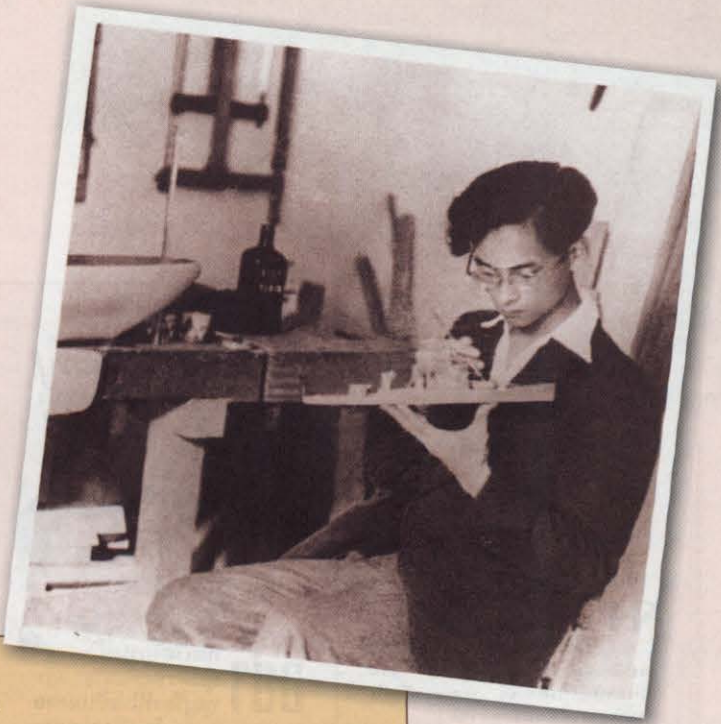
แม้ยังไม่ทันเห็นพระองค์ เพียงแต่เห็นธมหาราชเหลืองอร่ามโบกสะบัด อยู่บนยอดเสาเรือหลวงศรีอยุธยา ผู้คนที่รอรับเสด็จก็ปริ่มปีติตามๆ กัน บางคน ถึงกับน้ำตาไหล เพราะนับตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จจาก ราชอาณาจักรไปเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๖ ก็ไม่มีธมหาราชโบกสะบัดให้เห็น ณ ที่ใด

การเสด็จนิวัตครั้งนี้มีกำหนดเวลาสั้นด้วยทรงติดภารกิจด้านการศึกษาก็จริง แต่สร้างความปริ่มปีติแก่พสกนิกรเป็นอย่างยิ่ง ภาพพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อานันทมหิดลและสมเด็จพระอนุชา พระชนมายุ ๑๓ พรรษา และ ๑๑ พรรษา เคียงคู่กัน เป็นที่จดจำได้ไม่รู้ลืม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโปรดเรือหลวงศรีอยุธยาและ ทรงต่อเรือหลวงศรีอยุธยาจำลองด้วยฝีพระหัตถ์ของพระองค์เอง ในเวลาต่อมา

สองพระองค์เคียงคู่กัน

ทรงต่อเรือหลวง
ศรีอยุธยาจำลองดั่ง
ฝีพระหัตถ์ของพระองค์เอง
ในเวลาต่อมา

๑๐

สงครามโลกครั้งที่สอง

↑ โปสเตอร์เชิญชวนของรัฐบาลไทย
ในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง

ส ังครามโลกครั้งที่ ๒ อุดบัติขึ้นเมื่อวันที่ ๑ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๒ เมื่อกองทัพเยอรมันบุกประเทศโปแลนด์และนำไปสู่การประกาศสงครามระหว่างประเทศฝรั่งเศส จักรวรรดิอังกฤษ และเยอรมนี ความขัดแย้งขยายทั่วยุโรป ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในยุคนั้นทุกผู้ทุกนาม

ทรงจักรยานเมื่อ
น้ำมันขาดแคลน

สงครามโลกครั้งที่สองคือคลื่นมาสู่ทวีปเอเชียและประเทศไทยเมื่อญี่ปุ่นใช้นโยบายชาตินิยม บุกยึดจีนและเกาหลี เป็นการเปิดฉากสงครามมหาเอเชียบูรพา

ญี่ปุ่นยกพลขึ้นบกที่ประเทศไทยเมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ ทหารไทยต่อสู้อย่างห้าวหาญ เมื่อรัฐบาลไทยนำโดยจอมพล ป. พิบูลสงคราม เห็นว่า ทหารไทยไม่อาจต้านทานกองกำลังญี่ปุ่นได้นาน จึงยอมประกาศยุติการต่อสู้ และทำพิธีลงนามร่วมเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่น

สมเด็จพระราชชนนีศรีสังวาลย์ประทับอยู่ที่เมืองโลซาน ทรงนำครอบครัวผ่านพ้นความอึดอัดขาดแคลนและยังพระราชทานความช่วยเหลือแก่คนไทยในสวิตเซอร์แลนด์ตามพระกำลังอีกด้วย ในเวลานั้น สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดช ทรงรับประกาศนียบัตรทางอักษรศาสตร์จากโรงเรียนยิมนาสคลาสซีก กังโตนาล (Gymnas Classique Cantonal) แล้วทรงเข้าศึกษาต่อด้านวิทยาศาสตร์ ณ มหาวิทยาลัยโลซาน ทรงใช้จักรยานเป็นพาหนะระหว่างสงครามเมื่อน้ำมันเป็นของหายาก

ทรงใช้จักรยาน
เป็นพาหนะ
ระหว่างสงคราม
เมื่อน้ำมันเป็น
ของหายาก

สงครามมหาเอเชียบูรพาสงบลงเมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๔๘๘ ประเทศไทย ในฐานะประเทศแพ้สงครามต้องเผชิญกับปัญหาทางเศรษฐกิจและการเมือง หลายประการ ประชาชนอยู่ในสภาพขาดขวัญและกำลังใจ ในช่วงนี้เองที่รัฐบาลไทย กราบบังคมทูลเชิญพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลพร้อมด้วยสมเด็จพระบรมราชชนนีและสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอเสด็จนิวัตประเทศไทยเป็นครั้งที่สอง โดยเครื่องบินดาโกต้า ที่รัฐบาลอังกฤษจัดถวาย และเสด็จถึงประเทศไทยเมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ ท่ามกลางความปิติยินดียิ่งของพลกนิกรชาวไทย

ระหว่างประทับอยู่ในประเทศไทย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ได้ทรงประกอบพระราชกรณียกิจนานัปการ พระราชกรณียกิจที่สำคัญยิ่งประการ หนึ่งคือ การเสด็จพระราชดำเนินทรงเป็นประธานในการตรวจพลสวนสนามของ กองทัพล้อมพันธมิตรพร้อมด้วย ลอร์ด หลุยส์ เมานต์แบตตัน ผู้แทนพระองค์สมเด็จพระราชินีนาถเอลิซาเบธที่ ๒ แห่งอังกฤษ ณ ท้องสนามหลวงและถนนราชดำเนิน

การเสด็จนิวัต
ประเทศไทย
เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๘

**พิธีสวนสนาม
ณ ท้องสนามหลวง
และถนนราชดำเนิน**

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลเสด็จสวรรคตเมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๙ ก่อนหมายกำหนดการเสด็จกลับไปทรงศึกษาต่อเพียง ๔ วัน

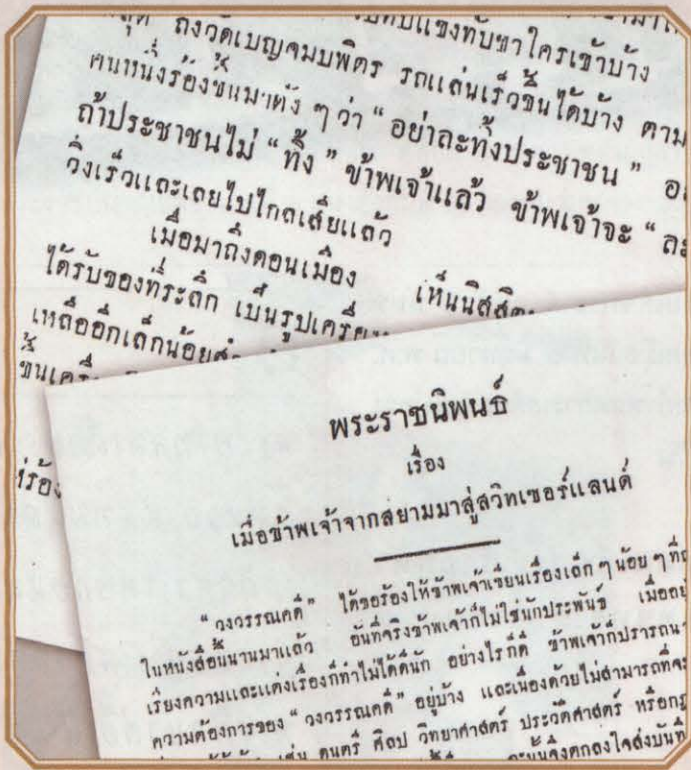
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงสืบราชสมบัติต่อมา

พระบาทสมเด็จพระเจ้า
อยู่หัวอานันทมหิดล
เสด็จสวรรคตก่อนหมาย
กำหนดการเสด็จกลับไป
ทรงศึกษาต่อเพียง ๔ วัน

๑๑

‘เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์’

พระราชนิพนธ์
‘เมื่อข้าพเจ้า
จากสยามมาสู่
สวิทเซอร์แลนด์’

วรรณคดี เป็นชื่อของหนังสือรายเดือนฉบับหนึ่ง
จำหน่ายราคาเล่มละ ๓ บาท เป็นหนังสือดีและมี
เนื้อหาสาระที่มีคุณค่าอย่างมากของยุค ออกจำหน่าย
ทุกวันที่ ๑ ของเดือน

เมื่อ วรรณคดี ฉบับประจำเดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๙๐ ออกวางจำหน่ายได้สร้างปรากฏการณ์ตอบรับจากผู้อ่าน ผลงานชิ้นหนึ่งในเล่มคือ พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เรื่อง **เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวีทเซอร์แลนด์** ตีพิมพ์โดยมีพระบรมราชานุญาตพิเศษเฉพาะหนังสือเล่มนี้เท่านั้น

พระราชนิพนธ์เป็นบันทึกประจำวัน ตั้งแต่เสด็จฯ จากประเทศไทย เพื่อไปทรงศึกษาต่อ ณ ประเทศสวีทเซอร์แลนด์ พระองค์ทรงบันทึกเหตุการณ์ประจำวันในช่วงก่อนเดินทางจากเมืองไทยจนเสด็จฯ ไปถึงพระตำหนักวิลลาวัฒนา เมืองโลซาน ประเทศสวีทเซอร์แลนด์ เป็นบันทึกนับจากวันที่ ๑๒ สิงหาคม จนถึงวันที่ ๒๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๙

การเดินทางครั้งนั้นเป็นการโดยสารเครื่องบินจากกรุงเทพฯ สู่มืองเนกมโบ ไกล์กรุงโคล์มโบ เมืองหลวงของประเทศศรีลังกา และต่อไปยังเมืองการาจี ประเทศอินเดีย (ปัจจุบันอยู่ในประเทศปากีสถาน) กรุงโคโร ประเทศอียิปต์ ตามลำดับ เพื่อสู่จุดหมายปลายทางที่กรุงเจนีวา ประเทศสวีทเซอร์แลนด์ จากนั้นประทับรถยนต์พระที่นั่งไปยังวิลลาวัฒนา เมืองโลซาน ซึ่งอยู่ห่างออกไป ๖๐ กิโลเมตร

ในช่วงต้นของการเดินทาง พระองค์ทรงเล่าถึง ‘รสชาติ’ การโดยสารเครื่องบินว่า “เสียงเครื่องบินดังสนั่นหนวกหู หากผู้ใดอยากจะพูดก็ต้องตะโกนออกมาให้สุดเสียง ดังนั้น จึงไม่มีใครพูดเลย ทางที่ดีที่สุดที่พึงทำคือ หลับตาเสียแล้วนั่งคิด... แปลกดีเหมือนกันที่ใจหวนไปคิดว่า เพียงชั่วโงงเดียวที่ผ่านมามีเมื่อตะกี้นี้เอง เรายังห้อมล้อมไปด้วยประชาชนชาวไทย แต่เดี๋ยวนี้แล้ว เรากำลังหะอยู่เหนือท้องทะเลอันกว้างใหญ่ไพศาล แม้จะมีเสียงเครื่องยนต์ก็ดูเป็นเหมือนเงียบและนั่งอยู่กับที่ เพราะเสียงต่างๆ เสียงจากสิ่งที่มีชีวิตได้จางหายไปหมดแล้ว และกำลังชินกับเสียงครางกระหึ่มของเครื่องยนต์นั้น”

พระราชนิพนธ์เป็นบันทึกประจำวัน ตั้งแต่เสด็จฯ จากประเทศไทย เพื่อไปทรงศึกษาต่อ ณ ประเทศสวีทเซอร์แลนด์

↑ ประทับรถยนต์พระที่นั่งเมื่อครั้งเสด็จกลับสวีตเซอร์แลนด์

ทุกเมืองที่ทรงแวะพัก พระองค์ทรงบรรยายให้ผู้อ่านได้สัมผัสบรรยากาศ
ท้องถิ่นและยังเป็นบันทึกสภาพสังคมในเวลานั้น

“กรุงโคโรเป็นเมืองใหญ่ที่เต็มไปด้วยตึกสมัยใหม่ แต่เบื้องหลังของตึกเหล่านี้
มีบ้านกระจุกงอกงอยอยู่เป็นอันมาก บ้านเหล่านี้เป็นที่อยู่ของคนจน เลี้ยงเปิด
เลี้ยงไก่และสัตว์อื่นๆ อีก ตามถนน รถรางก็เต็มไปด้วยผู้คนเบียดเสียดยัดเยียด
ห้อยโหนกันจนไม่มีที่ว่าง และล้วนแต่แต่งกายด้วยเสื้อผ้าปะปะไม่มีชั้นดี เป็นผู้ชาย
ทั้งนั้นเกือบไม่มีผู้หญิงปะปนอยู่ด้วยเลย คล้ายๆ กับที่การาจืออยู่มาก ผู้คนหลบลบอย่าง
แสนสบายตามสนามหญ้าข้างถนน รถยนต์มีมาก แต่เป็นรถรับจ้างที่ขับกันอย่าง
เร็วปรือโดยมาก”

พระองค์ทรงปิดท้ายการบันทึกว่า

“เรากลับถึงโฆซานแล้ว... ไม่ช้าช้าพเจ้าจะต้องเข้าเรียนต่อไป...”

พระราชนิพนธ์ “เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวีทเซอร์แลนด์” มีผู้ติดตามอ่านมากมาย นับเป็นครั้งแรกที่ประชาชนชาวไทยได้รับรู้ถึงความรู้สึกของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระองค์ใหม่ ขณะทรงจากเมืองไทย ได้ซาบซึ้งถึงความรัก ความผูกพัน และความห่วงใยในพลกนิกรของพระองค์ โดยเฉพาะจากบันทึกประจำวัน ที่ ๑๙ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๙

“วันที่ ๑๙ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๙ วันนี้ถึงวันที่เราจะต้องจากไปแล้ว... พอถึงเวลาก็ตงจากรถพระที่นั่งพร้อมกับแม่ ลาเจ้านายฝ่ายใน ณ พระที่นั่งชั้นล่าง แล้วยกไปยังวัดพระแก้ว เพื่อนมัสการลาพระแก้วมรกตและพระภิกษุสงฆ์ ลาเจ้านายฝ่ายหน้า ลาข้าราชการทั้งไทยและฝรั่ง แล้วยกไปขึ้นรถยนต์ พอรถแล่นออกไปได้ไม่ถึง ๒๐๐ เมตร มีหญิงคนหนึ่งเข้ามาหยุดรถแล้วส่งกระป๋องให้เราคนละใบ ราชองครักษ์ไม่แน่ใจว่าจะมีอะไรอยู่ในนั้น บางทีจะเป็นลูกระเบิด! เมื่อมาเปิดดูภายหลังปรากฏว่าเป็นทอฟฟี่ที่อร่อยมาก

“ตามถนนผู้คนช่างมากมายเสียจริงๆ ที่ถนนราชดำเนินกลาง ราษฎรเข้ามาใกล้จนขีดรถที่เรานั่ง กลัวเหลือเกินว่าล้อรถของเราจะไปทับบั้งทับขาใครเข้าบ้าง รถแล่นฝ่าฝูงคนไปได้อย่างช้าที่สุด ถึงวัดเบญจมบพิตร รถแล่นเร็วขึ้นได้บ้าง ตามทางที่ผ่านมา ได้ยินเสียงใครคนหนึ่งร้องขึ้นมาดังๆ ว่า ‘อย่าละทิ้งประชาชน’ อยากจะร้องบอกเขาลงไปว่า ถ้าประชาชนไม่ ‘ทิ้ง’ ข้าพเจ้าแล้ว ข้าพเจ้าจะ ‘ละทิ้ง’ อย่างไรได้ แต่ถ่วงเร็วและเลยไปไกลเสียแล้ว”

เสียงใครคนหนึ่ง
ร้องขึ้นมาดังๆ
ว่า ‘อย่าละทิ้ง
ประชาชน’
อยากจจะร้อง
บอกเขาลงไปว่า
ถ้าประชาชน
ไม่ ‘ทิ้ง’ ข้าพเจ้า
แล้ว ข้าพเจ้า
จะ ‘ละทิ้ง’
อย่างไรได้

๑๒

ควีนสิริกิติ์

กุหลาบควีนสิริกิติ์

กุหลาบควีนสิริกิติ์ (Queen Sirikit Rose) ดอกใหญ่ สีเหลือง มีกลิ่นหอม เมื่อต้องแสงอาทิตย์ ปลายกลีบจะมีสีส้ม นายองครักษ์ผู้ช่วยอธิบดีกรมการไร่กุหลาบกร็องด์ โรเซอเร ดู วาล เดอ ลัวร์ แห่งลุ่มแม่น้ำลัวร์ ในประเทศฝรั่งเศส (Grandes Roseraies Du Val de Loire) เป็นผู้ตั้งชื่อดอกกุหลาบชนิดนี้ตามพระนามของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๔

ในเอกสารของไ้ฉบับที่กไว้ว่า

“พระราชินีแห่งประเทศไทยทรงพระสิริโฉมเป็นเสน่ห์แบบ ตะวันออก เหนือตะวันตก”

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯสู่นครโลซาน ได้ทรงเปลี่ยนจากการศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์มาทรงศึกษารัฐศาสตร์และนิติศาสตร์เพื่อเตรียมพระองค์ในการเป็นพระประมุขของประเทศ

ในการเสด็จเยือนกรุงปารีส เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๐ ทรงพบ หม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิติยากร ธิดาของหม่อมเจ้านักขัตรมงคล เอกอัครราชทูตไทยประจำประเทศฝรั่งเศส กับหม่อมหลวงบัว กิติยากร พระองค์ต้องพระราชอัธยาศัยในความร่าเริง แต่สุขภาพอ่อนโยนของหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ ทรงโทรศัพท์ถึงสมเด็จพระราชชนนี และรับสั่งถึงหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ว่า “เห็นแล้ว น่ารักมาก”

ในการเสด็จ
เยือนกรุงปารีส
เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๐
ทรงพบ
หม่อมราชวงศ์
สิริกิติ์ กิติยากร

↑ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ

เมื่อวันที่ ๑๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๙๒ สมเด็จพระราชชนนีได้รับสั่งกับหม่อมเจ้านักขัตรมงคลผู้ขอหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ และพิธีหมั้นจัดขึ้นอย่างเรียบง่ายที่โรงแรมวินเซอร์ กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ พระอัครมรดกที่พระราชทานในการหมั้นคือ พระอัครมรดกเพชร มีหนามเตยเป็นรูปหัวใจเล็กๆ ซึ่งสมเด็จพระบรมราชชนกพระราชทานเมื่อครั้งทรงหมั้นสมเด็จพระบรมราชชนนี ขณะทรงมอบ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรับสั่งว่า “เป็นของมีค่ายิ่ง และเป็นของที่ระลึกด้วย”

ต่อมา เมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม มีการประกาศการทรงหมั้นที่สถานเอกอัครราชทูตไทย

ข่าวนี้สร้างความปิติยินดีแก่ชาวไทย และต่างเฝ้าจดจ้อรอคอยการเสด็จนิวัตประเทศไทยและพระราชพิธีราชาภิเษกสมรสกับพระคู่หมั้นผู้มีสิริโฉมงดงาม

เช้าตรู่ของวันที่ ๒๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๙๓ ชาวไทยเบียดเสียดเต็มสองฟากฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาเพื่อรอชมพระบารมี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ จากเรือซีแลนเดียพร้อมด้วยพระคู่หมั้นประทับเรือเล็กไปยังเรือรบหลวงสุราษฎร์มาจนถึงปากคลองแหลมฟ้าผ่า และประทับเรือหลวงศรีอยุธยา เสด็จฯ เข้าสู่กรุงเทพมหานครระหว่างเส้นทางเสด็จฯ ผ่าน เครื่องบินของราชนาวีไทยโปรยข้าวตอกดอกไม้เป็นประจําป้อมพระจุลจอมเกล้าถึงสลุดถวายเป็นมงคลกลางเสด็จร้องทรงพระเจริญของผู้รับเสด็จเป็นจำนวนมาก

พระราชพิธีราชาภิเษกสมรสมีขึ้นที่วังสระปทุมเมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน และทรงจดทะเบียนสมรสตามกฎหมายเช่นเดียวกับประชาชนชาวไทยทั่วไป

ผู้เข้าร่วมพิธีได้รับพระราชทานของที่ระลึกเป็นกล่องนุหรีเงินประดับอักษรพระบรมนามาภิไธย ภอ และพระนามาภิไธย สก

ทะเบียนการสมรส

รายการ	ชาย	หญิง
๑. นาม	สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงค์	หม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิติยากร
๒. เชื้อชาติ สัญชาติ	ไทย - ไทย	ไทย - ไทย
๓. ถิ่นที่อยู่	ในพระบรมมหาราชวัง	วังนันทมนตรีมงคล กิติยากร ถนนกรุงเกษม จังหวัดพระนคร
๔. อายุ เกิด วัน. เดือน. ปี.	๓๓ ๕ ธันวาคม ๒๕๖๐	๑๘ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๒๕
๕. ที่เกิด	วังมณเฑียรสถาน สหรัชมังคลาภิเษก	จังหวัดพระนคร
๖. อาชีพ	-	-
๗. นามบิดา	สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงค์ กรมหลวงลือฮานคีรมง	หม่อมเจ้านักขัตรมงคล กิติยากร
๘. ประเทศที่เกิดของบิดา	ประเทศไทย	ประเทศไทย
๙. นามมารดา	สมเด็จพระราชินีสิริกิติ์ราช	หม่อมหลวงบัว กิติยากร
๑๐. ประเทศที่เกิดของมารดา	ประเทศไทย	ประเทศไทย
๑๑. ถายมือชื่อผู้ร้องขอจดทะเบียน	วชิราลงค์	สิริกิติ์
๑๒. ถายมือชื่อผู้ให้ความยินยอม	-	หม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิติยากร วิมลมาลี
๑๓. ถายมือชื่อพยาน	๑. วิมลมาลี ๒. หม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิติยากร	
จดทะเบียน	ท.๑/๒๕๙๓	
๑๔. จดทะเบียน วัน. เดือน. ปี.	๒๘ เมษายน ๒๕๙๓	
ถายมือชื่อจดทะเบียน	พ.น. ๒/๒๕๙๓	

ทะเบียนราชาภิเษกสมรส ➔

พระราชพิธีเฉลิม
พระเกียรติยศ
สมเด็จพระราชินี

ของบุนหรี
พระราชทาน

พระราชพิธี
ราชาภิเษก
สมรสมีงั้นที่
วังสระปทุม
เมื่อวันที่ ๒๘
เมษายน

ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษกเมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๓ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเฉลิมพระปรมาภิไธยตามที่จารึกในพระสุพรรณบัฏว่า “พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหิตลธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร” และมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ สถาปนาเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระราชินีสิริกิติ์ ขึ้นเป็น สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินี

พระอัจฉริยภาพ

รศก	๔๘
มหีเมงคา	๕๒
เทวหาครี	๕๘
อ.ส. วันศุกร์	๖๑
เรารู้	๖๖
มือแดง	๗๒
เวคา	๗๖
นางอินทร์	๘๑
ประตาทนพร	๘๕
จ้อง	๘๘
รัชดาภิเษก	๙๓
๓๐ : ๓๐ : ๓๐ : ๑๐	๙๗
แก้งัดดิน - แก้งัดลึง	๑๐๐
กั๊ดไฟรี่	๑๐๔

๑๓

หลุก

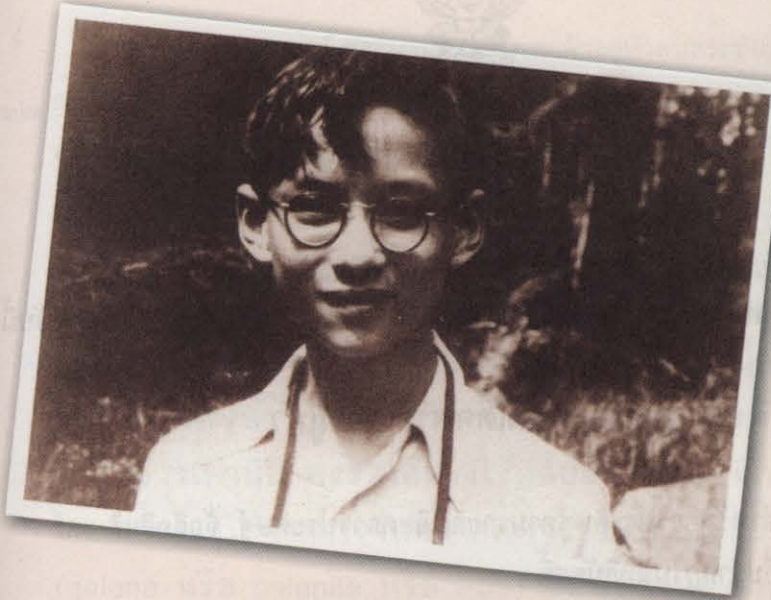
หลุก

กังหันน้ำ
ชัยพัฒนา

หลุก เป็นอุปกรณ์วิดน้ำเข้านา จัดเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านในท้องถิ่นภาคเหนือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเห็นปัญหาสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะเรื่องของการแก้ปัญหาหน้าน้ำเสีย พระองค์จึงทรงประดิษฐ์เครื่องกลเติมอากาศบำบัดน้ำเสียขึ้น โดยทรงนำหลุกมาเป็นจุดคิดค้นเบื้องต้น

พระองค์ทรงออกแบบให้เครื่องกลมีลักษณะเป็นกังหันหมุนช้า แบบทุ่นลอย ทำให้เกิดอากาศที่ผิวน้ำ และทรงตั้งชื่อว่า **กังหันน้ำชัยพัฒนา**

ทรงประดิษฐ์
วิทยุเมื่อ
พระชนมายุราว
๑๐ พรรษา

กักหน้ำช้ำพัฒนาเป็นลิ่งประดิษฐ์เรีบบง่าย แต่มีประสิทธิภพ สำนารถ นำไปใช้ในการปรับปรุงคุณภาพน้ำได้เป็นอย่างดี ติดตั้งง่าย เหมาะสำหรัใช้ใน แหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น สระน้ำ หนองน้ำ คลอง บึง ลำห้วย ที่มีความลึกมากกว่า ๑ เมตร และมีความกว้างมากกว่า ๓ เมตร

กักหน้ำช้ำพัฒนาได้รับการจดสิทธิบัตรลิ่งประดิษฐ์เมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๖ และเป็นสิทธิบัตรในพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์พระองค์แรก ของไทย และครั้งแรกของโลก ต่อมา รัฐบาลได้กำหนดให้วันที่ ๒ กุมภาพันธ์ของ ทุกปีเป็น **“วันนักประดิษฐ์”**

กักหน้ำช้ำพัฒนาได้รับรางวัลเหรียญทองจากองค์กรทางด้านนวัตกรรม แห่งเบลเยียม (The Belgian Chamber of Inventors) เมื่อนำไปแสดงในงานแสดง ลิ่งประดิษฐ์ใหม่ขงโลกวิทยาศาสตร์ ณ กรุงบรัสเซลส์ ประเทศเบลเยียม เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๓

ปัจจุบัน กักหน้ำช้ำพัฒนาใช้ทั่วไป เช่น คู่น้ำในบริเวณทำเนียบรัฐบาล สวนสัตว์ดุสิต โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า และย้งนำไปใช้ในโครงการบำบัดน้ำเสีย คลองแม่ช้ำ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น

สิทธิบัตร 3127

สป/200-๗

สิทธิบัตรการประดิษฐ์

อาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522
ย อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญาขอพระราชทานทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายสิทธิบัตรฉบับนี้แด่

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

สำหรับการประดิษฐ์ตามรายละเอียดการประดิษฐ์ ข้อถือสิทธิ และ
เงื่อนไข ดังที่ปรากฏในสิทธิบัตรนี้

เลขที่ขอ 016185
วันขอรับสิทธิบัตร 2 มิถุนายน 2535
ผู้ประดิษฐ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ชื่อที่แสดงถึงการประดิษฐ์ เครื่องกลเติมอากาศที่ผิวน้ำ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยสิทธิบัตรทุกประการ

ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย ณ วันที่	2	เดือน	กุมภาพันธ์	พ.ศ.	2536
หมดอายุ ณ วันที่	1	เดือน	มิถุนายน	พ.ศ.	2555

(ลงชื่อ)
(นายพิพรอนันต์ อินทรคันห์)
อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา
ผู้ออกสิทธิบัตร

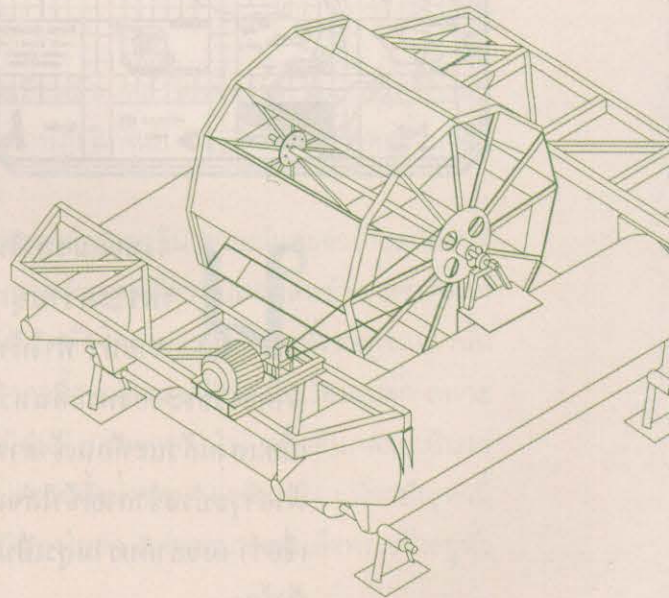
พนักงานเจ้าหน้าที่

หมายเหตุ สิทธิบัตรต้องชำระค่าธรรมเนียมรายปีเริ่มตั้งแต่ปีที่ 5 ของอายุสิทธิบัตร
และเมื่อสิ้นสิทธิบัตรจะสิ้นสุดอายุ
อนุญาตให้ใช้สิทธิตามสิทธิบัตร และการโอนสิทธิบัตร ต้องทำเป็นหนังสือ
จดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่

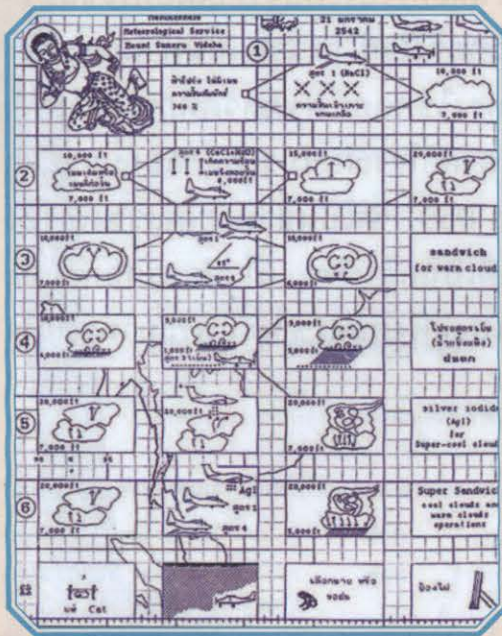
ตั้งแต่ทรงพระเยาว์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสนพระทัยในด้านการช่างต่างๆ ครั้นหนึ่งสมเด็จพระราชชนนีทอดพระเนตรพระองค์ทรงเล่นรถของเล่นคันใหม่อยู่ เมื่อทรงสอบถามจากพระพี่เลี้ยงก็ได้ความว่า ทรงแก้จักรเย็บผ้าให้พระพี่เลี้ยงจึงถวายเป็นรางวัล

นอกจากนี้ ได้ทรงประดิษฐ์ของเล่นด้วยพระองค์เอง เช่น เครื่องร่อน และเรือรบจำลอง และทรงประดิษฐ์วิทยุเมื่อพระชนมายุราว ๑๐ พรรษา เนื่องจากวิทยุที่มีอยู่ ณ เวลานั้นห้ามแตะต้อง ใช้ฟังข่าวเท่านั้น พระองค์ทรงใช้คอยล์ (ขดลวดที่กระแสไฟฟ้าไหลผ่าน) ที่ได้จากการจับสลากที่โรงเรียนมาประกอบกับแร่สีดำ (galena หรือ galenite หรือ PbS) ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของเครื่องทำหน้าที่รับไฟฟ้าในอากาศที่เป็นคลื่นวิทยุ เมื่อนำมาต่อกันและใช้หูฟังก็รับฟังวิทยุได้ ทรงแบ่งหูฟังคนละข้างกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

๑๕

มณีเมขลา

←
ตำราฝนหลวง

นางมณีเมขลาในตำนานเป็นธิดาแห่งพระสมุทร เพราะความซุกซนและชื่นชอบความชุ่มฉ่ำของ สายน้ำ ทำให้ทุกครั้งที่ฝนตก นางมณีเมขลาจะ นำดวงวิษระของพระอินทร์มาเล่นน้ำฝนด้วยความสนุกสนาน เมื่อแสงแก้วสะท้อนเข้าตารามสูร รามสูรจึงโกรธ ขว้างขวาน ฟ้าอาวุธประจำกายเข้าใส่จนทำให้เกิดเสียงฟ้าร้อง คนโบราณ เชื่อว่า เมฆลากับรามสูรเป็นที่มาของปรากฏการณ์ฟ้าแลบและ ฟ้าร้อง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงวาดรูปนางมณีเมขลาไว้บนตำราฝนหลวงที่ทรงทำด้วยคอมพิวเตอร์ เพื่อแสดงขั้นตอนและกรรมวิธีการดัดแปรสภาพอากาศทำให้เกิดฝน และพระราชทานแก่นักวิชาการฝนหลวงให้ถือปฏิบัติในแนวทางเดียวกัน เมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๒

↑ เครื่องบินโปรยสารเคมี เพื่อทำฝนเทียม

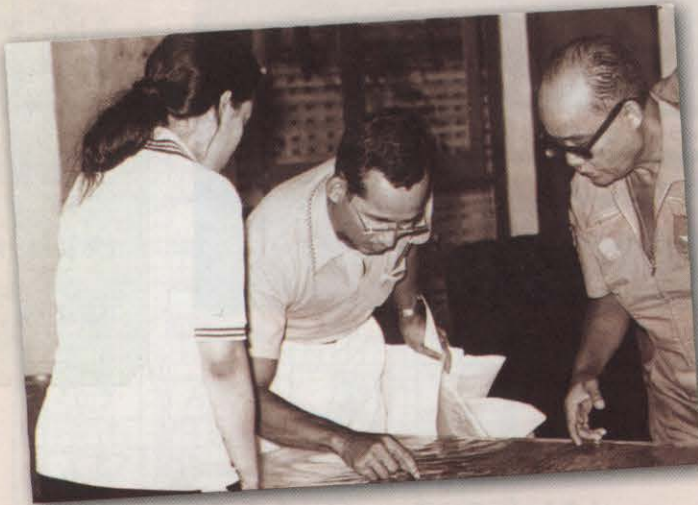

ทำอย่างนี้จะ
ทำให้ไหม
แค่ห้าห่อตัว
ตกลงมาเป็นฝน
ในบริเวณ
แห้งแล้ง

ต้นกำเนิดพระราชดำริทำฝนเทียมย้อนหลังไปเมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๘ ระหว่างทางเสด็จเยี่ยมราษฎรในพื้นที่ ๑๕ จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

รถยนต์พระที่นั่งหยุดลงที่ทางแยกอำเภอภูจินารายณ์และอำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ณ ที่นั้นทรงสอบถามราษฎรเกี่ยวกับผลผลิตข้าว ทรงคิดว่าน่าจะเสียหายเพราะความแห้งแล้ง แต่ต้องทรงประหลาดใจที่ราษฎรเหล่านั้นกราบบังคมทูลว่า เดือดร้อนเสียหายจากน้ำท่วม ทรงเห็นว่าเป็นเรื่องแปลก เพราะพื้นที่โดยรอบดูคล้ายทะเลทรายที่มีฝุ่นฟุ้งกระจายทั่วไป แต่กลับกลายเป็นว่าแท้ที่จริงแล้ว ราษฎรเหล่านั้นต้องประสบทั้งน้ำท่วมและฝนแล้ง แม้ว่าปัญหานี้ดูเหมือนว่าแก้ไขไม่ได้และขัดแย้งกันเองในตัว แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ทรงคิดหาวิธีแก้ไขได้

วิธีแก้ปัญหาน้ำท่วมก็คือ ต้องสร้างฝายน้ำล้นขนาดเล็กจำนวนมาก ช่วยเก็บกักน้ำตามลำธารที่ไหลลงมาจากภูเขาและชะลอให้ไหลลงอย่างสม่ำเสมอ ส่วนเรื่องฝนแล้งนั้น พระองค์ทรงสังเกตขณะทรงแหงนขึ้นดูท้องฟ้าและพบว่า มีเมฆจำนวนมาก แต่เมฆเหล่านั้นกลับถูกลมพัดผ่านพื้นที่แห้งแล้งไปตกเป็นฝนที่อื่น วิธีแก้ปัญหาก็ว่าจะทำอย่างไรที่จะทำให้เมฆเหล่านั้นรวมตัวตกลงมาเป็นฝนในบริเวณแห้งแล้ง นั่นคือความคิดที่เป็นจุดเริ่มต้นของโครงการฝนเทียมหรือที่ในปัจจุบันเรียกว่า **ฝนหลวง**

ทรงร่วม
ปฏิบัติการ
ทดลอง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมอบหมายให้หม่อมราชวงศ์เทพฤทธิ์ เทวกุล ดำเนินการโครงการค้นคว้าทดลองปฏิบัติการฝนเทียมหรือฝนหลวงขึ้น เริ่มลงมือปฏิบัติการภาคสนามครั้งแรกที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๒ ต่อมา ย้ายไปที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การทดลองใช้เวลาต่อเนื่องยาวนาน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไม่ทรงทอดทิ้งและทรงวางแผนปฏิบัติการฝนหลวงด้วยพระองค์เอง ทำให้ทรงทราบว่า องค์ประกอบสำคัญในการทำฝนเทียมคือ ต้องเล็งเป้าหมายให้ถูก บางครั้งต้องนำเกษตรกรในพื้นที่ปฏิบัติการฝนเทียมขึ้นเครื่องบินที่ใช้ทำการเร่งเมฆเพื่อช่วยชี้เป้า

การทำฝนเทียมหรือฝนหลวงเป็นกรรมวิธีการเหนี่ยวนำน้ำจากฟ้า ใช้เครื่องบินบรรจุน้ำเคมีขึ้นไปโปรยในท้องฟ้า โดยดูจากความชื้นของเมฆและสภาพทิศทาง

ทรงเจิมเครื่องบิน
ทดลองฝนหลวง

ลมประกอบกัน ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดฝนคือ ความร้อนชื้นปะทะความเย็น และมีแกนกลั่นตัวที่มีประสิทธิภาพในปริมาณที่เหมาะสม สารเคมีที่ใช้จึงประกอบด้วย “สูตรร้อน” ใช้เพื่อกระตุ้นเร่งเร้ากลไกการหมุนเวียนของบรรยากาศ และ “สูตรเย็น” ใช้เพื่อกระตุ้นกลไกการรวมตัวของละอองเมฆให้โตขึ้นเป็นเม็ดฝน

ฝนหลวงเป็นโครงการสำคัญที่คนไทยรู้จักดี และหลายครั้งที่ฝนหลวงได้เทลงมาทำให้หัวใจชาวไทยชุ่มฉ่ำ เช่น ช่วงกลางปี พ.ศ. ๒๕๔๘ เมื่อเกิดปัญหาภัยแล้งในหลายพื้นที่และระดับน้ำในเขื่อนทั้ง ๑๓ แห่งทั่วประเทศลดลงจนอยู่ในขั้นวิกฤต

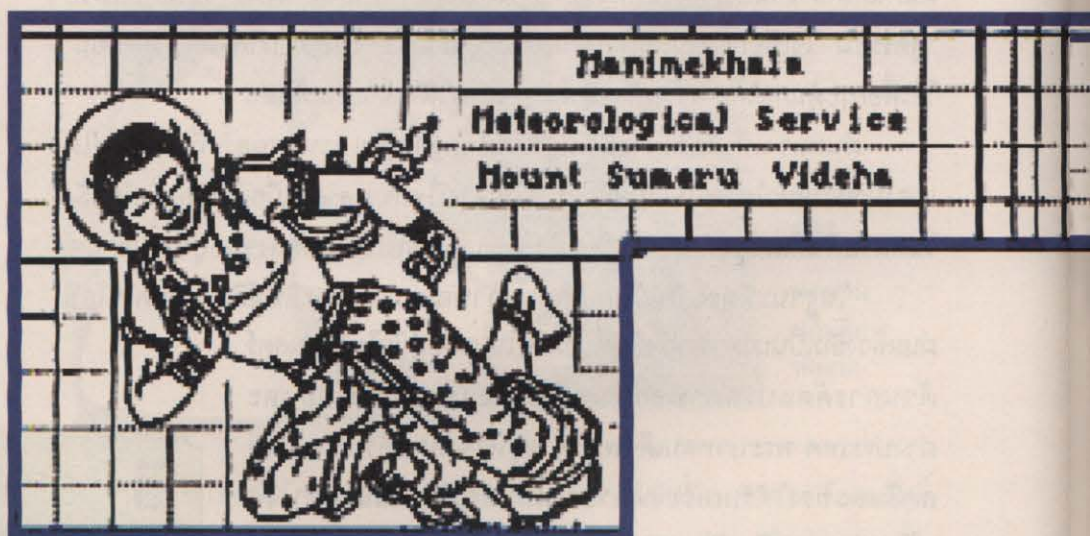
ในฐานะที่ทรงเป็นผู้บุกเบิกค้นคว้าพัฒนาและประดิษฐ์คิดค้นเทคโนโลยีฝนหลวงอันเป็นนวัตกรรมที่เป็นที่ยอมรับในมวลหมู่นักวิทยาศาสตร์ด้านการตัดแปรสภาพอากาศและสาธารณสุขทั้งไทยและต่างประเทศ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงได้รับการเชิดชูสดุดีและทรงได้รับเครื่องหมายอันเป็นสัญลักษณ์และรางวัลพร้อมประกาศเกียรติคุณเชิดชูพระเกียรติจากองค์กรและสถาบันระดับโลกจำนวนมาก เช่น องค์การอุตุนิยามวิทยาโลก องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ และเมื่อสภาวิจัยได้นำไปร่วมจัดแสดงในนิทรรศการงานวิจัยนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ Brussels Eureka 2001: 50th Anniversary of the World Exhibition of Innovation Research and New Technology ณ กรุงบรัสเซลส์ ประเทศเบลเยียม ก็ได้รับรางวัลยอดเยี่ยมด้านนวัตกรรมและเป็นทฤษฎีใหม่ที่มีคุณประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศและไม่มีผู้ใดค้นคิดมาก่อน

การทำฝนเทียม
หรือฝนหลวง
เป็นกรรมวิธี
การเหิ่วงวหน้า
น้ำจากฟ้า

ตัวอย่างแผนภาพตำรา ฝนหลวงพระราชทาน

แถบบนสุดของตำราฝนหลวงพระราชทาน

ช่องที่ ๑ “นางมณีเมขลา”

- รูปนางมณีเมขลาเป็นสัญลักษณ์ของสำนักงานมณีเมขลา ในสังกัดของสำนักฝนหลวงและการบินเกษตร
- นางมณีเมขลาเป็น ‘หัวหน้าสำนักงานอุตุนิยมวิทยาแห่งเขาไกรลาส’

ช่องที่ ๒ “พระอินทร์ ทรงเกวียน”

- พระอินทร์เป็น
พระสีกะเทวราช
หรือราชาของเทวดา
ที่ลงมาช่วยทำฝน

ช่องที่ ๓ “๒๑ มกราคม ๒๕๔๒”

- เป็นวันที่ประทับเครื่องบินพระที่นั่งเสด็จฯ
กลับจากจังหวัดเชียงใหม่ ทรงสังเกตเห็น
กลุ่มเมฆปกคลุมพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง
ที่น่าจะทำฝนได้ ทรงบันทึกภาพเมฆ
และรับสั่งให้ส่งคณะปฏิบัติการฝนหลวงพิเศษ
ออกปฏิบัติการกู้ภัยแล้งในพื้นที่ลุ่มน้ำ
เจ้าพระยา และภาคเหนือตอนล่างโดยเร่งด่วน

ช่องที่ ๔ “เครื่องบิน ๓ เครื่อง”

- เป็นตัวอย่างของเครื่องบินที่เหมาะสมกับการปฏิบัติการตาม
ตำราฝนหลวงพระราชทานตามขั้นตอน ประกอบด้วย
 - เครื่องบินเบชมเย็น (Beechcraft King Air)
(จำนวนที่เหมาะสม ๑ เครื่อง)
 - เครื่องบินเบชมอุ่น (Casa) (จำนวนที่เหมาะสม ๒ เครื่อง)
 - เครื่องบินเบชมอุ่น (Caravan) (จำนวนที่เหมาะสม ๒ เครื่อง)

๑๕

เทวนาครี

MULALONGKORN UNIVERSITY

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชिरायु นวवंश

सम्जाय्

कस्ता

สิรินธรदेवरतनसुตา

sirindharadevaratanasulā

สิรินธรเทพรัตน์สุตา

↑ อักษรเทวนาครี อังกฤษ และไทยที่ทรงออกแบบ

พ ระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสนพระทัยและศึกษาภาษาต่างๆ รวมไปถึงภาษาสันสกฤต ซึ่งเป็นภาษาโบราณและศักดิ์สิทธิ์ของชาวอินเดีย เมื่อคอมพิวเตอร์เริ่มมีบทบาทในทุกด้านของชีวิตคนยุคใหม่ พระองค์ทรงนำโปรแกรมฟอนตาสติงมาใช้ออกแบบตัวอักษรภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และรวมถึงอักษรเทวนาครี

อักษรเทวนาครีมีลักษณะการเขียนจากซ้ายไปขวา มีเส้นเล็กๆ อยู่เหนือตัวอักษร หากเขียนต่อกันจะเป็นเส้นยาวคล้ายเส้นบรรทัด ซึ่งแยกพยัญชนะ สระ และเครื่องหมายต่างๆ พระองค์ทรงออกแบบได้สำเร็จ และยังทรงออกแบบอักษรไทย-อังกฤษอีกสองชุด ชื่อ ภูพิงค์ และ ทักษิณ สำหรับใช้กับคอมพิวเตอร์แมคอินทอช

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้คอมพิวเตอร์ในการพระราชนิพนธ์เพลงและคำร้อง นอกจากนี้ ยังทรงใช้ออกแบบตราสัญลักษณ์ประจำมูลนิธิชัยพัฒนา ซึ่งประกอบด้วย

**ทรงใช้คอมพิวเตอร์
ออกแบบตราสัญลักษณ์
ประจำมูลนิธิชัยพัฒนา**

• **พระแสงขรรค์ชัยศรี** หมายถึง พระราชอำนาจ พระบารมี และกำลังแผ่นดินที่จะฟันฝ่าให้เกิดการดำเนินการต่างๆ อันเป็นผลไปสู่ความมั่นคงแห่งพระราชอาณาจักร

• **ธงกระบี่กระบอง** เป็นสัญลักษณ์แห่งชัยชนะในการต่อสู้ เพื่อป้องกันอาณาประชาราษฎร์ และพระราชอาณาจักรให้พ้นภัยอันตรายทั้งปวง

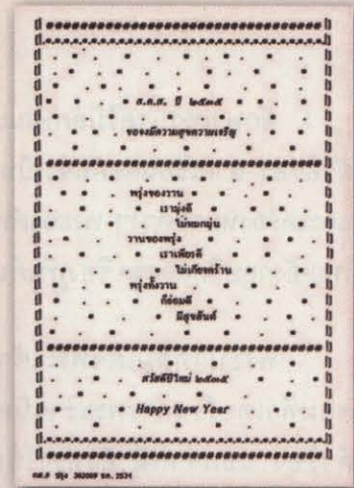

• **ดอกบัว** หมายถึง ศักดิ์ศรี ความสง่างาม ความเจริญงอกงาม และความบริสุทธิ์แห่งพืชพันธุ์ธัญญาหาร และบรรดาทรัพย์ากรทั้งปวงอันจะนำไปสู่ความอยู่ดีกินดี และความสงบสันติสุขของประชาชนโดยทั่วหน้ากัน

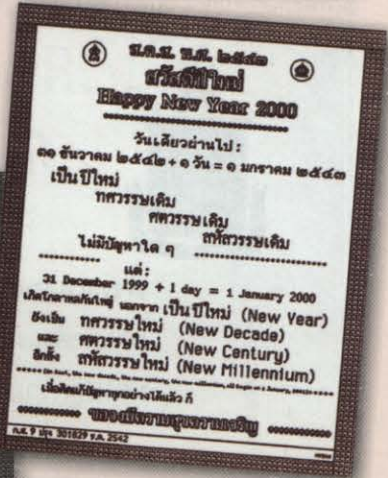

• **สังข์** หมายถึง น้ำที่จะสร้างความชุ่มชื้น ซิลอมแผ่นดินให้เกิดความอุดมสมบูรณ์และความร่มเย็นเป็นสุข

บัตรส่งความสุข
ทรงประดิษฐ์ด้วย
คอมพิวเตอร์
พระราชทาน
ในวันปีใหม่

เมื่อถึงเทศกาลปีใหม่แต่ละปี นับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๐ เป็นต้นมา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้คอมพิวเตอร์ออกแบบบัตรอวยพร และทรงพระราชทานบัตรอวยพรเป็นถ้อยคำสั้นๆ แต่มีความหมายลึกซึ้ง ทรงเตือนสติและให้กำลังใจในการฟันฝ่าปัญหาอุปสรรคต่างๆ

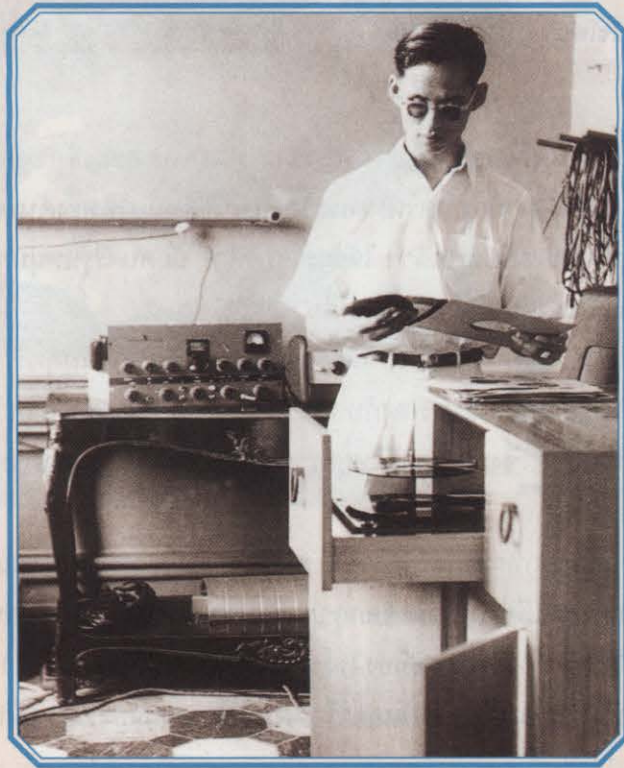
ในระยะแรก พระราชทานแก่ข้าราชการบริหารและหน่วยงานที่ทำงานสนองพระราชดำริ ปัจจุบัน พระราชทานแก่พสกนิกรผ่านสื่อมวลชนด้วย

๑๖

อ.ส.วันศุกร์

ทรงเลือก
แผ่นเสียง
ออกอากาศ
วิทยุ อ.ส.

ค

นวันศุกร์เป็นเวลาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทรงดนตรีกับวงที่ทรงตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๕
ใช้ชื่อว่า อ.ส. วันศุกร์

ทรงแซ็กโซโฟน

วงดนตรีในยุคเริ่มแรกที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตั้งขึ้นคือ **วงลายคราม** นักดนตรีเป็นพระราชวงศ์ผู้ใหญ่ ผู้ที่ทรงคุ้นเคยตั้งแต่ครั้งทรงพระเยาว์ ต่อมา โปรดเกล้าฯ ให้ข้าราชการบริพาร นักดนตรีรุ่นหนุ่มๆ มาร่วมเล่นด้วย และเกิดเป็นวงดนตรี อ.ส. วันศุกร์ขึ้น

อ.ส. ย่อมาจาก พระที่นั่งอัมพรสถาน และทุกวันศุกร์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงร่วมบรรเลงกับสมาชิกของวง และออกอากาศกระจายเสียงทางสถานีวิทยุ อ.ส. ซึ่งเป็นสถานีวิทยุกระจายเสียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงก่อตั้งขึ้น

นอกจากทรงดนตรีกับ วง อ.ส. วันศุกร์แล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเลือกแผ่นเสียงเพื่อเปิดออกอากาศ บางเพลงก็มีผู้ฟังขอมาทงโทรศัพท์ ซึ่งทรงรับโทรศัพท์ด้วยพระองค์เอง ในยุคที่ยังไม่มีสถานีโทรทัศน์ให้ความบันเทิงเหมือนในปัจจุบัน วงดนตรี อ.ส. วันศุกร์จึงมีส่วนสร้างความสุขรื่นเริงให้ประชาชนผู้สนใจอย่างมาก

สถานีวิทยุ อ.ส. ยังทำหน้าที่แจ้งข่าวเกิดวาทภัยครั้งใหญ่ที่แหลมตะลุมพุก อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อพายุไซนร่อนชื่อ แฮเรียต พัดเข้าทำลายบ้านเรือนและมีผู้เสียชีวิตราว ๙๐๐ รายเมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๕ สถานีวิทยุ อ.ส. ยังขอรับบริจาคเงินช่วยการกุศลเพื่อผู้ประสบภัย และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเล่นดนตรีตามที่ผู้บริจาคขอเข้ามา

อ.ส. งดมาจาก
พระที่นั่ง
อัมพรสถาน

ล่องเรือทรงดนตรี
บริเวณทุ่งนารังสิต
คลอง ๓

นับเป็นการใช้สื่อวิทยุในกิจการสาธารณกุศลเป็นครั้งแรกของประเทศไทย

บทบาทสำคัญอีกประการหนึ่งของวงดนตรี **อ.ส.วันศุกร์** คือ บรรเลงในงานวันทรงดนตรี ตามที่มหาวิทยาลัยต่างๆ กราบบังคมทูลเชิญเสด็จฯ เพื่อทรงสังสรรค์ร่วมเล่นดนตรีกับนิสิตนักศึกษาเป็นการส่วนพระองค์ วันทรงดนตรีนี้ดำเนินต่อเนื่องเป็นเวลายาวนานกว่าสิบปี ต่อมา เมื่อมีพระราชกรณียกิจเพิ่มขึ้นมากมาย จึงได้ยกเลิกประเพณีวันทรงดนตรีไป แต่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้วงดนตรีจากสถาบันต่างๆ ทั้งราชการและเอกชน รวมทั้งนักเรียน นิสิต นักศึกษา หมุนเวียนกันมาบรรเลงดนตรีเป็นประจำ ณ สถานีวิทยุ อ.ส.

นับถึง พ.ศ. ๒๕๕๕ วงดนตรี อ.ส. วันศุกร์มีอายุถึง ๖๐ ปีแล้ว

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโปรดทรงดนตรีเป็นกิจวัตร ทรงซ้อมดนตรีเป็นประจำทุกค่ำวันศุกร์และวันอาทิตย์ ร่วมกับนักดนตรีวง อ.ส. วันศุกร์ ที่สถานีวิทยุ อ.ส. และเกือบทุกเย็นกับวงสหทัยพัฒนา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา ทรงเก็บรักษาเครื่องดนตรีทุกชิ้นอย่างดี ทรงทำความสะอาดด้วยพระองค์เอง และเมื่อเสียก็มักจะทรงซ่อมด้วยพระองค์เอง หรือพระราชทานคำแนะนำและวิธีการแก่แก่นายช่างทหารอากาศที่รับไปซ่อม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสนพระทัยในด้านดนตรีมาตั้งแต่ทรงพระเยาว์ ทรงอ่านหนังสือเกี่ยวกับดนตรีตั้งแต่ทรงศึกษาอยู่ที่ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ทรงได้รับการฝึกฝนตามแบบฉบับการศึกษาวิชาดนตรีอย่างแท้จริงคือ การเขียนโน้ตและบรรเลงแบบคลาสสิก มีพระอาจารย์ถวายการสอนอย่างเข้มงวดนานกว่า ๒ ปี หลังจากฝึกหัดดนตรีขั้นพื้นฐานได้นานพอสมควรแล้ว จึงเริ่มสนพระทัยทรงดนตรีแนวแจ๊ซ ทรงศึกษาประวัตินักดนตรีที่มีชื่อเสียงและทรงเปรียบเทียบฝีมือการเล่นดนตรีต่างๆ จากแผ่นเสียงที่บรรเลงโดยนักดนตรีเหล่านั้น แล้วจึงทรงบรรเลงสอดแทรกไปพร้อมกับแผ่นเสียงของนักดนตรีที่มีชื่อเสียงตามสไตล์ที่โปรด

พระองค์ทรงเริ่มจากเครื่องเป่า และต่อมาจึงทรงเรียนเปียโน ทรงซื้อเครื่องดนตรีชิ้นแรกคือ คลาริเน็ต เมื่อพระชนมายุ ๑๐ พรรษา ด้วยเงินที่ทรงเก็บออมไว้เมื่อแรกโปรดดนตรีคลาสสิก และต่อมาโปรดดนตรีแจ๊ซ ซึ่งเป็นที่นิยมในเวลานั้น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเล่นดนตรีร่วมกับวงดนตรีได้ทุกวงไม่ว่าจะเป็นดนตรีแนวใด ทรงดนตรีแจ๊ซได้ทั้งชนิดมีโน้ตและไม่มีโน้ต เมื่อเล่นเดี่ยวหรือโซโล่ ก็ทรงทำได้ถึงขั้นเล่นเดี่ยวแบบที่เรียกว่า โซโล แอ็ด ลิบ (Solo ad lib) ซึ่งยากมาก เพราะนักดนตรีต้องแต่งดนตรีขึ้นมาใหม่ในเวลานั้นเลย แต่ต้องให้อยู่ในกรอบของจังหวะและแนวเพลงที่กำลังเล่นร่วมกับวงอยู่

↑ กระจ่ายเป่าทอมโบน
สัญลักษณ์ประจำวงดนตรี
สหทัยพัฒนา

ทรงดนตรีแจ๊ซ
กับนักดนตรี
ที่มีชื่อเสียง
ระดับโลก

พระองค์ทรงคลาริเน็ตและแซ็กโซโฟนได้อย่างคล่องแคล่ว และสามารถบรรเลงโต้ตอบได้อย่างครื้นเครงกับนักดนตรีแจ๊ซที่มีชื่อเสียงของโลก เช่น เบ็นนี่ กูดแมน (Benny Goodman) แจ็ก ทีการ์เดิน (Jack Teagarden) นักตีระนาดเหล็กสากล โลไอเนล แฮมปตัน (Lionel Hampton) นักเป่าทรอมโบน และ สแตน เก็ตซ์ (Stan Getz) นักเป่าเทเนอร์แซ็กโซโฟน

ทรงซื้อเครื่องดนตรี
ชิ้นแรกคือ คลาริเน็ต
เมื่อพระชนมายุ ๑๐ พรรษา
ด้วยเงินที่ทรงเก็บออมไว้

เมื่อครั้งเสด็จเยือนประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ทรงแสดงดนตรีในงานถวายพระกระยาหารค่ำที่กรุงวอชิงตันโดยไม่ทรงทราบมาก่อนว่าเจ้าภาพจัดเตรียมคลาริเน็ตไว้ถวาย เสด็จขึ้นเวทีทรงเล่นดนตรี ๒ เพลง เรียกเสียงปรบมือจากผู้ร่วมงานอย่างกึกก้อง

พระองค์รับสั่งถึงดนตรีเมื่อพระราชทานสัมภาษณ์แก่นักข่าวชาวอเมริกันว่า

“ดนตรีล้วนอยู่ในตัวคนทุกคน เป็นส่วนที่ยิ่งใหญ่ในชีวิตคนเรา สำหรับข้าพเจ้า ดนตรีคือสิ่งประณีตงดงาม และทุกคนควรนิยมในคุณค่าของดนตรีทุกประเภท”

๑๓

เราสู้

โปสเตอร์
ปลุกใจ เราสู้

นยามบ้านเมืองไม่สงบสุข พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานขวัญและกำลังใจด้วยเพลงพระราชนิพนธ์ เช่น เพลงเราสู้ เพื่อให้ข้าราชการ ทหาร พลเรือน และ ผู้ปฏิบัติหน้าที่เพื่อประเทศชาติไม่ย่อท้อในการทำควมดี

เพลง **เราสู้** ทรงแต่งสดๆ เมื่อทรงเกิดแรงบันดาลใจ ทรงเขียนเส้นโน้ตห้าเส้นบนซองจดหมาย แล้วทรงแต่งทำนองเพลง ในทันที เนื้อเพลงมีที่มาจากพระราชดำรัสพระราชทานในโอกาสที่สมาชิกสภานิติบัญญัติและคณะรัฐมนตรี รวมทั้งข้าราชการ พลเรือน และทหาร ตำรวจเข้าเฝ้าฯ นายสมภพ จันทระประภา ขอพระราชทานพระราชดำรัสนี้มาประพันธ์เป็นกลอน และต่อมา ทรงใส่ทำนองเพื่อให่วง อ.ส. วันศุกร์ลองบรรเลงก่อน เมื่อแก้ไขปรับปรุงแล้ว จึงพระราชทานให้เผยแพร่ต่อไป

เราสู้

USS พบุรุษของไทยแต่โบราณ
ปกบ้านป้องเมืองคุ้มเหย้า
เสียเลือดเสียเนื้อมิใช่เบา
หน้าที่เรารักษาสืบไป

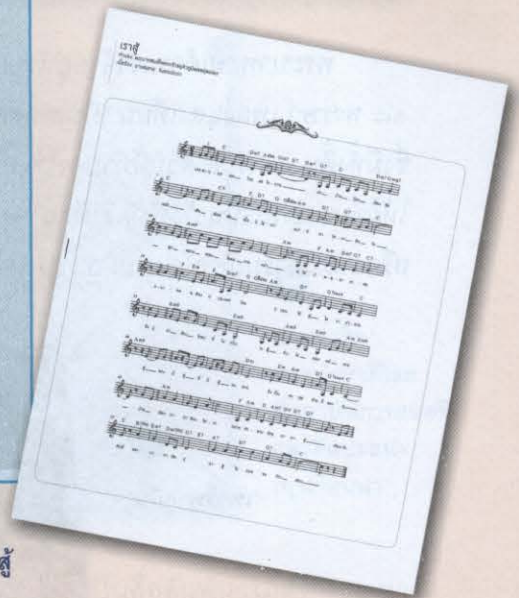
ลูกหลานเหลนโหลนภายหน้า
จะได้มีพสุธาอาศัย
อนาคตจะต้องมีประเทศไทย
มียอมให้ผู้ใดมาทำลาย

ถึงยุบ่าล้างโคตรก็ไม่หวั่น
จะสู้กันไม่หลบหนีหาย
สู้ตรงนี้สู้ที่นี้สู้จนตาย
ถึงเป็นคนสุดท้ายก็ลองดู

บ้านเมืองเราเราต้องรักษา
อยากทำลายเชิญมาเราสู้
เกียรติศักดิ์ของเราเราเชิดชู
เราสู้ไม่ถอยจนก้าวเดียว

เพลง เราสู้ ทรงแต่งสดๆ
เมื่อทรงเกิดแรงบันดาลใจ
ทรงเงิ่งหเสี้ยนให้ต้ำหเสี้ยน
บพของจดหมายฯ แล้วทรง
แต่งทำนองเพลงให้ทันที

↑ โน้ตเพลงและเนื้อเพลง เราสู้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานขยายความคำว่า เราสู้ไว้ว่า
“... สู้ด้วยใจนี้สำคัญ คือสู้ด้วยความใจเย็น ใจที่หนักแน่น...”

ทรงพระราชนิพนธ์เพลง
เป็นงานอดิเรก

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเริ่มพระราชนิพนธ์เพลงเมื่อพระชนมายุราว ๑๘ พรรษา เพลงแสงเทียน เป็นเพลงพระราชนิพนธ์เพลงแรก เพลงพระราชนิพนธ์ ซึ่งมีทั้งสิ้น ๔๘ เพลง ล้วนมีทำนองไพเราะเป็นเอกลักษณ์ ส่วนเนื้อเพลงที่โปรดเกล้าฯ ให้ผู้อื่นประพันธ์นั้น บ้างให้คติเตือนใจ บ้างชมธรรมชาติ บ้างกล่าวถึงสังคมในชีวิต หรือแสดงอารมณ์รักโรแมนติก เช่น **เพลงทเวาพาคู่ฝัน**

'ทเวาพาคู่ฝัน'

เพลงเทวาพาคู่ฝัน (Dream of Love Dream of You) เป็นเพลงพระราชนิพนธ์ เพลงที่ ๙ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์เพลงนี้ขณะเสด็จ แปรพระราชฐานไปประทับแรมบนภูเขา เมืองดาโวส ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ในเนื้อเพลงภาษาไทยที่โปรดให้พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ นิพนธ์นั้น บอกเล่าถึงความหวังให้ 'เทวาพาคู่ฝัน' มาให้

ทำนองเพลงพระราชนิพนธ์อันไพเราะเพลงหนึ่งที่ทุกคนรู้จักดีและร้องได้ ซึ้งใจคือ เพลงพรปีใหม่ ซึ่งได้กลายเป็นเพลงประเพณีร้องกันทั่วไปในวันสงกรานต์ปีเก่า และต้อนรับปีใหม่ของคนไทย

พระองค์ทรงเห็นความสำคัญของดนตรีในเรื่องกลม่อเมลาจิตใจ กระชับ ความสัมพันธ์ นอกเหนือจากสร้างอารมณ์สุนทรีย์ภาพและรำเรียงเบิกบาน ทรงพระราชนิพนธ์เพลงพระราชทานแก่หน่วยงานในโอกาสต่างๆ

แผ่นจารึก พระปรมาภิไธย ที่สถาบันการดนตรี และศิลปะแห่ง กรุงเวียนนา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้ดนตรีเป็นสื่อสัมพันธ์ไมตรีกับนานา ประเทศ เมื่อครั้งเสด็จเยือนกรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๘ วงดุริยางค์ เอ็น.คิว. โทนคูนสเลอร์ ออร์เคสตรา (N.Q. Tonkünstler Orchestra) ได้นำเพลงพระราชนิพนธ์ ได้แก่ สายฝน ยามเย็น มาร์ชราชนาวิกโยธิน และ มาร์ชราชวัลลภ บรรเลงในคอนเสิร์ตฮอลล์ และกระจายเสียงทางวิทยุทั่วประเทศ ปรากฏว่าได้รับความนิยมจากผู้ฟังอย่างมาก

↑ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯให้ผู้ทรงคุณวุฒิประชุมปรึกษาเรื่อง
โน้ตเพลงไทย ณ ท่าวาสุกรี เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๔

สองวันต่อมา สถาบันการดนตรีและศิลปะแห่งกรุงเวียนนา โดยรัฐบาล
ออสเตรีย ขอพระราชทานทูลเกล้าฯ ถวายตำแหน่งสมาชิกกิตติมศักดิ์หมายเลข ๒๓
เพื่อเทิดพระเกียรติ พระองค์ทรงเป็นชาวเอเชียคนแรกที่ได้รับเกียรตินี้

ในส่วนของดนตรีไทย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเห็นว่าเป็นศิลปะ
ที่สำคัญของชาติ ทรงริเริ่มให้บรรเลงเพลงไทยที่เรียบเรียงจากเพลงไทยสากล
เช่น โปรดให้นายทเวาประสิทธิ์ พาทยโกศล นำทำนองเพลงพระราชนิพนธ์
มหาจุฬาลงกรณ์มาแต่งเป็นแนวเพลงไทย ให้บรรเลงด้วยวงปี่พาทย์ได้ และต่อมา
ปรับปรุงเป็นเพลงใหม่โรงซ็อ โหมโรงมหาจุฬาลงกรณ์ ใช้บรรเลงเป็นเพลงใหม่โรง
ของชมรมดนตรีไทย สโมสรนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นับเป็นเพลงไทย
เพลงแรกที่ดัดแปลงจากเพลงไทยสากล

นอกจากนี้ ในส่วนของการอนุรักษ์ดนตรีไทย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
มีพระราชกระแสรับสั่งขอให้ช่วยกันรักษามาตราเสียดของดนตรีไทยไว้ให้มั่นคง
อย่าได้เปลี่ยนแปลงไปทางมาตราเสียดสากล และยังได้พระราชทานพระราชทรัพย์
ให้กรมศิลปากรจัดพิมพ์หนังสือโน้ตเพลงไทย เล่ม ๑ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๔ อีกด้วย

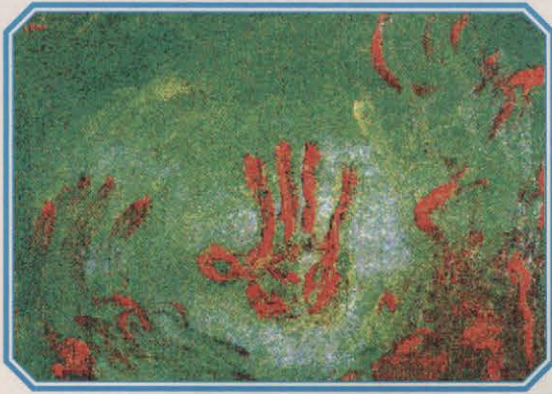
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโปรดให้นักดนตรีไทยบรรเลง
ถวายเสมอ ครั้งหนึ่ง เมื่อเสด็จแปรพระราชฐานไปประทับที่
พระราชวังไกลกังวล อำเภอหัวหิน โปรดให้ครูเทียบ คงลายทอง
นักดนตรีไทยผู้เป็นเลิศในการเป่าปี่เข้าเฝ้าฯ ครูเทียบได้ถวายปี่ใน
๑ เล่าที่ประดิษฐ์ขึ้นเอง พร้อมทั้งลั่นปี่หลายลั่น ทั้งๆ ที่ไม่แน่ใจว่า
พระองค์จะสนพระทัยหรือไม่ แต่เมื่อครูเทียบกลับออกมายังไม่พ้น
พระตำหนักก็ได้ยินเสียงปี่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป่าปี่
นั้นแล้ว!

สถาบ์นการดนตรีและ
ศิลปะแห่งกรุงเวียงหน่า
โดยรัฐบาลออกสเตรีย
ขอพระราชทานทุกเกล้าฯ
ถวายตำแหน่งสมาชิก
กิตติมศักดิ์หมายเลข
๒๓ เพื่อเทิดพระเกียรติ
พระองค์ทรงเป็นชาวเอเชีย
คนแรกที่ได้รับเกียรตินี้

๑๘

มือแดง

ภาพวาดชื่อ มือแดง

ภ

ภาพวาดฝีพระหัตถ์ชื่อ มือแดง ทรงวาดเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๔ ในเวลาที่ทรงพระประชวร มีไข้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงระบายสีอย่างอิสระมาก โดยไม่คำนึงถึงรูปทรงภายนอก สีเส้นที่ทรงใช้เป็นสีที่อยู่นอกเหนือทฤษฎี พระองค์ทรงกดพระหัตถ์ลงบนสีแดงและทาบลงผืนผ้าใบ ก่อนจะทรงใช้สีเขียวปาดป้ายลงโดยรอบอย่างรวดเร็ว เทคนิคงานจิตรกรรมลักษณะนี้จัดเป็นแบบแสดงความรู้สึกหรือที่เรียกว่า **แนวแอ็บสแตร์กเอ็กซ์เพรสชันนิซึม** (abstract-expressionism) ซึ่งศิลปินใช้พลังสะท้อนความรู้สึกภายในเชิงจิตวิเคราะห์หรือออกมา ศิลปินชั้นนำของประเทศให้ความเห็นว่าเป็นภาพที่สามารถแสดงออกถึงอารมณ์ได้อย่างน่าสนใจมาก

ทรงวาดรูปสมเด็จพระนางเจ้าฯ

ทรงศึกษางาน
จิตรกรรมด้วย
พระองค์เอง
ใช้ตำราศิลปะ
และทรงฝึกเขียน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสนพระทัยในงานจิตรกรรมมาตั้งแต่ทรงพระเยาว์ ทรงศึกษางานจิตรกรรมด้วยพระองค์เอง ใช้ตำราศิลปะและทรงฝึกเขียน พระองค์โปรดมีพระราชปฏิสันถารและทอดพระเนตรวิธีทำงานของศิลปินร่วมสมัยทั้งไทยและต่างประเทศที่ทรงชื่นชอบ ทรงซักถามวิธีการใช้สี การผสมสี ตลอดจนเทคนิควิธีการต่างๆ แล้วทรงนำมาฝึกฝนด้วยพระองค์เองจนเกิดความชำนาญ นอกจากนี้ยังพระราชทานเลี้ยงอาหารศิลปินไทย และโปรดให้ร่วมวาดภาพแข่งขันกัน

พระองค์ทรงวาดภาพเหมือนบุคคลในแนวต่างๆ มีจำนวนไม่น้อยกว่า ๓๐ ภาพ เป็นงานฝีพระหัตถ์ในช่วงแรก ทรงศึกษาความถูกต้องจากต้นแบบ และใช้ฝีแปรงระบายแสงเงาอย่างนุ่มนวล บรรยากาศและท่าทางของแบบที่จัดวางจะเป็นภาพด้านหน้าและด้านข้าง ส่วนใหญ่เป็นพระรูปของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ

↑ ภาพเหมือนสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงวาดภาพในเวลาค่ำเมื่อเสร็จจากพระราชภารกิจ จึงต้องใช้แสงไฟฟ้าช่วย มีเพียงบางภาพที่ทรงวาดโดยใช้แสงธรรมชาติ ในเวลากลางวัน พระองค์ทรงวาดเป็นงานอดิเรกด้วยทรงเห็นความสำคัญในงานศิลปะ ดังปรากฏในพระราชดำรัส เช่น

“ความเป็นศิลปิน หมายถึงความสามารถตามธรรมชาติที่จะเห็นความงาม และคิดถึงความงาม เมื่อเกิดความคิดแล้วก็ต้องอาศัยความรู้หรือเทคนิค เช่น วิชาช่าง เป็นต้น จึงจะแสดงออกมาเป็นจิตรกรรม ประติมากรรม หรือศิลปกรรม ในลักษณะอื่นๆ ได้”

“งานศิลปะมีความสำคัญต่องานทั้งปวง ศิลปินเป็นบุคคลที่มีความสำคัญ สมควรที่จะยกย่องเชิดชูเกียรติต่อไป”

๑๕

เวกา

ทรงแล่นเรือใบเวกาข้ามอ่าวไทย

เวกา (Vega) เป็นชื่อดาวแสงสุกใสที่สุดในกลุ่มดาวโลว์รา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตั้งชื่อเรือใบประเภทโอเค ขนาด ๔ เมตร กว้าง ๑.๕ เมตร น้ำหนัก ๕๕ กิโลกรัมที่ทรงต่อขึ้นเองว่า เวกา

พระองค์ทรงใช้เรือเวกาออกเดินทางจากวังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไปขึ้นฝั่งที่หาดเตยงาม ในหน่วยบัญชาการนาวิกโยธิน อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี เมื่อวันที่ ๑๙ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๙ เป็นระยะทาง ๖๐ ไมล์ทะเล โดยทรงแล่นเรือข้ามอ่าวไทยเป็นเส้นตรงจากทิศตะวันตกไปทิศตะวันออก นับจากเวลาราวตีสี่ครึ่งถึงราวสามทุ่มครึ่ง รวมเวลาทั้งสิ้น ๑๗ ชั่วโมง

วันนั้นลมอ่อน ทำให้เรือใบแล่นได้ช้า พระองค์ต้องใช้วิธีแล่นก้ำวคือแล่นเรือใบสลับฟันปลาเพื่อให้ใบเรือปะทะแรงลมและเรือเคลื่อนไปข้างหน้าได้ ทำให้ต้องใช้พลังกำลังในการโหนเรือและต้องอาศัยความรู้เรื่องน้ำและทิศทางลมมาประกอบกันด้วย หากเรือล่มก็ต้องทรงกู้เอง

เมื่อเรือถึงจุดหมาย พระองค์ทรงปักธงราชนาวิกโยธินเหนือก้อนหินใหญ่บนชายหาดเตยงาม ท่ามกลางเสียงบรรเลงเพลงพระราชนิพนธ์ มาร์ชราชนาวิกโยธิน และทรงลงพระปรมาภิไธยไว้ ณ ที่นั้นด้วย

นักข่าวต่างประเทศถามพระองค์ว่าทรงทำอะไรระหว่างบังคับเรือใบอยู่ในท้องทะเล ทรงตอบว่า **“ฟังยี่เกจากวิทยุที่นำติดกระเป๋ามา”**

ทรงปักธง
นาวิกโยธิน

เรือใบเป็นกีฬา
ที่โปรดและ
ทรงออกแบบ
ต่อเรือใบลำแรก
ชื่อราชปะแตน

ต่อมา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานหางเสือเรือเวคา แก่กองทัพเรือ และกองทัพเรือได้มอบหางเสือเรือพระราชทานให้สมาคมแข่งเรือใบแห่งประเทศไทย เพื่อเป็นรางวัลในการจัดการแข่งขันแล่นเรือใบทางการแข่งขันเรือใบทางไกลปัจจุบันไม่ข้ามอ่าวไทยแล้ว เพราะมีพระราชกระแสรับสั่ง แก่ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่เรื่องความปลอดภัยของนักกีฬา เช่น เรื่องไม่มีลม และ อาจเจอสัตว์ร้ายเมื่อต้องลอยเรือใบอยู่กลางทะเล

↑ ทรงกระเชียงในทะเลสาบบนภูเขาเมื่อครั้งทรงพระเยาว์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงกีฬาเมื่อมีเวลาว่าง ทรงดูแลรักษาสุขภาพ ด้วยการออกกำลังกาย สนพระทัยในกีฬาประเภทต่างๆ ตั้งแต่ทรงพระเยาว์ โปรดกีฬาแบดมินตัน ยิงปืน สก๊ิก สก๊ิกน้ำแข็ง ว่ายน้ำ กระเชียงเรือ เป็นต้น สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีทรงเป็นแบบอย่างที่ดีแก่พระองค์ในด้านกีฬา ทรงปลูกฝังให้พระราชโอรสรักการกีฬา

เรือใบเป็นกีฬาที่โปรดและทรงออกแบบต่อเรือใบลำแรกชื่อ **ราชปะแตน** เป็นเรือใบประเภทเอ็นเตอร์ไพรส์ (International Enterprise Class) และเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๘ ทรงใช้เรือราชปะแตนแข่งขันกับดยุกแห่งเอดินบะระ (The Duke

↓ ทรงต่อเรือใบแบบมด

of Edinburgh) แห่งประเทศอังกฤษ พระราช
อาคันตุกะส่วนพระองค์ โดยใช้เส้นทางไปกลับ
พัทยา - เกาะล้าน มีเรือใบเข้าแข่งขันด้วยกัน
๓๔ ลำ นับเป็นประวัติศาสตร์และได้รับความ
สนใจจากสื่อมวลชนเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะ
เมื่อเรือราชปะแตนได้ที่ ๑ ในการแข่งครั้งนั้น

ต่อมา ทรงต่อเรือใบ ประเภทโอเค
(International OK Class) ตามแบบสากลลำแรก
ชื่อ **นวกฤษ** หลังจากนั้นทรงต่อเรือใบประเภทนี้
อีกหลายลำ เช่น เวคา ๑ เวคา ๒ และเวคา ๓
เป็นต้น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง
ออกแบบและต่อเรือใบ ประเภทม็อธ (Inter-
national Moth Class) หลายลำ เรือประเภทนี้
มีความยาวไม่เกิน ๑๑ ฟุต เนื้อที่ใบไม่เกิน ๗๕
ตารางฟุต ส่วนความกว้างของเรือรูปร่างลักษณะ
ของเรือ ความสูงของเสา ออกแบบได้โดยไม่
จำกัดวัสดุที่ใช้สร้างเรืออาจทำด้วยโลหะไฟเบอร์
กลาส หรือไม้ก็ได้ เรือม็อธที่ทรงออกแบบและ
ทรงต่อด้วยพระองค์เองในระหว่าง พ.ศ. ๒๕๐๙
- ๒๕๑๐ มีอยู่ ๓ แบบ พระราชทานชื่อนี้
เรือมด ชูเปอร์มด และไมโครมด รับสั่ง
ว่า "ที่ชื่อมดนั้น เพราะมันกัดเจ็บๆ
คันๆ ดี"

เรือม็อธที่ทรงออกแบบและ
ทรงต่อดั่งพระองค์เอง
มีอยู่ ๓ แบบ พระราชทาน
ชื่อนี้ เรือมด ชูเปอร์มด
และไมโครมด
รับสั่งว่า "ที่ชื่อมดนั้น
เพราะมันกัดเจ็บๆ คันๆ ดี"

↑ ทรงชนะการแข่งขันเรือใบประเภทโอเค ในการแข่งขันกีฬาแหลมทอง ครั้งที่ ๔

ต่อมา สโมสรกรมอุทหาเรือได้ขอพระราชทานแบบสร้างเรือใบมดและเรือซูปเปอร์มดนำไปต่อจำหน่ายในราคาถูกเพื่อเป็นการส่งเสริมกีฬาประเภทเรือใบ

นอกจากนี้ ในการแข่งขันกีฬานานาชาติ พระองค์ทรงเป็นนักกีฬาเรือใบทีมชาติไทย ทรงชนะเลิศได้รับเหรียญทองจากการแข่งขันเรือใบประเภทโอเคในการแข่งขันกีฬาแหลมทอง ครั้งที่ ๔ ที่ประเทศไทย ร่วมกับสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าอุบลรัตน์ราชกัญญา สิริโสภาประภวดี ซึ่งทรงได้รับคะแนนเท่ากัน เมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๐ ในการแข่งขันครั้งนั้น ทรงใช้เรือใบประเภทโอเคที่ทรงต่อขึ้นเอง

ภายหลังรัฐบาลได้กำหนดให้วันที่ ๑๖ ธันวาคมของทุกปีเป็นวันกีฬาแห่งชาติ

๒๐

นายอินทร์

ภาพถ่ายเซอร์วิลเลียม สตีเวนสัน
ในหนังสือเดินทาง พ.ศ. ๒๔๘๕

เซอร์วิลเลียม สตีเวนสัน (Sir William Stephenson) เป็น นายทหารชาวแคนาดา นักธุรกิจ นักประดิษฐ์ และเป็น สุดยอดสายลับที่เรียกกันว่า จารชน ทำงานในสังกัดหน่วย สืบราชการลับประเทศอังกฤษในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ ใช้ชื่อ รหัสว่า Intrepid เชื่อกันว่าเขาเป็นแรงบันดาลใจให้เขียน เฟลมมิ่ง นักประพันธ์ชาวอังกฤษนำมาสร้างตัวละคร เจมส์ บอนด์ ที่โด่งดังและเป็นอมตะ

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๗ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงแปล เรื่องราวของเซอร์วิลเลียม สตีเวนสัน ในหนังสือชื่อ A Man Called Intrepid เขียนโดยนักเขียนชาวแคนาดาชื่อ วิลเลียม สตีเวนสัน (William Stevenson) และทรงตั้งชื่อภาษาไทยว่า **นายอินทร์ ผู้ปิดทองหลังพระ**

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงแปลและทรงตั้งชื่อภาษาไทยว่า

นางอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ

พระองค์ทรงชื่นชอบความกล้าหาญและความมุ่งมั่นตั้งใจของสายลับฝ่ายสัมพันธมิตรในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ ที่ทำงานโดยไม่เปิดเผยตัว ตามสำนวนไทยว่า ปิดทองหลังพระ ทำหน้าที่สืบหาความลับทางการทหารของเยอรมันและขัดขวางการขยายอำนาจของนาซีเป็นการเสียสละ ไม่ใฝ่ชื่อเสียงหรือคำสรรเสริญขอเพียงให้งานสำเร็จ สายลับทุกคนทำงานร่วมกัน แสดงให้เห็นพลังของความสามัคคี พระราชนิพนธ์เรื่องนี้แสดงให้เห็นกลยุทธ์และ

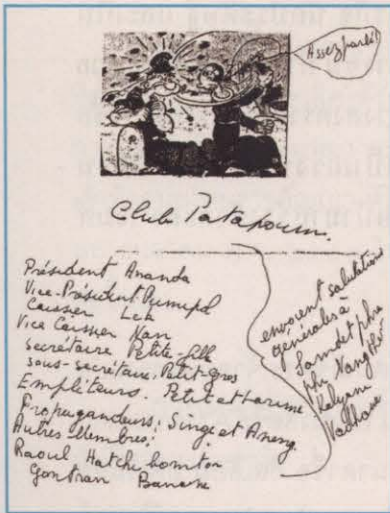
ชั้นเชิงไหวพริบในการเอาชนะศัตรู และยังให้ข้อคิดหลายอย่าง เช่น ศัตรูของมนุษยชาติคือความอวดอยากยกจน โรคภัยไข้เจ็บ และการไร้การศึกษา เป็นต้น

พระองค์ทรงใช้เวลาแปลนาน ๓ ปี รายได้จากการจำหน่ายนายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ สมทบทุนมูลนิธิชัยพัฒนาฯ

พระราชนิพนธ์แปลเรื่องอื่น ได้แก่ **ติโต** ทรงแปลจากหนังสือ ชื่อ **Tito** เขียนโดยฟิลลิส ออดี (Phyllis Auty) เป็นชีวประวัติของนายพลติโต นักปฏิวัติและผู้ปกครองประเทศยูโกสลาเวียในเวลานั้น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญวัยในประเทศสวิตเซอร์แลนด์ จึงทรงภาษาฝรั่งเศสและภาษาเยอรมันได้เป็นอย่างดี และสนพระทัยศึกษาภาษาอังกฤษในเวลาต่อมา

เมื่อทรงพระเยาว์ รับสั่งภาษาฝรั่งเศสได้คล่องแล้ว ก็ใช้เป็นภาษาพูดกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลและสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ แต่รับสั่งภาษา

↑ สโมสรปาตาปุม

ไทยกับสมเด็จพระราชชนนีเสมอ เมื่อพระชนมายุราว ๑๐ พรรษาทรงร่วมกับพระเชษฐาตั้งสโมสรใช้ชื่อว่า **สโมสรปาตาปุม (Patapoum)** ตามอย่างตัวละครเด็กในหนังสือการ์ตูนที่มักรวมตัวกันเป็นกลุ่มหรือเป็นสโมสร ในจดหมายถึงพระเชษฐภคินีบอกเล่าถึงรายนามกรรมการและสมาชิกสโมสรเขียนเป็นภาษาฝรั่งเศส

พระราชนิพนธ์เรื่อง **พระมหาชนก** พระราชนิพนธ์เป็นของขวัญแก่ประชาชนเนื่องในโอกาสกาญจนาภิเษก ครองราชย์ครบ ๕๐ ปี เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๙ ทรงพระราชนิพนธ์ขึ้นจากมหาชนกชาดกในคัมภีร์พระไตรปิฎก มหาชนกเป็นชาดกลำดับที่ ๒ ในทศชาติ หรือสิบพระชาติสุดท้ายของพระโพธิสัตว์ก่อนจะมาตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บารมีสำคัญที่พระโพธิสัตว์บำเพ็ญในพระชาตินี้คือ **วิริยะบารมี** หมายถึง **เป็นผู้กล้าหาญ บากบั่น และมีความเพียร**

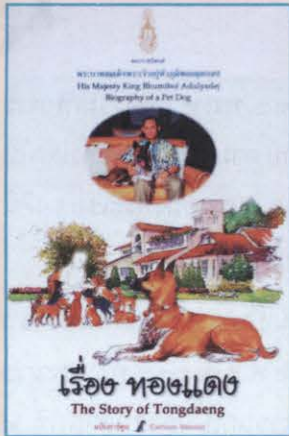

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนกเป็น ๒ ภาษา คือ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจเทียบเคียงสองภาษา พระมหาชนกไม่เป็นเพียงหนังสือสำหรับอ่านเท่านั้น แต่มีพระราชประสงค์ให้เป็นหนังสือภาพด้วย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จิตรกร ๘ คนวาดภาพประกอบรวม ๓๖ ภาพ และทรงสร้างแผนที่ด้วยคอมพิวเตอร์อีก ๔ ภาพ แสดงเส้นทางที่พระมหาชนกเดินทางจากเมืองจัมปาไปยังสุวรรณภูมิ

↑ พระมหาชนกฉบับการ์ตูน

ต่อมา ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นำพระมหาชนกไปจัดทำเป็นหนังสือการ์ตูนเพื่อให้เหมาะกับเด็กและเยาวชน

ทองแดง เป็นชื่อของสุนัขทรงเลี้ยง ติดตามพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสมอ ไม่ว่าเสด็จฯ ไปที่ใด ทองแดงมีลักษณะพิเศษต่างจากสุนัขตัวอื่นตามที่ทรงบรรยายไว้ในหนังสือว่า **“มีสายสร้อยรอบคอครึ่งเส้น มีถุงเท้าขาวทั้ง ๔ ขา หางม้วนขดเป็นวง ปลายหางดอกสีขาว และจมูกแดง”**

↑ ทองแดงฉบับการ์ตูน

ต้อนรับสุนัขจรจัด ถือว่าเป็นการช่วยแก้ปัญหาสุนัขเร่ร่อนที่เป็นอันตราย และสนับสนุนให้คนไทยหันมาพัฒนาสายพันธุ์สุนัขไทยที่ฉลาด น่ารัก และซื่อสัตย์ที่มีอยู่มากมายอีกด้วย

เมื่อวันที่ ๒๙ กรกฎาคม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นประธานและทรงอภิปรายเรื่อง “ปัญหาการใช้คำไทย” ร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิในการประชุมทางวิชาการของชุมนุมภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทรงแสดงความสนพระทัยและห่วงใยในภาษาไทย จนเป็นที่ประทับใจผู้ร่วมประชุมครั้งนั้นเป็นอย่างยิ่ง โดยเห็นได้จากพระราชดำรัสตอนหนึ่งความว่า

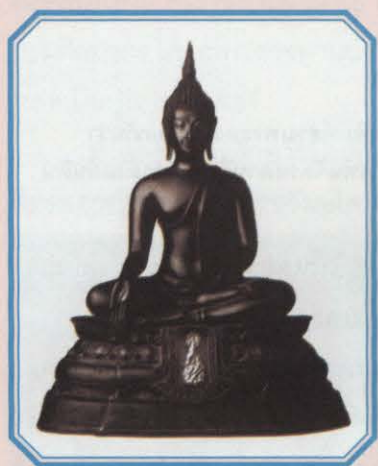
“เรามีโชคดีที่มีภาษาของตนเองแต่โบราณกาล จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะรักษาไว้”

นับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งเป็นปีที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมายุ ๖ รอบ รัฐบาลประกาศให้วันที่ ๒๙ กรกฎาคมของทุกปีเป็น วันภาษาไทยแห่งชาติ เพื่อเฉลิมพระเกียรติ และสนองพระมหากรุณาธิคุณในการกระตุ้นและปลุกจิตสำนึกให้คนไทยตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของภาษาไทย ส่งเสริมและอนุรักษ์ให้คงอยู่ตลอดไปอย่างถูกต้อง งดงาม และยั่งยืน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์เรื่อง ทองแดง (The Story of Tongdaeng) ออกเผยแพร่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษจากเนื้อหาในพระราชปรารภในเล่ม พระองค์มีพระราชดำริชัดเจนที่จะทรงให้มุมมองบอกผ่านไปยังผู้อ่านถึงความกตัญญูรู้คุณของทองแดงที่มีต่อ ‘แม่มะลิ’ แม่บุญธรรมที่ให้บ้านมเลี้ยงดูทองแดงมาตั้งแต่อายุเพียง ๕ สัปดาห์ พร้อมกันนั้นยังมีพระราชประสงค์ให้คนไทยเปิดบ้าน

๒๑

ประทีปพร

พระพุทธรูป
ปางประทีปพร ภปร.

พ ระพุทธรูปปางประทีปพร ภปร. สร้างขึ้นตามพระราชประสงค์ ให้มีพระพุทธรูปลักษณะเข้มแข็ง แต่ไม่แข็งกระด้าง อ่อนโยน แต่ไม่อ่อนแอ และให้คู่มือเมตตา

ส่วนฐานของพระพุทธรูปเป็นกลีบบัว ใต้กลีบบัวเป็นชาสิงห์ที่ผ้าทิพย์มีอักษรพระปรมาภิไธย ภปร. และที่ฐานรองพุทธบัลลังก์มีอักษรบาลีจารึกไว้ว่า **'ทยยชาติยา สามคคิย สติสฺสฺสขาน เนนโกชิสฺสีย รกฺขณฺติ'** ในบรรทัดถัดลงมามีอักษรไทยจารึกไว้ว่า **'คนชาติไทยจะรักษาความเป็นไท อยู่ได้ด้วยมีสติ สำนึกอยู่ในความสามัคคี'**

พระพิมพ์ส่วนพระองค์ที่เรียกกันว่า
หลวงพ่ोजิตรลดาหรือพระกำลังแผ่นดิน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้หล่อขึ้น ๒ ขนาด คือขนาดหน้าตัก ๙ นิ้ว และ ๕ นิ้ว ทรงควบคุมดูแลการปั้นและการหล่ออย่างใกล้ชิด

ในเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๘ มีพระราชดำริให้สร้างพระสมเด็จจิตรลดา ซึ่งเป็นพระพิมพ์ส่วนพระองค์ขึ้น โดยโปรดเกล้าฯ ให้แกะแบบแม่พิมพ์ด้วยหินลับมีดโกน แล้วหล่อเป็นปูนปลาสเตอร์ ต่อจากนั้น ทำแม่พิมพ์ด้วยขี้ผึ้งจากรูปหล่อปูนปลาสเตอร์ ในภายหลังได้เปลี่ยนจากแม่พิมพ์ขี้ผึ้งเป็นแม่พิมพ์ยาง

ทรงเทหยอดพิมพ์ ทรงบรรจุเนื้อพระพิมพ์ที่ประกอบด้วยผงศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ แล้วทรงถอดออกจากพิมพ์เป็นองค์พระ ทรงฝนและเจียรไนแต่งขอบด้วยพระหัตถ์ทุกองค์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระพิมพ์แก่ข้าราชการบริวารและบุคคลอื่นๆ ไว้เพื่อสักการบูชา และมีพระราชกระแสรับสั่งให้นำไปอธิษฐานปิดทองคำเปลวด้านหลังองค์พระเพื่อน้อมนำให้บุคคลประพฤติความดีและสร้างประโยชน์ให้ผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน ตามคำสาธุชาติที่ว่า ให้ปิดทองหลังพระ

พระสมเด็จจิตรลดา นี้ ต่อมาเรียกกันว่า **หลวงพ่ोजิตรลดา** หรือ **พระกำลังแผ่นดิน**

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงศึกษา ค้นคว้าเทคนิควิธีการต่างๆ ด้านประติมากรรมด้วยพระองค์เอง ทั้งการปั้น การหล่อ และการทำแม่พิมพ์

งานประติมากรรมฝีพระหัตถ์ซึ่งเป็นประติมากรรมลอยตัวชิ้นหนึ่งเป็นรูปปั้นผู้หญิงเปลือยคุกเข่า ความสูง ๙ นิ้ว อีกชิ้นหนึ่งเป็นพระรูปปั้นสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ครึ่งพระองค์ ความสูง ๑๒ นิ้ว ทรงปั้นด้วยดินน้ำมัน และต่อมาอาจารย์ไพฑูริย์ เมืองสมบุญณ์ ข้าราชการบำนาญ กองหัตถศิลป์ กรมศิลปากร ได้ขอพระราชทานนำไปทำแม่พิมพ์หล่อเป็นปูนปลาสเตอร์

ทั้งสองชิ้นเก็บรักษาไว้ในตู้บนพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต

↑ พระรูปปั้นสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถครึ่งพระองค์

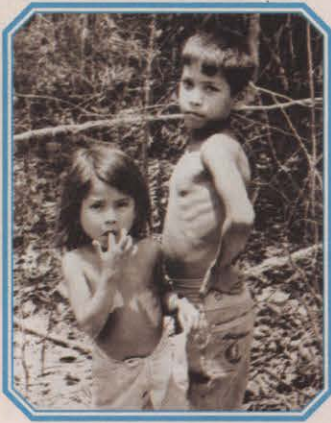

มีพระราชกระแสรับสั่งให้
นำไปออกนิทรรศานปิด
ทองคำเปลวด้านหลัง
องค์พระเพื่อให้ออมน้ำให้
บุคคลประพฤติความดีและ
สร้างประจักษ์หน้าให้ผู้อื่น
โดงไม่หวังผลตอบแทน

ประติมากรรม
ฝีพระหัตถ์ชิ้นนี้จัดทำทาง
และองค์ประกอบที่มีความ
ประสานกลมกลืนอย่าง
งดงาม สะท้อนคุณค่าของ
ความสง่างาม ทรงทิ้ง
ร่องรอยฝีพระหัตถ์ที่มี
ชีวิต มีการเคลื่อนไหวไว้
บนผิวดินน้ำมันที่ทรงปั้น

๒๒

จ้อง

↑
จ้อง

บ ายวันหนึ่ง ขณะประทับแรมอยู่ที่
วังไกลกังวล พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงขับรถยนต์
พระที่นั่งไปสังเกตและสำรวจชีวิตความเป็นอยู่
ของประชาชนในบริเวณนั้น ระหว่างทาง
เสด็จฯ ผ่านไปตามถนนในชนบทชายป่า
ทอดพระเนตรเห็นเด็กชาวบ้านสองคน
ไม่สวมเสื้อ เด็กผู้ชายเอามือทำสะอาดมอง
จ้องมา เด็กผู้หญิงกำลังกินขนม ยืนดูคน
จ้องมองด้วยความสงสัย พระองค์จึงทรง
ถ่ายภาพไว้ทันที

ภาพถ่ายนี้มีชื่อว่า **จ้อง** มีลักษณะเป็น
ภาพชีวิต มองดูเหมือนมีชีวิต เห็นสายตาของ
เด็กน้อยที่มองจ้องมา นิ้วคางอยู่ในปาก ยังไม่ได้
ขยับไปไหน ยังไม่ได้กินขนมต่อ

สามัคคี
สี่พระหัตถ์

อีกหนึ่งภาพถ่ายสี่พระหัตถ์ พระราชโอรสธิดา ๔ พระองค์ทรงวางพระหัตถ์
ขวาเรียงเทียบขนาดกันไว้ เหมือนแสดงความสามัคคีระหว่าง “พี่ๆ น้องๆ”
พระหัตถ์ไหนเป็นของทูลกระหม่อมพระองค์ใด ขอให้ลองทายกันดู

การถ่ายภาพเป็นศิลปะอีกสาขาหนึ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
สนพระทัยอย่างจริงจังตั้งแต่ครั้งยังทรงพระเยาว์ ทรงซื้อกล้องโคโรเน็ต มิดเจ็ต
สีเขียวลายประสีดำมาใช้เมื่อพระชนมายุ ๘ พรรษา ภาพยนตร์ม้วนแรกที่ทรงถ่ายนั้น
เมื่อล้างอัดแล้ว ภาพเสียเกือบทั้งหมด มีเพียง
ภาพเดียวที่ใช้ได้ แต่เป็นฝีมือของผู้อื่น

นับแต่นั้นมา พระองค์ทรงศึกษาและทรง
ฝึกถ่ายภาพด้วยพระองค์เอง ทรงใช้ทั้งกล้อง
ธรรมดาและกล้องถ่ายภาพยนตร์ พระองค์ยัง
ทรงเชี่ยวชาญในการล้างฟิล์ม การอัดขยายภาพ
ทั้งภาพขาวดำและภาพสี

ทรงมีห้องมืดในบริเวณชั้นล่างของตึก
ที่ทำการสถานีวิทยุ อ.ส. และทรงคิดค้นหา
เทคนิคใหม่ๆ มาใช้ในการถ่ายภาพอยู่เสมอ

ฟิล์มม้วนแรกที่ทรงถ่ายนั้น
เมื่อล้างอัดแล้ว
ภาพเสียเกือบทั้งหมด
มีเพียงภาพเดียวที่ใช้ได้
แต่เป็นฝีมือของผู้อื่น

ทรงนำกล้องไป
ด้วยเสมอในการ
เสด็จฯ ไปทรง
เยี่ยมเยียนราษฎร

ภาพถ่ายฝีพระหัตถ์ยังไปปรากฏเป็นปกวารสารสแตนดาร์ดของพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเปรมบุรฉัตร เคยรับสั่งแก่ผู้ใกล้ชิดว่า "ฉันเป็นกษัตริย์ก็จริง แต่ฉันก็ยังมีอาชีพเป็นช่างภาพของหนังสือพิมพ์สแตนดาร์ด ได้เงินเดือนละ ๑๐๐ บาท ตั้งหลายปีมาแล้ว จนบัดนี้ก็ยังไม่เห็นเขาขึ้นเงินเดือนให้สักที เขาก็คงถวายเดือนละ ๑๐๐ บาทอยู่เรื่อยมา"

สัญลักษณ์ประจำพระองค์
คือ กล้องถ่ายภาพนิ่ง
ขนาด ๓๕ มิลลิเมตร
ที่ทรงคล้องพระคอไว้

ในการเสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรตามจังหวัดต่างๆ จะทรงมีกล้องถ่ายรูปติดพระองค์ไปด้วยเสมอ โปรดถ่ายภาพสถานที่เพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐานประกอบงาน ทั้งก่อนเริ่มโครงการและหลังเสร็จสิ้นโครงการ ทรงใช้ภาพถ่ายเป็นหลักฐานในการวางแผนปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็วทันใจ และสามารถแก้ไขเหตุการณ์ของบ้านเมืองได้ทันท่วงที เช่น การแก้ปัญหาน้ำท่วมกรุงเทพมหานครเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๘

ภาพถ่ายระหว่างการเสด็จฯ ไปทรงประกอบพระราชกรณียกิจต่างๆ และทรงเยี่ยมราษฎรในท้องถิ่นทั่วราชอาณาจักรนั้น ส่วนมากเป็นภาพถ่ายแบบฉับพลัน ถ่ายได้ครั้งเดียว แต่ทรงทำให้ภาพเหล่านั้นมีความคมชัดและงดงาม แม้จะเป็นภาพที่ทรงถ่ายเพื่อนำมาใช้ในงานพัฒนามากก็ตาม

↑ ภาพถ่ายฝีพระหัตถ์เพื่อการพัฒนาประเทศ

ภาพถ่ายฝีพระหัตถ์ประเภทนี้ก็มีการจัดองค์ประกอบทางศิลปะอย่างสมบูรณ์ ทรงจัดแสง สี เส้น ลวดลาย พื้นผิว และรูปทรง ทำให้ภาพเด่น มีระยะ มีมิติ มีมุมมองที่แปลกตา ทรงใช้เทคนิคถ่ายภาพหลายแบบตามความเหมาะสม เช่น การถ่ายภาพแบบนำสายตาหรือทัศนมิติ การถ่ายภาพแบบมีกรอบภาพ การถ่ายภาพแบบเงสะท้อน การถ่ายภาพย้อนแสงเพื่อให้ได้ภาพเงาทึบ เป็นต้น

โปรดถ่ายภาพ
สถานที่เพื่อเก็บ
ไว้เป็นหลักฐาน
ประกอบงาน
ทั้งก่อนเริ่ม
โครงการและ
หลังเสร็จสิ้น
โครงการ

นอกจากกล้องแล้ว ยังมีแผนที่ที่ทรงนำติดพระองค์ในการทรงเยี่ยมราษฎร

นอกจากกล้องถ่ายรูปที่เป็นอุปกรณ์สำคัญติดพระองค์ในการเสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมเยียนราษฎรแล้ว ยังทรงมีแผนที่ที่ร่วมด้วยเสมอ เป็นแผนที่ที่ทรงเตรียมและศึกษาก่อนเสด็จลงพื้นที่ นำมาตัดและปะต่อเข้ากันด้วยพระองค์เอง เมื่อเสด็จฯ ไปถึงจะทรงสอบถามชาวบ้านว่าอะไรอยู่ที่ไหน ทิศเหนือทิศใต้มีอะไร ตรวจสอบกับชาวบ้านหลายคนแล้วจึงตรวจกับแผนที่ หากคลาดเคลื่อนก็จะให้เจ้าหน้าที่จากกรมแผนที่ที่ตามเสด็จรับทราบเพื่อนำไปแก้ไข นอกจากนี้ จะทรงบันทึกชื่อหมู่บ้านที่เสด็จฯ ไปถึงและหลักกิโลเมตรลงในแผนที่ รวมทั้งระดับความสูง เพราะทรงให้ความสำคัญกับเรื่องชลประทาน จึงต้องรู้ว่าน้ำเริ่มต้นที่ไหน และจะไหลจากที่ไหนไปสู่ที่ไหน

หากใช้แผนที่นั้นจนชำรุดหรือเก่ามาก ก็จะทรงทำแผนที่ใหม่ โดยย้ายข้อมูลจากแผ่นเดิมมาใส่ไว้

๒๓

รัชดาภิเษก

ถนนรัชดาภิเษกเป็นถนนที่สร้างขึ้นตามกระแสพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อแก้ไขปัญหาการจราจรในจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี ซึ่งต่อมารวมกันเป็นกรุงเทพมหานคร

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๔ ในโอกาสฉลองการครองราชย์ครบ ๒๕ ปี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานแนวพระราชดำริ เพื่อแก้ไขปัญหาการจราจรเป็นครั้งแรก โดยมีพระราชประสงค์ให้สร้างถนนเพิ่มขึ้นเป็นถนนวงแหวนเพื่อพระราชทานเป็นของขวัญแก่ประชาชนแทนการสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์ของพระองค์ตามที่ปรากฏในพระราชดำรัสว่า

**“อนุสาวรีย์อย่าเพิ่งสร้าง สร้างถนนดีกว่า
สร้างถนนเรียกว่าวงแหวนเพราะมันเป็นความฝัน
เป็นความฝันมาตั้งนานแล้ว”**

รัฐบาลจึงมีมติสร้างถนนวงแหวนและได้รับพระราชทานชื่อว่า ถนนรัชดาภิเษก

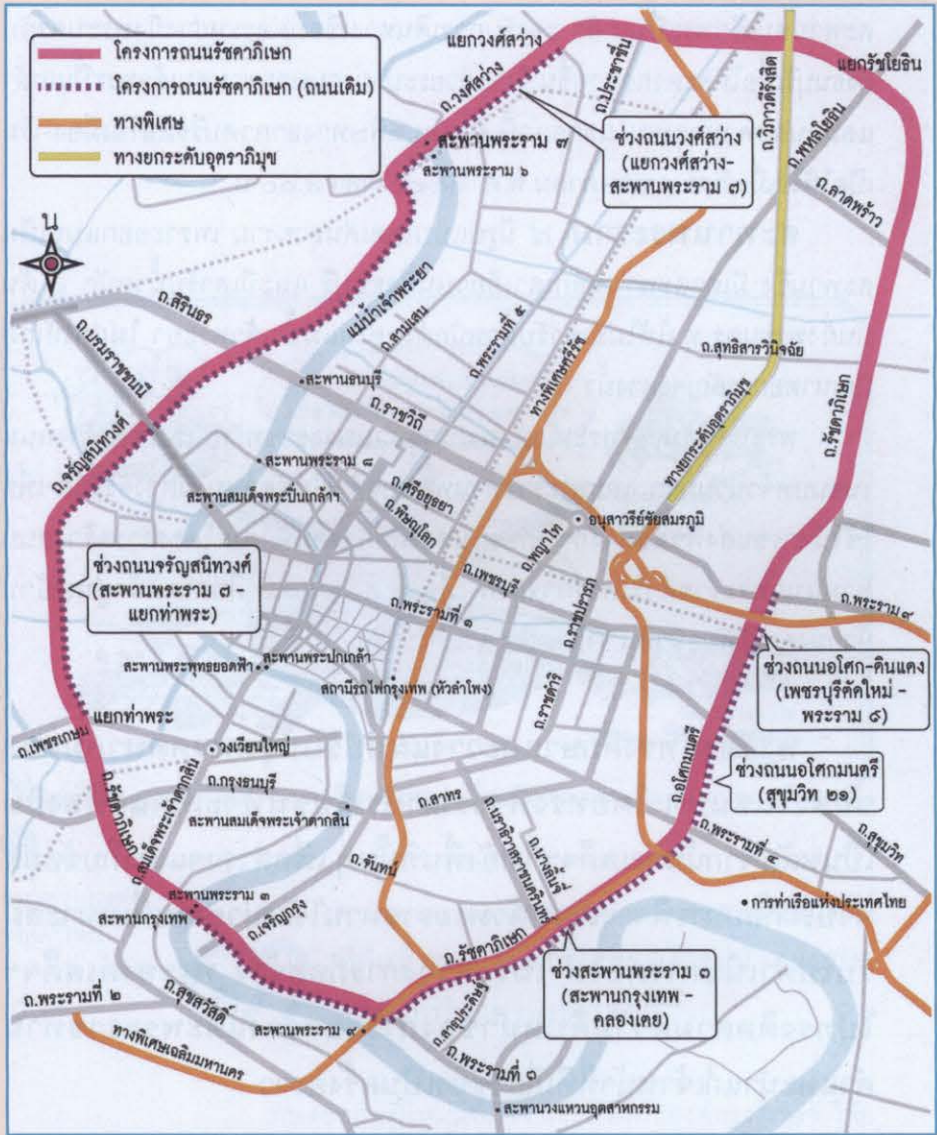
ลักษณะโดยทั่วไปของถนนรัชดาภิเษกเป็นถนนวงแหวนหรือวงรอบ สร้างขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกในการจราจรระหว่างชานเมืองด้านหนึ่งไปสู่ชานเมืองอีกด้านหนึ่ง โดยไม่ต้องผ่านใจกลางเมืองที่มีการจราจรคับคั่ง

ถนนมีเกาะกลาง มีทางเท้ากว้างพอสร้างท่อระบายน้ำและปลูกต้นไม้ให้ร่มรื่น
ตลอดสาย ความยาวตลอดสายประมาณ ๔๕ กิโลเมตร กว้าง ๔ - ๘ เมตร
ใช้เส้นทางเดิมประมาณ ๑๘ กิโลเมตร และเส้นทางใหม่ประมาณ ๒๗ กิโลเมตร
ใช้เวลาก่อสร้างทั้งสิ้น ๒๓ ปีจึงครบวงรอบ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงให้ความสำคัญกับปัญหาการจราจร
ในกรุงเทพมหานครมาโดยตลอด พระราชทานพระราชทรัพย์หลายครั้งเพื่อนำ
ไปใช้ตัดถนนเส้นใหม่เพื่อคลี่คลายปัญหานี้ เช่น ถนนเชื่อมต่อกถนนพระราม ๙
กับถนนเทียมร่วมมิตรเพื่อแก้ไขการจราจรติดขัดที่สี่แยก อ.ส.ม.ท.

สะพานพระราม
๘ ช่วยบรรเทา
ปัญหาการ
จราจร

↑ แผนที่แสดงถนนวงแหวนรัชดาภิเษก

นอกจากนี้ สะพานพระราม ๘ ยังเกิดจากพระราชดำริให้กรุงเทพมหานคร ก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาเพิ่มอีก ๑ แห่ง เพื่อบรรเทาการจราจรบน สะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้า รองรับการเดินทางเชื่อมต่อระหว่างฝั่งพระนครกับ ฝั่งธนบุรีเพื่อให้สะดวกสบายขึ้น ซึ่งจะช่วยระบายรถบนสะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้า และบนสะพานกรุงธน นอกจากนี้ ยังลดมลพิษทางอากาศบริเวณในเมือง เริ่ม เปิดให้ใช้เมื่อวันที่ ๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๕ เวลา ๗.๐๐ น.

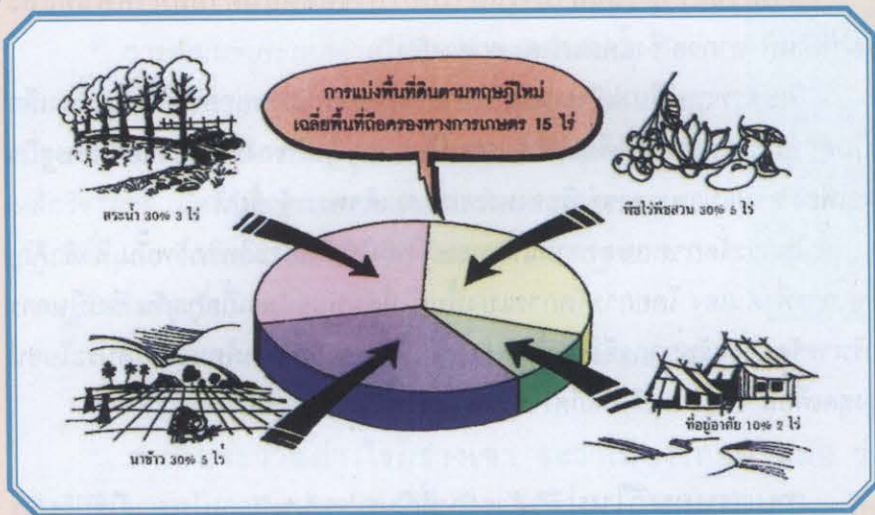
สะพานพระราม ๘ มีรูปแบบโดดเด่นสวยงาม เพราะออกแบบเป็น สะพานชิง มีเสาสะพานหลักเสาเดียวบนฝั่งธนบุรี และมีเสารับน้ำหนัก ๑ ต้น บนฝั่งพระนคร ทำให้ไม่มีเสารับน้ำหนักตั้งอยู่ในแม่น้ำเจ้าพระยา ไม่ก่อให้เกิด ปัญหาต่อการสัญจรทางน้ำ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าหัวพระราชทานพระราชทรัพย์เพื่อก่อสร้างถนน ในชนบทจำนวนมาก และพระราชทานพระราชดำริให้ตัดถนนในต่างจังหวัด เพื่อ ใช้ในการขนส่งพืชผลทางการเกษตรและเพื่อการคมนาคม โครงการสร้างถนน ตามแนวพระราชดำริโครงการแรก เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๕ คือถนนเข้าสู่หมู่บ้าน หัวยมงคล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

พระองค์ทรงศึกษาและวางแผนปรับปรุงการคมนาคมและ ขนส่งในชนบท โดยทรงพิจารณาประโยชน์ที่จะเกิดแก่ท้องถิ่น เป็นหลัก จากนั้นจะเสด็จฯ ไปยังพื้นที่นั้นๆ เพื่อสำรวจและเก็บข้อมูล มาประกอบการพิจารณา แล้วพระราชทานให้หน่วยงานที่เหมาะสม รับผิดชอบดำเนินการต่อไป ในระหว่างการก่อสร้าง พระองค์เสด็จฯ ไปทรงติดตามความคืบหน้าของการก่อสร้างและพระราชทาน คำแนะนำแก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเป็นครั้งคราว

๒๔

๓ : ๓๐ : ๓๐ : ๑๐

แนวทางเกษตร
ทฤษฎีใหม่

๓

๐:๓๐:๓๐:๑๐ เป็นอัตราส่วนของการใช้ประโยชน์ที่ดินที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงแนะนำเกษตรกรในแนวพระราชดำริ

เกษตรทฤษฎีใหม่มีที่มาจากการที่พระองค์ทรงศึกษา วิจัยทดลองมาอย่างต่อเนื่องและยาวนาน และทรงพบวิธีบริหารจัดการแบ่งที่ดินเป็นสัดส่วนเพื่อทำประโยชน์ให้ได้สูงสุดอย่างสมคูล มีการคำนวณโดยหลักวิชาการให้ปริมาณน้ำที่กักเก็บไว้เพียงพอแก่การเพาะปลูกตลอดปี

พื้นที่จึงแบ่งเป็น ๔ ส่วน ในอัตราส่วน ๓๐ : ๓๐ : ๓๐ : ๑๐ หากเกษตรกร
มีที่ดินจำนวน ๑๕ ไร่ จะแบ่งดังนี้

- พื้นที่นาข้าว ไร่ยละ ๓๐ จำนวน ๔.๕ ไร่
- พื้นที่ปลูกพืชไร่หรือไม้ผล ไร่ยละ ๓๐ จำนวน ๔.๕ ไร่
- พื้นที่สระ ขุดไว้เพื่อเก็บกักน้ำใช้ตลอดปี ไร่ยละ ๓๐ จำนวน ๔.๕ ไร่
- พื้นที่บริเวณที่อยู่อาศัย รวมถึงถนน ทางระบายน้ำ สวนครัว และพื้นที่
เลี้ยงสัตว์ เช่น ไก่ หมู ไร่ยละ ๑๐ จำนวน ๑.๕ ไร่

ตัวเลขอัตราส่วนนี้สามารถนำไปปรับใช้ยืดหยุ่นตามสภาพพื้นที่และ
สภาพดินฟ้าอากาศ ตั้งแต่ละภาคแตกต่างกัน

เกษตรทฤษฎีใหม่เป็นแนวทางสำหรับเกษตรกรรายย่อยที่มีพื้นที่แปลงเล็ก
เป็นลักษณะการเกษตรเพื่อยังชีพ และเป็นแนวปฏิบัติของปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียง ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ในการจัดการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ให้เกิดประสิทธิภาพนั้น สิ่งสำคัญ
คือ การพึ่งตนเอง โดยการจัดการแบ่งพื้นที่ให้สัมพันธ์และเกื้อกูลกัน ซึ่งเป็นการ
บริหารจัดการทรัพยากรที่ดิน น้ำ แรงงาน และสภาพแวดล้อมให้เกิดประโยชน์
สูงสุดเพื่อนำไปสู่การผลิตที่เกิดรายได้และการพัฒนาที่ยั่งยืน

เกษตรทฤษฎีใหม่ คือ ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมของการประยุกต์ใช้ปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียงที่เด่นชัดที่สุด

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พระราชทานชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมานานกว่า ๒๕ ปี
ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ทรงเน้นแนวทางการดำรงชีวิตให้อยู่ได้
อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงชี้ถึงแนวทางการดำรงชีวิตและปฏิบัติตน
ของประชาชนให้พึ่งตนเองได้ในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึง
ระดับรัฐ ทั้งในการบริหารพัฒนาประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง

ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร เมื่อกระทบกับความเปลี่ยนแปลงก็สามารถธำถาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งมาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการแก้ปัญหาได้ นอกจากนี้ ยังต้องนำมาประกอบกับการมีสำนึกในคุณธรรมและความซื่อสัตย์สุจริต ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา ความรอบคอบ

“...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐานคือ ความพอมี พอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัดแต่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เมื่อได้พื้นฐานความมั่นคงพร้อมพอสมควร และปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญ และฐานะทางเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป...”

(พระบรมราโชวาท เมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๑๗)

“...คนอื่นจะว่าอย่างไรก็ช่างเขา จะว่าเมืองไทยล้าสมัย ว่าเมืองไทยเชย ว่าเมืองไทยไม่มีสิ่งที่มีสมัยใหม่ แต่เราอยู่พอมีพอกิน และขอให้ทุกคนมีความปรารถนาที่จะให้เมืองไทยพอกอยู่พอกิน มีความสงบ และทำงานตั้งจิตอธิษฐานตั้งปณิธาน ในทางนี้ที่จะให้เมืองไทยอยู่แบบพอกอยู่พอกิน ไม่ใช่ว่าจะรุ่งเรืองอย่างยอด แต่ที่มีความพอกอยู่พอกิน มีความสงบ เปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ถ้าเรารักษาความพอกอยู่พอกินนี้ได้ เราก็จะยอดยิ่งยวดได้...”

(พระราชดำรัส เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๑๗)

ทรงพบวิธี
บริหารจัดการ
ที่ดินเป็นสัดส่วน
เพื่อทำประโยชน์
ให้ได้สูงสุด
อย่างสมดุล

๒๕

แก้งดิน - แก้มลิง

โครงการ
แก้งดิน
ศูนย์ศึกษาการพัฒนา
พิบูลทองฯ
จังหวัดนราธิวาส

คำ

ว่า **แก้งดิน** เป็นคำที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงใช้เรียกกระบวนการเร่งปฏิกิริยาทางเคมีของดิน ที่มีแร่กำมะถันหรือสารไฟโรท์ โดยการทำให้ดิน แห้งและเปียกสลับกันไป

ดินที่แห้งจะทำปฏิกิริยากับอากาศกลายเป็นกรด หรือ ดินเปรี้ยวจัดนั่นเอง จากนั้นปล่อยน้ำจืดเข้าไปท่วมขังและทิ้งไว้ระยะหนึ่งก่อนระบายน้ำออก เมื่อทำเช่นนี้ซ้ำ ๒ - ๓ ครั้งแล้ว ปรับปรุงบำรุงดินก็จะทำให้สามารถปลูกข้าว พืช ผัก ผลไม้ตลอดจน เลี้ยงปลาในบ่อได้

การเร่งดินให้เป็นกรดจัดรุนแรงนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเรียกว่า '**แก้งดิน**' หรือการทำให้ดินโกรธ

↑ ทอดพระเนตรนาข้าวในแปลงทดลองที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนา พิกุลทองฯ หลังจากปรับปรุงดินแล้ว

การเร่งดินให้
เป็นกรดจัด
รุนแรงนี้
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทรงเร็วกว่า
'แก๊งดิน'

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงคิดค้นและมีพระราชดำริให้ทดลองแก้ปัญหาดินเปรี้ยว จนเกิดเป็นแนวทางที่ทรงเรียกว่า 'แก๊งดิน' ขึ้น หลังจากเสด็จพระราชดำเนินแปรพระราชฐานไปประทับแรม ณ พระตำหนักทักษิณราชินีเวสท์ จังหวัดนราธิวาส เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๕ เพื่อทรงเยี่ยมราษฎร และได้ทรงพบพื้นที่พรุมีน้ำขังตลอดปีเป็นบริเวณนับแสนไร่ ซึ่งมีสภาพดินเปรี้ยวจัดไม่สามารถปลูกพืชได้

พระองค์จึงได้พระราชทานแนวพระราชดำริแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันจัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาขึ้นเพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับดินเปรี้ยวจากน้ำขัง และหาวิธีปรับปรุงดินให้เหมาะแก่การทำเกษตร เมื่อได้ผลดีแล้วจึงแนะนำแก่ชาวบ้านศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ จึงเกิดขึ้นที่นั่น

กระบวนการ 'แก๊งดิน' นำมาใช้แก้ปัญหาดินเปรี้ยวจนเกิดผลสำเร็จ พื้นที่ภาคใต้โดยเฉพาะในจังหวัดนราธิวาสที่เคยถูกทอดทิ้งให้เปล่าประโยชน์ สามารถนำมาใช้ปลูกข้าว ปลูกผัก และปลูกพืชไร่ได้ ทำให้ราษฎรในพื้นที่มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

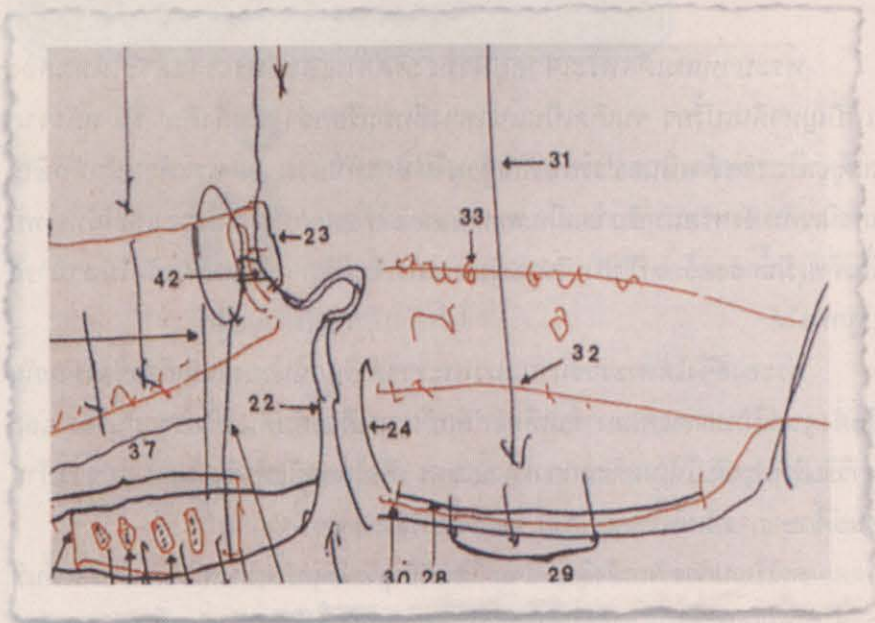

↑ ลักษณะของแก้มลิง

"จำได้เมื่ออายุ ๔ ขวบ มีลิงเือกล้วยไปให้
มันก็เคี้ยว เคี้ยว เคี้ยว แล้วใส่ในแก้มลิง ตกลง
โครงการแก้มลิง นี้มีที่เกิดเมื่อเราอายุ ๔ ขวบ
เมื่ออายุ ๔ ขวบ ก็นี่เป็นเวลา ๖๓ ปีมาแล้ว"

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเล่าถึง
ลิงในวังสระปทุมเมื่อครั้งทรงพระเยาว์ ลิงเคี้ยว
กล้วยแล้วไม่กลืนทันที แต่เก็บไว้ที่แก้มก่อน

เมื่อหิวจึงจะกลืน เมื่อประเทศไทยประสบภัยน้ำท่วมอย่างรุนแรงเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๔
พระองค์ทรงคิดค้นวิธีแก้และป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดต่อไปในอนาคตและ
ทรงเปรียบเทียบพื้นที่เก็บกักน้ำว่าเปรียบเหมือนแก้มลิง ยามแล้งก็นำน้ำที่เก็บไว้
ออกมาใช้ ยามน้ำล้นก็ช่วยรองรับน้ำไว้ไม่ให้เอ่อล้นท่วมพื้นที่เกษตรกรรมหรือ
บ้านเรือน

↑ แผนที่ผ่พระหัตถ์อธิบายโครงการแก้มลิง

โครงการแก้มลิงจึงเริ่มต้นขึ้น สามารถแก้ปัญหาน้ำท่วมในปีนั้นได้ด้วยการเปิดประตูระบายน้ำและตั้งสถานีสูบน้ำที่คลองต่างๆ ตามชายฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา โครงการนี้รวมไปถึงการระบายน้ำ การขุดลอกคลอง และการขยายคลองเพื่อเป็นแนวคันกันน้ำจากคลองรังสิตทางทิศเหนือของกรุงเทพฯ ไปจนถึงคลองด้านทางทิศตะวันออก และระบายน้ำให้ไหลลงสู่ทะเลได้สะดวกขึ้น

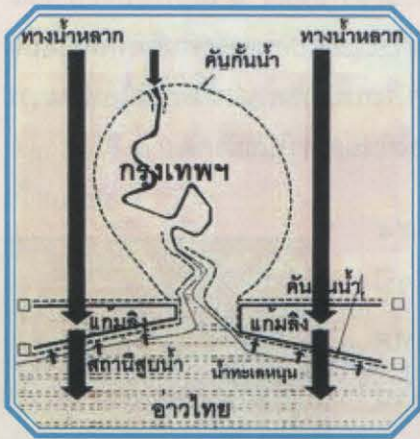
นอกจากนี้ โครงการแก้มลิงยังรวมถึงพื้นที่ทางตอนล่างของแม่น้ำท่าจีน คลองมหาชัย - สนามชัย และคลองสุนัขหอนในจังหวัดสมุทรสาครไปจนถึงด้านทิศตะวันตกของกรุงเทพฯ และพระนครศรีอยุธยา ปทุมธานี สมุทรปราการ และนนทบุรีด้านตะวันออก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงวิตกว่าพื้นที่ทั้งหมดนี้เป็นพื้นที่ราบลุ่มเสี่ยงต่อการถูกน้ำท่วมอย่างมาก จึงพระราชทานแนวทางให้ดำเนินการขุดคลองใหม่ๆ และเตรียมพื้นที่รับน้ำเพื่อป้องกันปัญหาในอนาคต

๑๖ ปีต่อมา ใน พ.ศ. ๒๕๕๔ เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระชนมพรรษา ๘๔ พรรษา ประเทศไทยประสบภัยน้ำท่วมครั้งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ โครงการแก้มลิงที่ทรงเริ่มไว้ไม่ได้รับการสานต่ออย่างที่ควร คุณคลองต้นเขิน เต็มไปด้วยขยะและพืชน้ำ มีการตัดถนนและสร้างสะพานสิ่งปลูกสร้างต่างๆ ขวางเส้นทางน้ำ ทำให้น้ำไม่สามารถไหลลงทะเลได้สะดวก ก่อให้เกิดสภาพน้ำท่วมขังสูง และเป็นระยะเวลาานาน สร้างความเสียหายทางเศรษฐกิจและทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่กรุงเทพมหานครและจังหวัดโดยรอบรุนแรงกว่าที่ควรจะเป็น

ทรงเบี่ยงบเทียงพื้นที่
เก็บกักน้ำว่าเบี่ยงเบี่ยงเหมือน
แก้มลิง งามแฉ่งก็หน้าน้ำที่
เก็บไว้ออกมาใช้ งามหน้าคัน
ก็ช่วงรอนรับน้ำไว้

๒๖ ลัดโพธิ์

เส้นทางคดเคี้ยวของแม่น้ำเจ้าพระยา
ในบริเวณบางกระเจ้า

ค ลองลัดโพธิ์ เป็นคลองที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
มีพระราชดำริสร้างเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๕
ทรงอธิบายถึงคลองลัดโพธิ์ว่าสามารถนำมาใช้ในการ
บริหารจัดการน้ำได้หากมีความรู้เรื่องเกี่ยวกับเวลาน้ำขึ้นน้ำลง
ซึ่งจะสามารถแก้ปัญหาน้ำท่วมในกรุงเทพฯ และปริมณฑลได้

คลองลัดโพธิ์ เป็นคลองในตำบลทรงคนอง อำเภอ
พระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ แต่เดิมมีลักษณะต้นเขิน
ต่อมาได้รับการปรับปรุงตามโครงการประตูระบายน้ำคลองลัดโพธิ์
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ช่วยให้แม่น้ำเจ้าพระยาไหลลัดลง
ทะเลได้สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น

สภาพของแม่น้ำเจ้าพระยาเดิมมีลักษณะไหลวนคดเคี้ยวอ้อมผ่านพื้นที่บริเวณบางกระเจ้าที่มีลักษณะคล้ายกระเพาะหมู ทำให้การระบายน้ำที่ท่วมพื้นที่ชั้นในของกรุงเทพมหานครเป็นไปได้ช้า ไม่ทันเวลาน้ำทะเลหนุน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงมีพระราชดำริให้ขุดลอกและพัฒนาใช้คลองลัดโพธิ์ในการระบายน้ำที่หลากและน้ำที่ท่วมสองฝั่งของแม่น้ำเจ้าพระยาลงสู่ทะเลทันทีในช่วงก่อนที่น้ำทะเลหนุน เมื่อน้ำทะเลหนุนแล้ว หากปิดประตูระบายน้ำคลองลัดโพธิ์ก็จะหน่วงน้ำทะเลไม่ให้ไหลลัดเลาะขึ้นไปตามแนวแม่น้ำเจ้าพระยา ช่วยให้น้ำไม่ขึ้นไปท่วมตัวเมือง

↑ คลองลัดโพธิ์ก่อนและหลังโครงการ

โครงการคลองลัดโพธิ์จึงร่นระยะทางน้ำไหลลงสู่อ่าวไทย จากเดิมที่ต้องไหลอ้อมผ่านบางกระเจ้าเป็นระยะทาง ๑๘ กิโลเมตร ก็ย่นระยะทางลงจนเหลือเพียง ๖๐๐ เมตร และการเดินทางของน้ำที่แต่เดิมใช้เวลา ๕ ชั่วโมง ก็ลดลงเหลือเพียง ๑๐ นาทีเท่านั้น

นอกจากนี้ ยังสามารถลดปริมาณน้ำที่ท่วมได้ ๕๐ - ๖๐ เซนติเมตร รวมทั้งยังช่วยป้องกันน้ำเค็มเข้ารุกพื้นที่ทางการเกษตรได้ด้วย นอกจากนี้เป็นประตูระบายน้ำแล้ว

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำริให้พิจารณาใช้พลังงานน้ำที่ระบายผ่านคลองลัดโพธิ์ให้เป็นพลังงานไฟฟ้า ซึ่งกรมชลประทานได้ร่วมกับมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ทำการศึกษาและวิจัย โดยประดิษฐ์กังหันไฟฟ้าพลังน้ำไหลต้นแบบขึ้น และได้ดำเนินการประกอบและติดตั้งบริเวณท้ายประตูระบายน้ำคลองลัดโพธิ์ เพื่อทำการทดลองผลิตกระแสไฟฟ้า ผลปรากฏว่า ได้กำลังไฟฟ้าสูงสุดถึง ๕.๗๔ กิโลวัตต์ สูงกว่าที่ได้วิเคราะห์และคำนวณออกแบบไว้ ทำให้โครงการนี้เป็นต้นแบบให้กับการดำเนินงานที่ประตูระบายน้ำอื่นๆ ของกรมชลประทาน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินทางชลมารคไปทรงเปิดประตูระบายน้ำคลองลัดโพธิ์ เมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๓

พระราชกรณียกิจ

มีป่าเขาป่าเขาไหนที่ทรงธรรมมีแดงดำเนินผ่าน ทำนตบที่	๑๐๘
สตรอบเออร์	๑๑๒
ผางแก้ว	๑๑๘
ต้นแบบของความสำเริง	๑๒๒
พืชมหัศจรรย์	๑๒๖
หม หมผง หมอดัดเม็ด	๑๓๒
คุณงามความดี	๑๓๕
วังนก	๑๔๐
เรือเวชพานห์	๑๔๖
ราชประชาสมาสัย	๑๕๐
'ฮีโร่แห่งเอเชีย'	๑๕๔
สุพรรณหงษ์	๑๖๐
๘๔ พรรษา	๑๖๔

๒๓

มีป่าเขาลำเนาโหนดที่ทรงธรรม มีเคยดำเนินผ่านท่านตอบที่

เสด็จฯ ไปทรง
เยี่ยมราษฎร
ในภาคต่างๆ
นับตั้งแต่
ช่วงต้นรัชกาล
เรื่อยมา

นี้

บตั้งแต่ครองราชย์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ภูมิพลอดุลยเดชเสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรอย่าง
ต่อเนื่อง ในระหว่างเส้นทาง มักโปรดให้หยุดแวะ
พักเพื่อทรงรับฟังปัญหาของชาวบ้านที่มารอรับเสด็จ พระองค์
มีรับสั่งถามถึงสภาพความเป็นอยู่และสนพระทัยในชีวิต
ประจำวันของราษฎรเพื่อทรงนำมาหาหนทางช่วยเหลือ
พระองค์ไม่เคยปฏิเสธคำร้องทุกข์

↑ รถพระที่นั่งติดหล่มที่ห้วยมงคลนำไปสู่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริโครงการแรก

ครั้งหนึ่งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๕ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรที่หมู่บ้านห้วยมงคล ตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รถพระที่นั่งติดหล่ม ชาวบ้านกลุ่มหนึ่งมาช่วยเข็นรถ เมื่อทรงทราบว่าชาวบ้านต้องใช้เวลาทั้งวันในการนำพืชผลไปยังตลาดหัวหิน ทั้งๆ ที่อยู่ห่างออกไปจากหมู่บ้านเพียง ๒๐ กิโลเมตร พระองค์จึงพระราชทานพระราชดำริให้ตำรวจตระเวนชายแดนร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ ของรัฐสร้างถนนเข้าหมู่บ้านห้วยมงคลเพื่อให้การขนส่งผลผลิตทางการเกษตรสะดวกขึ้น

การสร้างถนนห้วยมงคลเป็นโครงการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริโครงการแรก

แม้ในพื้นที่ทุรกันดารและพื้นที่ที่อยู่ในแนวรบหรือที่เรียกว่า **'พื้นที่สีแดง'** เพราะในเวลานั้นรัฐบาลต้องต่อสู้กับภัยคุกคามของคอมมิวนิสต์ พระองค์ก็ไม่ทรงย่อท้อ เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมเยียนราษฎรและทหารเพื่อพระราชทานขวัญและกำลังใจ

แม้ในพื้นที่
ทุรกันดารและ
พื้นที่ที่อยู่ใน
แนวรบหรือที่
เรียกว่า 'พื้นที่
สีแดง' พระองค์
ก็ไม่ทรงย่อท้อ
เสด็จฯ ไปทรง
เยี่ยมเยียนราษฎร
และทหารเพื่อ
พระราชทาน
ขวัญและกำลังใจ

↑ แม้พื้นที่ทุรกันดารและ 'พื้นที่สีแดง' ก็เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมเยียนราษฎร

↑ ทรงสนพระทัยรับฟัง
ทุกข์สุขของราษฎร

ครั้งหนึ่ง เสด็จฯ ไปยังอำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน เมื่อทรงทราบว่ามีการตรวจพบผู้บาดเจ็บจากการปะทะกับผู้ก่อการร้ายและต้องการเฮลิคอปเตอร์ไปรับตัวน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงให้นักบินนำเฮลิคอปเตอร์พระที่นั่งไปรับทันทีและเสด็จฯ มาด้วยพระองค์เอง การปะทะกันทำให้หาจุดลงจอดยาก ต้องรอพลัสัญญาณสีเหลืองระหว่างรอสัญญาณ พระองค์ตัดสินใจตัดสินใจให้ลงจอดกลางป่าและทรงพระดำเนินไปยังผู้บาดเจ็บ ทำให้สามารถช่วยเหลือผู้บาดเจ็บในครั้งนั้นได้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงครองสิริราชสมบัติ ยืนนานยิ่งกว่าพระมหากษัตริย์พระองค์ใดในประวัติศาสตร์ของชาติไทย และนับเป็น พระมหากษัตริย์พระองค์แรกที่ได้เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรทั่วทุกภูมิภาค บกทลอน พระผ่านเกล้า นำพระราชกรณียกิจยิ่งใหญ่ที่ทรงใกล้ชิดราษฎรมา ร้อยกรอง

“พระผ่านเกล้า...
หุบห้วยเหวละหานพนานต์ไพร
ถามฟุ่มพฤษ์เถื่อนถ้ำล้ำสัตว์
ถามทะเลแม่น้ำและลำธาร
เสด็จผ่านย่านนี้บ้างหรือไม่
สรรพสัตว์พูดจาประสาน
ว่าท่านมาแต่ไหนทำไมเล่า
มีป่าเขาลำเนาไหนที่ทรงธรรม
พวกเราทั่วสยามคามพิสัย
เสด็จผ่านเยี่ยมประชาทั้งต่าปี

แม้ใครถามขุนเขาน้อยใหญ่
ที่ยืนเฝ้าแคว้นไทยมานาน
ดงชัยแดนไทยอันไพศาล
ว่าเคยเห็นภูบาลพระภูมิพล
ถ้าเขินเขาลำเนาไม้ไพรสณฑ์
คงภูมิใจเหลือล้นได้ตอบคำ
เที่ยวไล่ถามพวกเราดูน่าขำ
มิเคยดำเนินผ่านท่านตอบที
ล้วนเคยได้เฝ้าองค์พระทรงศรี
ทั่วพื้นธรณีของทรงชัย...”

(ตัดตอนจาก พระผ่านเกล้า ท่านผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุรยา
ประพันธ์)

การเสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมเยียน
ราษฎรทั่วประเทศ เป็นที่มาของ
โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
กว่า ๔,๐๐๐ โครงการ

นับเป็นพระมหากษัตริย์
พระองค์แรกที่ได้เสด็จฯ
ไปทรงเยี่ยมราษฎร
ทั่วทุกภูมิภาค

๒๘

สตรอเบอร์รี่

ทรงชกถามชีวิต
ความเป็นอยู่
ของชาวเขาและ
พระราชทาน
แนวทางการ
เก็บกักน้ำ และ
การปลูกพืช
เมืองหนาว

ในช่วงต้นรัชกาล เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรในพื้นที่ทางเหนือสุดของประเทศไทยก็ทรงพบว่า ราษฎรที่นั่นยากจนและมีชีวิตอยู่อย่างยากลำบาก เพราะอยู่ห่างไกลจนราชการเข้าไปดูแลได้ไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะกลุ่มชนเผ่าต่างๆ หรือชาวเขา ซึ่งไม่มีสัญชาติไทย จึงขาดสิทธิที่จะพึงมีพึงได้

**พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ สนพระทัย
ในชีวิตความเป็นอยู่และทรงห่วงใยชาวเขาและ
ราษฎรในภาคเหนือ** แม้ไม่มีถนนหรือพื้นที่สูงชัน เข้าถึง
ได้ยาก พระองค์ก็เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมเยียนซักถามความเป็นอยู่
บริเวณใดรถจี๊ปพระที่นั่งเข้าไม่ถึงก็ทรงพระดำเนินเป็นระยะทาง
ไกลจนถึงที่หมาย ไม่หวั่นต่อสภาพอากาศร้อนระอุ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงริเริ่มโครงการพัฒนา
อันเนื่องมาจากพระราชดำริในภาคเหนือเป็นจำนวนมาก เช่น ที่
จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ และน่าน พระราชทานความช่วยเหลือ
ให้เกิดการพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไป พร้อมกับคงรักษาพื้นที่
ต้นน้ำไว้ ทุกโครงการมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ราษฎรพึ่งพาตนเองได้
เกิดความรักใคร่สามัคคีกัน และรักในแผ่นดินบ้านเกิด ขณะเดียวกัน
ก็คงรักษาวัฒนธรรมและขนบประเพณีดั้งเดิมไว้ได้

ทรงพบว่า
ราษฎรที่ห่างจากจน
และมีชีวิตอยู่
อย่างยากลำบาก
เพราะอยู่ห่างไกล
จนราชการเข้าไป
ดูแลได้ไม่ทั่วถึง

แต่เดิมดอกฝิ่นบานสะพรั่งบนดอย

ครั้งหนึ่ง ชนเผ่าต่างๆ หรือชาวเขาส่วนใหญ่ตั้งถิ่นฐาน ถางป่าเพื่อทำไร่
เลื่อนลอย และปลูกฝิ่นในบริเวณจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน พะเยา และ
แม่ฮ่องสอน ซึ่งมีเนื้อที่เท่ากับ ๑ ใน ๔ ของพื้นที่ป่าทั่วประเทศ ก่อให้เกิดปัญหา
การตัดไม้ทำลายป่าและส่งผลกระทบต่อพื้นที่ป่าต้นน้ำลำธาร

เหตุผลหนึ่งที่ชาวเขาบนดอยถางป่าเพื่อปลูกฝิ่นก็เนื่องจากสภาพถนนใน
เวลานั้นทำให้ชาวเขาต้องใช้เวลาเดินทางด้วยรถยนต์นาน ๖ ชั่วโมงกว่าจะถึงตัวเมือง
เชียงใหม่ การนำผลผลิตทางการเกษตรมาขังตลาดเป็นไปด้วยความยากลำบาก
ผลผลิตเน่าเสียระหว่างการขนส่ง ทำให้จำหน่ายไม่ได้ราคา ตรงกันข้าม หากปลูกฝิ่น
พ่อค้าเดินทางเข้าถึงหมู่บ้านเพื่อรับซื้อได้เลย ทำให้ชาวไร่ฝิ่นไม่ต้องเดินทางไกล

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๑ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงทราบว่า มีหมู่บ้านมั่ง
ที่ดอยปุย จึงเสด็จฯ ไปยังหมู่บ้านนั้นเพื่อทรงซักถามถึงความเป็นอยู่ของชาวบ้าน
และต่อมาได้เสด็จฯ ไปยังหมู่บ้านอื่นๆ เพื่อทรงเก็บข้อมูลเพิ่มขึ้น พระองค์สนพระทัย
จริงจังในสภาพความเป็นอยู่ของชาวเขา ทรงเป็นกันเองเมื่อซักถาม วันหนึ่ง มีรับสั่ง
ถามชาวมั่งว่า นอกจากรายได้จากฝิ่นแล้ว มีรายได้อะไรอื่นอีกบ้าง ชาวมั่งตอบว่า
รายได้จากลูกท้อพันธุ์พื้นเมือง และยังบอกด้วยว่ารายได้จากฝิ่นและลูกท้อ นั้น
เกือบเท่าๆ กัน

ข้อมูลนี้เองทำให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตระหนักว่าฝิ่นจะหมด
ไปได้ หากสามารถจูงใจให้ชาวมั่งปลูกท้อพันธุ์ดี โดยนำกิ่งท้อหรือพืชพันธุ์ต่างประเทศ
มาต่อยอดต้นตอพื้นเมืองเดิม หรือปลูกผลไม้เมืองหนาวอื่นๆ แทนฝิ่น

พระราชดำรินี้จึงเป็นที่มาของโครงการพระบรมราชานุเคราะห์ชาวเขา ตั้งขึ้น
ด้วยพระราชทรัพย์จำนวน ๒๐๐,๐๐๐ บาท เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๒ และเปลี่ยนชื่อเป็น
**โครงการหลวงพัฒนาชาวเขา โครงการหลวงภาคเหนือ โครงการ
หลวง** ตามลำดับ และในปัจจุบันคือ **มูลนิธิโครงการหลวง**

↑ สตรอเบอรี่สายพันธุ์
พระราชทาน ๘๐
รสชาติหอมหวาน

ในระยะเริ่มต้นโครงการ พระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้ทดลองปลูก
พืชเมืองหนาวหลายชนิด เมื่อได้ผลดีแล้ว
จึงแนะนำให้ชาวเขาปลูก ผลไม้เมืองหนาว
ประเภทแรกที่โครงการทดลองปลูกจนสำเร็จ
คือ **สตรอเบอรี่** โครงการคัดเลือกชาวเขา
เผ่าม้งบนดอยอินทนนท์ ๓ คนให้ปลูกสตรอเบอรี่
แทนฝิ่น ปรากฏว่าใช้เวลาปลูก ๓ เดือนก็ได้เงิน
เข้ากระเป๋าทันทีหลังเก็บสตรอเบอรี่ไปขาย
ทำให้ชาวเขาสนใจเข้าร่วมโครงการ

ที่มวิจัยโครงการหลวงยังได้นำพันธุ์
สตรอเบอรี่ต่างๆ จากต่างประเทศเข้ามาทดลอง
ปลูกเรื่อยมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๕ ปรากฏว่า
พันธุ์พระราชทาน ๑๓ พันธุ์พระราชทาน ๑๖
และพันธุ์พระราชทาน ๒๐ สามารถปรับตัวเข้า
กับสภาพแวดล้อมในจังหวัดเชียงใหม่และ
เชียงรายได้มากกว่าพันธุ์อื่นๆ เมื่อถึง พ.ศ.
๒๕๓๑ ชาวเขาปลูกสตรอเบอรี่ได้ผลดีและมี
รายได้ประมาณ ๖๐,๐๐๐ บาทต่อปี

ทรงตระหนักว่าพื้นที่
หมดไปได้ หากสามารถ
จูงใจให้ชาววังปลูกท้อ
พันธุ์ดี โด่งง่ากึ่งท้อหรือ
พืชพันธุ์ต่างประเทศมา
ต่องอดต้นท้อพื้นเมืองเดิม
หรือปลูกผลไม้เมืองหนาว
อื่นๆ แทนพื้นที่

ผลิตภัณฑ์
ดอยคำสร้าง
รายได้ให้แก่
ชาวเขา

มูลนิธิโครงการหลวงยังได้ทดลองและพัฒนาไม้ดอก ผลไม้ และพืชผัก
เมืองหนาวอื่นๆ เช่น บัวย สาลี่ องุ่น พลับ เสาวรส และมะเดื่อ รวมทั้งทดลองเลี้ยง
ปลาเรนโบว์เทราต์ ผักสดผลไม้ส่วนใหญ่ของโครงการหลวงจำหน่ายให้กับโรงแรม
และรีสอร์ทห้าดาว รวมทั้งสายการบิน เช่น บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน)
ซึ่งเป็นลูกค้ารายใหญ่ ทุกวันฝ่ายครุภัณฑ์ไทยจะนำผักสดผลไม้ในโครงการ
มาใช้ในการผลิตอาหารสำหรับบริการในเครื่องบินของสายการบินไทย ทั้งเที่ยวบิน
ภายในประเทศและต่างประเทศ เฉลี่ย ๑๘๑ เที่ยวบินต่อวัน และผลิตอาหารสำหรับ
สายการบินลูกค้าต่างๆ อีก ๕๙ สายการบินที่บินออกจากกรุงเทพฯ

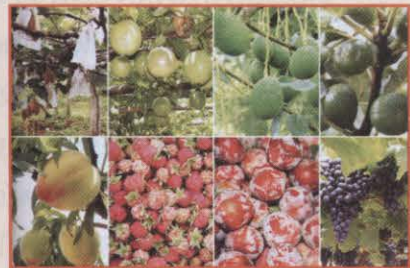
การนำผลไม้จากคอกยสุตลาตใช้เวลา ทำให้บางส่วนสุกหรือสุกเกินไปก่อนจะนำออกขาย การนำมาบรรจุกระป๋องขายจึงเป็นการแก้ปัญหาทางหนึ่ง ผลผลิตทางการเกษตรที่ปลูกบนคอกย เช่น มะเขือเทศ ลิ้นจี่ หน่อไม้ ข้าวโพดฝักอ่อน ได้นำไปแปรรูปเป็นอาหารบรรจุกระป๋องเพื่อจำหน่ายในประเทศและส่งออกด้วย สินค้าที่จำหน่ายเฉพาะในประเทศไทยจะใช้ชื่อผลิตภัณฑ์ว่า **คอกยคำ** ส่วนผักสดและผลไม้จำหน่ายทั่วประเทศในชื่อผลิตภัณฑ์ โครงการหลวง

โครงการหลวงได้รับรางวัลแมกไซไซเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๑ ในฐานะเป็นโครงการสร้างสรรค์และส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศ จากการทำงานโดยสันติวิธีทำให้ชาวเขาเลิกปลูกพืชเสพติด เช่น ฝิ่น ได้ตามที่ปรากฏในคำประกาศเกียรติคุณว่า 'โครงการหลวงได้มีส่วนช่วยลดยาเสพติดพิษร้ายแรงของโลกลงและยังช่วยยกระดับความมั่นคง อยู่ดีกินดี แก่ชนชาวเขาทั้งหลายด้วย' โครงการหลวงยังได้รับรางวัลโคลอมโบแพลนเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๖ อีกด้วย

สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (The United Nations Development Programme - UNDP) โดยนายโคฟี อันนัน เลขาธิการสหประชาชาติ ได้ทูลเกล้าฯ ถวาย**รางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์** (UNDP Human Development Lifetime Achievement Award) แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๔๙

← ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเขาดีขึ้นจากการปลูกผลไม้และดอกไม้เมืองหนาว

↑ ส่วนหนึ่งของผลไม้ปลูกในโครงการหลวง

↑ อดีตเลขาธิการสหภาพวิทยาศาสตร์ทางดินนานาชาติ เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายรางวัล The Humanitarian Soil Scientist - นักวิทยาศาสตร์ดินเพื่อมนุษยชาติ

นายอันนันกล่าวยกย่องพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่า “ทรงเป็น ‘พระมหากษัตริย์นักพัฒนา’... ทรงรับฟังปัญหาความทุกข์ยากของราษฎร และพระราชทานแนวพระราชดำริเพื่อประชาชน พึ่งพาตนเองได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน”

เมื่อวันที่ ๑๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕ สหภาพวิทยาศาสตร์ทางดินนานาชาติมีมติสดุดีพระเกียรติคุณพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ด้วยการทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายรางวัล The Humanitarian Soil Scientist - นักวิทยาศาสตร์ดินเพื่อมนุษยชาติ พระองค์แรกของโลก ในฐานะที่ทรงให้ความสำคัญแก่การบริหารจัดการทรัพยากรดิน และทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจที่สนับสนุนการบริหารจัดการดินอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ประจักษ์ต่อสาธารณชนและชาวโลก

๒๕

ฝายแม้ว

ฝายแม้วทำขึ้น
โดยใช้วัสดุใน
ท้องถิ่น

ฝายแม้ว (check dam) หรือฝายชะลอความชุ่มชื้น เป็นเขื่อนหรือฝายขนาดเล็กที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชนิพนธ์พระราชดำริให้ทำขึ้นโดยใช้วัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น เช่น กิ่งไม้ ก้อนหิน นำมาถักชะลอน้ำในลำธารหรือทางน้ำเล็กๆ ให้ไหลช้าลง และขังน้ำไว้ในพื้นที่นานพอเพื่อให้น้ำซึมลงดินไปเป็นประโยชน์แก่พื้นที่โดยรอบ

ฝายแม้วช่วยฟื้นฟูพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมให้เกิดความชุ่มชื้นมากพอที่จะพัฒนาเป็นป่าสมบูรณ์ได้ ฝายแม้วยังอาจใช้ทดน้ำเพื่อให้มีระดับสูงพอที่จะดึงน้ำให้ไหลลงมาตามคลองส่งน้ำที่อยู่ในพื้นที่ต่ำกว่าในฤดูแล้ง โครงการห้วยฮ่องไคร้ จังหวัดเชียงใหม่ นำฝายแม้วไปทดลองใช้และประสบผลสำเร็จจนเป็นตัวอย่างให้แก่โครงการอื่นๆ ต่อมา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงให้ความสำคัญต่อการจัดการเรื่องน้ำเป็นอย่างยิ่ง เพราะน้ำเป็นปัจจัยหลักในการรักษาและฟื้นฟูสภาพป่า รวมทั้งการปลูกป่า

หลักในการสร้างแหล่งเก็บน้ำเพื่ออนุรักษ์ฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมตามแนวพระราชดำริ ได้แก่ การกักเก็บน้ำไว้บนที่สูงให้มากที่สุดแล้วจ่ายบันลัดหล่นลงมา โดยพยายามเก็บน้ำไว้ในดินให้มากที่สุด ควบคุมและจัดการสภาวะการไหลของน้ำให้สม่ำเสมอ ฝายแม้วจึงมีประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมตามแนวพระราชดำริเป็นอย่างมาก

น้ำเป็นปัจจัยหลักในการรักษาและฟื้นฟูสภาพป่า รวมทั้งการปลูกป่า

สภาพป่าที่เขาชะงุ้มได้รับการฟื้นฟูแล้ว

แต่เดิมบริเวณเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี มีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบเชิงเขา เนื้อดินเป็นดินร่วนปนทรายและปนกรวด ขาดความอุดมสมบูรณ์ เพราะถูกชะล้างพังทลายจนสูญเสียหน้าดินที่อุดมสมบูรณ์ พื้นที่บางแห่งมีการขุดดินลูกรังไปขาย ทำให้พื้นที่ไม่เหมาะสมที่จะใช้ทำการเกษตรอีกต่อไป

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชนานแนวพระราชดำริให้จัดทำโครงการพัฒนาที่ดินเสื่อมโทรมบริเวณเขาชะงุ้มขึ้น โดยเน้นการรักษาสภาพป่าให้เป็นธรรมชาติเพื่อฟื้นตัวสู่สภาพสมบูรณ์ การดำเนินงานเริ่มจากการปลูกต้นไม้เพื่อเป็นแนวรั้วธรรมชาติให้กับเนื้อที่จำนวน ๒๐๐ ไร่ หรือเป็นระยะทาง ๔ กิโลเมตร เพื่อกำหนดแนวเขตของพื้นที่ป่าให้ชัดเจน ป้องกันการบุกรุกพื้นที่ของโครงการฯ จากนั้นปลูกหญ้าแฝกเพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน ทำให้ดินค่อยๆ ฟื้นคืนสู่ความสมบูรณ์

โครงการประสบความสำเร็จ ทำให้พื้นที่เกิดความอุดมสมบูรณ์ได้ ทั้งดิน น้ำ และป่าไม้ และขยายผลการพัฒนาไปสู่หมู่บ้านในบริเวณใกล้เคียงจำนวน ๑๑ หมู่บ้าน ทำให้เกษตรกรได้รับประโยชน์

จากการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรในพื้นที่ต้นน้ำลำธาร ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในภาคเหนือ ทำให้ทรงเห็นปัญหาการเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พระองค์ทรงตระหนักว่าดิน น้ำ และป่าไม้นั้นสัมพันธ์เชื่อมโยงและเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อกันและกัน หากทรัพยากรอย่างหนึ่งอย่างใดถูกรบกวน ก็จะส่งผลกระทบต่อทำให้เสียความสมดุลทางธรรมชาติ

พระราชดำริในการจัดการอนุรักษ์ป่าและสิ่งแวดล้อมจึงเน้นการรักษาป่าต้นน้ำ เมื่อมีป่าก็จะมีน้ำ มีดินอันอุดม มีอากาศชุ่มชื้น ทำให้สภาพแวดล้อมสมบูรณ์และเกื้อกูลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเน้นหลักการฟื้นฟูตามธรรมชาติ ทรงชี้แนะแนวทางโดยถือหลักให้ธรรมชาติฟื้นตัวเอง หากต้องปลูกป่าทดแทนก็ทรงให้ความสำคัญกับพืชพันธุ์ไม้ท้องถิ่น และให้ระวังหากนำพันธุ์ไม้ต่างถิ่นเข้าไปปลูก

ในการปลูกป่าทดแทนทรงกล่าวถึง **“ป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง”** คือ ป่าที่ปลูกพันธุ์ไม้ตามประโยชน์ที่นำไปใช้ ๓ ลักษณะ

พออยู่ หมายถึง ไม้เศรษฐกิจปลูกไว้ทำที่อยู่อาศัยและจำหน่าย
 พอกิน หมายถึง ปลูกพืชเกษตรเพื่อการกิน ปลูกสมุนไพร
 พอใช้ หมายถึง ปลูกไม้ไว้ใช้สอยโดยตรง เช่น ทำรั้ว ทำคอกสัตว์ และ
 นำมาใช้เป็นพลังงาน เช่น ไม้ฟืน ไม้ไผ่ เป็นต้น

**มีประโยชน์อย่างอื่นที่ ๔ คือ ต่อระบบนิเวศ สร้างความสมบูรณ์ และ
 ก่อให้เกิดความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ป่า**

 ในการปลูกป่าทดแทน
 ทรงกล่าวถึง "ป่า ๓ อย่าง
 ประโยชน์ ๔ อย่าง"

๓๐

ต้นแบบของ ความสำเร็จ

↑
ทรงรับฟัง
ปัญหาเฉพาะ
ของแต่ละพื้นที่

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตระหนัก
เป็นอย่างดีว่าพื้นที่นับล้านไร่ในภูมิภาคต่างๆ
ของประเทศมีปัญหาด้านการเกษตรที่แตกต่าง
กันไป เช่น พื้นที่ดินพรุในภาคใต้ ซึ่งเป็นทั้งดินอินทรีย์และ
ดินเปรี้ยวจัด พื้นที่ดินเปรี้ยวจัดและพื้นที่ดินเค็มในภาคกลาง
พื้นที่ดินทรายและพื้นที่ดินตื้นในหลายภูมิภาค ทำให้ราษฎร
ทำการเพาะปลูกได้ผลผลิตต่ำ จึงมีฐานะยากจน

พระองค์จึงพระราชทานพระราชดำริให้จัดตั้ง**ศูนย์ศึกษา
การพัฒนา** อันเนื่องมาจากพระราชดำริขึ้น โดยให้ตั้ง
อยู่ในท้องที่ซึ่งดินมีปัญหา และทำการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นตัวอย่าง

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ เน้นการพัฒนา
ด้านการเกษตรที่สมบูรณ์แบบ ทั้งการแก้ไข
ปัญหาเดิมของดิน การพัฒนาให้ดินมีความ
อุดมสมบูรณ์ยิ่งขึ้น การจัดระบบเพาะปลูกและ
เลี้ยงสัตว์อย่างเหมาะสม การพัฒนาแหล่งน้ำ
การฟื้นฟูสภาพป่า และการส่งเสริมศิลปอาชีพ
และหัตถกรรมพื้นบ้านเพื่อเป็นแหล่งรายได้เสริม

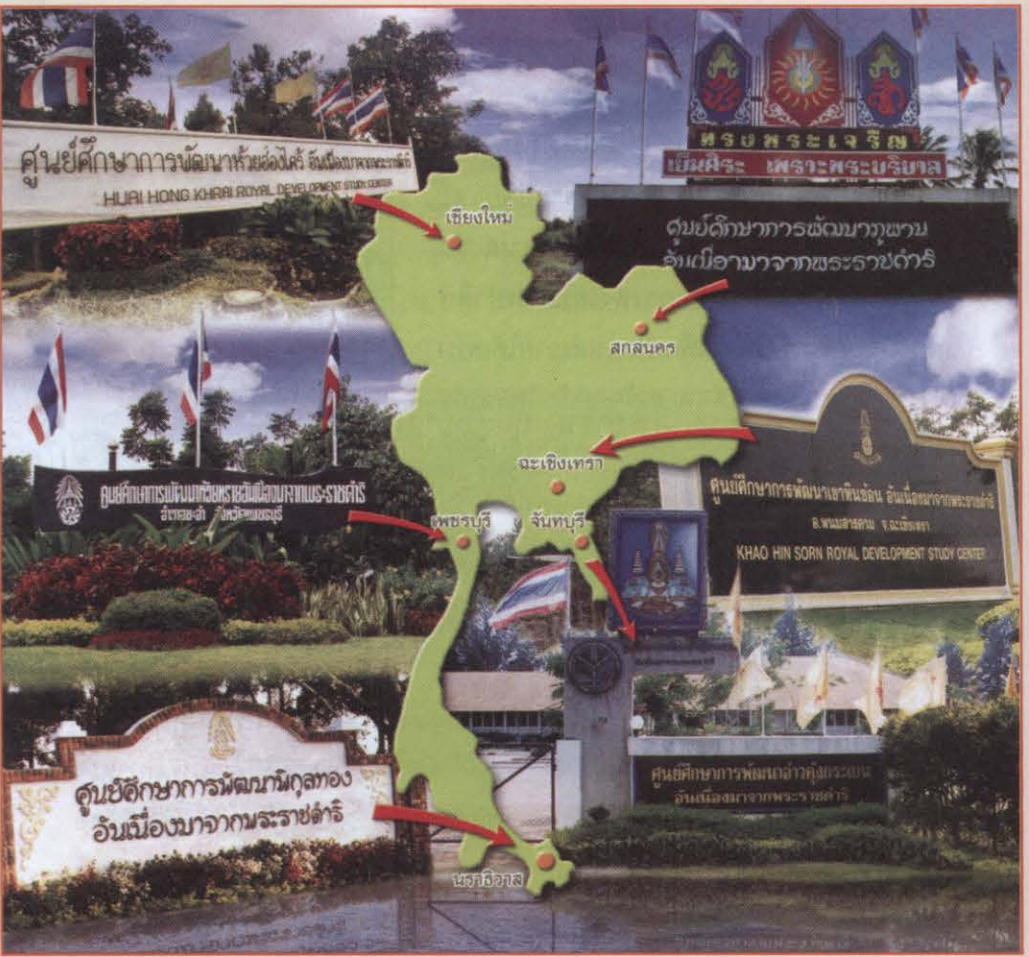
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราช
ประสงค์ให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ เป็นต้นแบบ
ของความสำเร็จ ให้เกษตรกรและบุคคลทั่วไป
ที่มีความสนใจสามารถเรียนรู้จากตัวอย่าง
และรับคำแนะนำเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการ
ดำรงชีพได้อย่างพอเพียงและยั่งยืน

พระราชทานพระราชดำริ
ให้จัดตั้งศูนย์ศึกษาการ
พัฒนา อันเนื่องมาจาก
พระราชดำริขึ้น โดยให้ตั้ง
อยู่ในท้องที่ซึ่งดินมีปัญหา
และทำการพัฒนาพื้นที่ให้
เป็นตัวอย่าง

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ ทุกแห่งมีวัตถุประสงค์พื้นฐาน ๕ ประการ ดังนี้

๑. ศึกษา ค้นคว้า ทดลอง วิจัย เพื่อแสวงหาแนวทางและวิธีการพัฒนาทาง
ด้านต่างๆ ให้เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันในแต่ละภูมิภาค
๒. ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนสื่อสารระหว่างนักวิชาการ
นักพัฒนา และประชาชน ด้วยการรวบรวมผลสำเร็จจากการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง
และผสมผสานวิชาการเข้ากับทฤษฎีที่ปฏิบัติได้จริง เป็นศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ
(one - stop service) ให้ราษฎรเข้าไปศึกษาและนำไปประยุกต์ใช้ได้
๓. ดำเนินกิจกรรมพัฒนาต่างๆ โดยเน้นการใช้ความรู้หลากหลายสาขาวิชา ด้วย
วิธีเน้นการก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการใช้ทรัพยากร
๔. ประสานงานระหว่างส่วนราชการต่างๆ ในด้านการวางแผนโครงการ
และการบริหารงานเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด
๕. เป็นศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จในการรวบรวมผลจากการศึกษาทดลองที่
ประสบความสำเร็จ ทั้งด้านการเพาะปลูก แหล่งน้ำ ปศุสัตว์ ประมง หรือการพัฒนา
ทางด้านสังคมและอาชีพ โดยนำเสนอในลักษณะของ 'พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต'
ผู้สนใจสามารถเข้าศึกษาดูงานได้ทุกเรื่องในที่เดียวกันอย่างสะดวกและรวดเร็ว

↑ แผนที่แสดงที่ตั้งศูนย์ศึกษารพัฒนาฯ

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีจำนวนทั้งสิ้น ๖ ศูนย์ ก่อตั้งขึ้นในช่วง พ.ศ. ๒๕๒๒ - พ.ศ. ๒๕๒๖

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงทำให้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นสิ่งจับต้องมองเห็นได้ที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ ทั้ง ๖ แห่ง ผู้มาเยือนจะได้ชมภาพรวมของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฟังบรรยายเกี่ยวกับแนวทางของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ก่อนจะเข้าเยี่ยมชมพื้นที่ที่สนใจ

ปัจจุบัน ศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ ได้มีโอกาสต้อนรับผู้มาเยือนที่หลั่งไหลกันมาไม่ขาดสาย จากทุกระดับในสังคม ทั้งพระราชอาคันตุกะ ผู้นำระดับโลก นักวิชาการ ตัวแทนภาครัฐ นักเรียน และนักศึกษาต่างชาติ

ทรงทำให้ปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียงเป็น
สิ่งจับต้องมองเห็นได้
ที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ
ทั้ง ๖ แห่ง

๓๑

พืชมหัศจรรย์

ลักษณะของ
หญ้าแฝก
พันธุ์ต่างๆ

ต้นเดิมหญ้าแฝกเป็นเพียงวัชพืชในสายตาของชาวไร่ชาวนาและไม่ใช่ที่รู้จักในหมู่คนทั่วไป จนเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพบว่าเป็นพืชที่มีประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ รวมถึงการทำกสิกรรม

หญ้าแฝก มีคุณสมบัติพิเศษตามธรรมชาติ รากที่ยาวกว่าหาชนิดอื่นหยั่งลงลึกและยึดดินได้ดี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงมีพระราชดำริให้ส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝก ในปัจจุบันประโยชน์ของหญ้าแฝกเป็นที่ยอมรับในวงกว้าง ทำให้ได้รับสมญาว่า **'พืชมหัศจรรย์'**

จากการศึกษาพบว่า
หญ้าแฝกเป็นพืชทนแล้ง
รากมีลักษณะพิเศษคือ
สานกันแน่น หยั่งลึกลง
ในดินเป็นแหวดิ่ง กอแฝก
และรากหญ้าแฝกจึงเป็น
'ปราการธรรมชาติ'
ทั้งบนดินและใต้ดิน

**ปลูกหญ้าแฝกริมคลองช่วยป้องกัน
การกัดเซาะของดิน**

หญ้าแฝกเป็นพืชใบเลี้ยงเดี่ยวตระกูลหญ้า พบกระจายอยู่ทั่วไปในหลายพื้นที่
สันนิษฐานว่าถิ่นกำเนิดเดิมอยู่ในประเทศอินเดีย

จากการศึกษาพบว่า หญ้าแฝกเป็นพืชทนแล้ง รากมีลักษณะพิเศษ
คือสานกันแน่น หยั่งลึกลงในดินเป็นแหวดิ่ง กอแฝกและรากหญ้าแฝกจึงเป็น
'ปราการธรรมชาติ' ทั้งบนดินและใต้ดิน ช่วยยึดเกาะดินไม่ให้พังทลาย ช่วย
กรองตะกอนดินที่ถูกชะล้างมากักเก็บไว้ ชะลอความเร็วของน้ำตามทางน้ำธรรมชาติ
และทำให้ดินดูดซับน้ำได้ทัน

หญ้าแฝกปลูกตามไหล่ทาง แนวคลองชลประทาน รอบอ่างเก็บน้ำ และ
หนองบึง รวมทั้งไหล่ถนน บริเวณคอสะพานและเชิงเขา รากที่สานกันแน่นเหมือน
ตาข่ายจะพยุงดินไว้ กลายเป็น 'กำแพงใต้ดินที่มีชีวิต'

แนวพระราชดำริของ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทำให้ประโยชน์ของหญ้าแฝก
เป็นที่รู้จักทั่วไป

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๔ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานแนวทางการทำงานแก่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ มีรับสั่งให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ และพื้นที่ต่างๆ ที่มีปัญหาเรื่องดินในสภาพภูมิประเทศที่ต่างกัน ดำเนินการนำหญ้าแฝกมาศึกษาและทดลอง และได้เสด็จฯ ไปยังศูนย์ศึกษาการพัฒนาเพื่อทรงติดตามงาน ทรงสนับสนุนให้ปลูกหญ้าแฝกเป็นแนวตามริมร่องน้ำและลาดเขา เป็นต้น ทรงย้ำถึงความสำคัญของการถ่ายภาพไว้เป็นหลักฐาน เพื่อแสดงให้เห็นสภาพ 'ก่อน' และ 'หลัง' การปลูก ซึ่งจะยืนยันให้เห็นประสิทธิภาพของหญ้าแฝกได้

ในปีต่อมา มีพระราชดำริให้ทดลองปลูกหญ้าแฝกสายพันธุ์ต่างๆ ในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อการขยายผลที่ถูกต้องเหมาะสมแก่เกษตรกร จนเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางขึ้น

นับจากนั้นมา หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนนำหญ้าแฝกไปใช้ประโยชน์หลากหลายรูปแบบ ตัวอย่างเช่น บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) นำหญ้าแฝกไปใช้ฟื้นฟูสภาพพื้นที่ขุดวางท่อก๊าซ ช่วยเพิ่มความสวยงามให้แก่พื้นที่ตามแนวท่อส่งก๊าซ เป็นต้น

หญ้าแฝกสามารถนำมาใช้ในการปกป้องและอนุรักษ์ดูแลทรัพยากรธรรมชาติได้ เช่น ปลูกตามแนวคลองชลประทาน อ่างเก็บน้ำและหนองบึง รวมทั้งไหล่ถนนและบริเวณใกล้สะพาน ช่วยป้องกันหน้าดินถูกกัดเซาะพังทลาย สำหรับบริเวณเชิงเขา แนวหญ้าแฝกยังช่วยหยุดยั้งการพังทลายของดินได้อีกด้วย

มีการนำหญ้าแฝกไปปลูกเพื่อฟื้นฟูสภาพพื้นที่ดินเค็มในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หญ้าแฝกช่วยในการปรับปรุงคุณภาพดิน ช่วยกรองตะกอนและลดโอกาสน้ำท่วมลงได้ หญ้าแฝกยังนำไปปลูกเพื่อช่วยยึดดินขอบถนนและทางเดิน และเพิ่มความสวยงามให้กับริมบึงและลำธาร ช่วยกรองสารเคมีไม่ให้ปนเปื้อนสู่แหล่งน้ำและดิน นำไปสู่สภาพแวดล้อมที่ดี

มีพระราชดำริให้ทดลองปลูกหญ้าแฝกสายพันธุ์ต่างๆ เพื่อการงวางผลที่ถูกต้องเหมาะสมแก่เกษตรกร

ผลิตภัณฑ์งานหัตถกรรมจากหญ้าแฝกสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร

หญ้าแฝกบางพันธุ์ เช่น ศรีลังกา กำแพงเพชร๒ สุราษฎร์ธานี และสงขลา๓ มีใบยาว เป็นมัน เมื่อเปียกน้ำจะนุ่มและยืดหยุ่น เหมาะแก่การนำไปผลิตงานหัตถกรรมคุณภาพสูง เมื่อนำไปไปตากแห้งสามารถใช้ทำเสื่อ หมวก หรือตะกร้า พวงหรีด ดอกไม้ประดิษฐ์ หรือสานเป็นเชือกได้

- 1. **เอล ซัลวาดอร์** ปลูกหญ้าแฝกตามแนวถนน ป้องกันดินพังทลายจากพายุเฮอริเคนมิถิ์
- 2. **เวเนซุเอลา** ใช้หญ้าแฝกช่วยยึดดินตามพื้นที่ลาดชัน ใกล้กรุงคาราคัส
- 3. **มาดากัสการ์** ใช้หญ้าแฝกปกป้องทางรถไฟสายสำคัญที่เสียหาย จากพายุไซโคลนทุกปี
- 4. **เวียดนาม** ใช้หญ้าแฝกช่วยปกป้องเขื่อนกันน้ำทะเลให้พ้นจากพายุไต้ฝุ่น
- 5. **มาเลเซีย** ปลูกหญ้าแฝกช่วยรักษาถนนหลวงให้พ้นจากดินถล่ม
- 6. **จีน** ปลูกหญ้าแฝกยับยั้งการพังทลายของดินในบริเวณสร้างใหม่ จากกรณีขะยะ
- 7. **บังกลาเทศ** ธนาคารโลกทำโครงการนำหญ้าแฝกไปช่วยฟื้นสภาพดิน ที่ถูกชะพังทลาย
- 8. **เมียนมาร์** องค์การ FAO ทำโครงการลักษณะเดียวกันกับประเทศบังกลาเทศ
- 9. **ซิมบับเว** นำหญ้าแฝกไปปลูกทั่วไปในไร่ช้อยขนาดใหญ่
- 10. **แอฟริกาใต้** หญ้าแฝกปกป้องพืชเศรษฐกิจ เช่น กาแฟและช้อย
- 11. **โมร็อกโก** นำหญ้าแฝกไปปลูกล้อมไร่กล้วยกันลมที่พัดเข้ามาจาก มหาสมุทรแอตแลนติก

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานแนวทางการวิจัยในการนำหญ้าแฝกมาใช้เพื่ออนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์ในระดับนานาชาติ การประชุมนานาชาติที่จัดขึ้นหลายครั้งนำไปสู่การยอมรับว่า หญ้าแฝกเป็นเครื่องมือปกป้องและอนุรักษ์ดินและน้ำ และหลายประเทศนำไปปรับใช้ด้วยวิธีต่างๆ ผลการประชุมนานาชาติว่าด้วยหญ้าแฝก ซึ่งประเทศไทยริเริ่มจัดขึ้นเป็นครั้งแรก และต่อมาประเทศอื่น เช่น จีน อินเดีย เวเนซุเอลา จัดขึ้นโดยได้รับพระบรมราชูปถัมภ์ และพระราชทานรางวัลชื่อว่า **The King of Thailand Vetiver Awards** แก่ผู้มีผลงานวิจัยและส่งเสริมหญ้าแฝก

เมื่อวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๖ สมาคมควบคุมการพังทลายของดินนานาชาติ (International Erosion Control Association) ได้มีมติทูลเกล้าฯ ถวายรางวัล **The International Merit Award** แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในฐานะที่ทรงเป็นแบบอย่างในการนำหญ้าแฝกมาใช้อนุรักษ์ดินและน้ำ

หญ้าแฝกช่วยยึดดินตามพื้นที่ลาดชัน
ใกล้กรุงคราคัส ประเทศเวเนซุเอลา

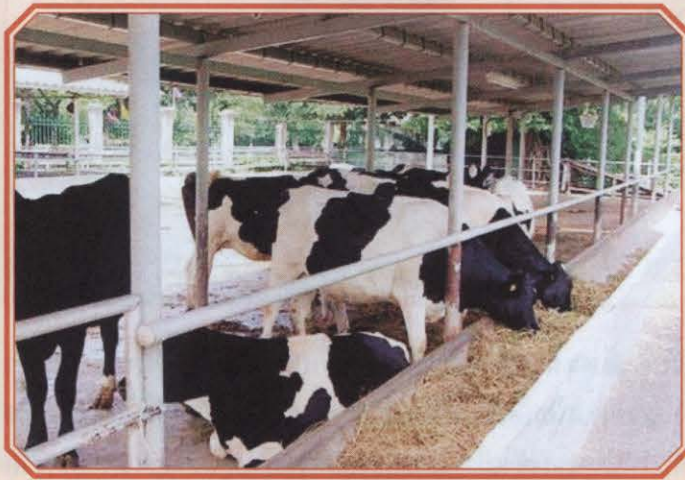

ต่อมา เมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๖ นายริชาร์ด จี. กริมชอร์ หัวหน้าแผนกการเกษตร ฝ่ายเทคนิคเอเชียแห่งธนาคารโลก ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญเรื่องหญ้าแฝกด้วยเช่นกัน ได้นำคณะเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาททูลเกล้าฯ ถวายรางวัลหญ้าแฝกซุบสำริด พร้อมเกียรติบัตร เพื่อสดุดีพระเกียรติคุณ (Award of Recognition) ในฐานะที่ “ทรงมุ่งมั่นในการพัฒนาและส่งเสริมเทคโนโลยีหญ้าแฝกให้เผยแพร่ไปทั่วโลก”

ด้วยพระปรีชาชาญและแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หญ้าแฝกจึงเป็นที่รู้จักทั่วไปและได้รับการยอมรับทั่วโลกถึงคุณสมบัติและคุณประโยชน์ที่ไม่เพียงปกป้องดินและน้ำแต่ยังช่วยเก็บกักคาร์บอน ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งในการลดภาวะโลกร้อนอีกด้วย

๓๒

นม นมผง นมอัดเม็ด

โรงโคนม
เริ่มจากมีผู้ถวายโค
แด่พระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัว

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๕ มีผู้น้อมเกล้าฯ ถวายวัวนมแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โรงโคนมสวนจิตรลดาจึงถือกำเนิดขึ้น เป็นหนึ่งในโครงการกึ่งธุรกิจของโครงการส่วนพระองค์ สวนจิตรลดา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชทรัพย์ และโปรดให้นำผลกำไรจากการจัดพิมพ์และจำหน่ายหนังสือ หลักวิชาการดนตรี ซึ่งพระเจนดุริยางค์ได้น้อมเกล้าฯ ถวายลิขสิทธิ์ มาใช้ในการลงทุนสร้างโรงโคนม มีแม่วัวประมาณ ๔๐ ตัว ผลิต น้ํานมได้ประมาณวันละ ๒๐๐ ถึง ๓๐๐ ลิตร

ต่อมา เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๒ เกิดภาวะน้ำนมดิบล้นตลาด พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงโปรดให้ศึกษาเรื่องการแปรรูปนมสดให้เป็นนมผงที่สามารถเก็บได้นาน ผลที่ได้คือ โรงงานผลิตนมผงแห่งแรกในประเทศไทย คนไทยออกแบบและก่อสร้าง และได้รับพระราชทานนามว่า **โรงงานนมผงสวนดุสิต**

หลังจากนั้นจึงมีการแปรรูปนมผงเป็น **นมเม็ด** เกิดเป็นโรงงานนมเม็ดสวนดุสิต

ผลผลิตจากนมอีกอย่างหนึ่งคือ **เนยแข็ง** โรงเนยแข็งตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๐ ในปีที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมพรรษา ๖๐ พรรษา รัฐบาลและประชาชนชาวเนเธอร์แลนด์นั้นอมเกล้าฯ ถวายอุปกรณ์สำหรับการผลิตเนยแข็ง

โปรดเกล้าฯ ให้ศึกษาเรื่อง การแปรรูปนมสดให้ใช้เป็นนมผงที่สามารถเก็บได้นาน ผลที่ได้คือ โรงงานผลิตนมผงแห่งแรกในประเทศไทย คนไทยออกแบบและก่อสร้าง

โรงงานอัดเม็ดสวนดุสิต หนึ่งในโครงการกึ่งธุรกิจ โครงการส่วนพระองค์สวนจิตรลดา

ผลิตภัณฑ์จากโครงการส่วนพระองค์สวนจิตรลดา

นอกจากโรงเนยแข็งจะผลิต **เนยแข็งมหามงคล** ซึ่งได้รับพระราชทานนามจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีแล้ว ยังผลิตไอศกรีมโยเกิร์ตพร้อมดื่มไขมันต่ำ เนยสด และนมข้นหวานด้วย

↑ ความเขียวขจีใจกลางเมืองที่พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

ปลาย พ.ศ. ๒๕๔๕ เกิดภาวะน้ำท่วมฉับพลันตลัดขึ้นอีกครั้ง โครงการสวนพระองค์สวนจิตรลดา จึงได้สร้าง โรงนมยูเอชที สวนจิตรลดา เพื่อช่วยเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมและเพื่อสาธิตขบวนการแปรรูปนมสดเป็นนมยูเอชที ซึ่งสามารถเก็บได้นานกว่าโดยไม่ต้องแช่ตู้เย็น นมที่เก็บรักษาได้นานสามารถนำออกจำหน่ายในตลาดทั่วไปและในโรงเรียนที่เข้าร่วมกับโครงการอาหารเสริม (นม) ในโรงเรียนรัฐบาล

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชประสงค์ที่จะทรงช่วยให้ราษฎรพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว นับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๔ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงเริ่มดัดแปลงพื้นที่กว้างใหญ่ในสวนจิตรลดาให้เป็นแปลงเกษตรสาธิต รวมทั้ง นาข้าวทดลองเพื่อทรงใช้ศึกษาทดลองแก้ปัญหาที่เกษตรกรต้องเผชิญ ในช่วงเวลา ๕๐ ปีที่ผ่านมาได้เกิดความก้าวหน้าหลายประการจากการทดลองด้านการเกษตร การประมง การปศุสัตว์ ไปจนถึงด้านพลังงานทดแทน ผู้เข้าเยี่ยมชมโครงการสวนพระองค์สวนจิตรลดาจะเห็นว่าทุกโครงการยังคง “ก้าวไปข้างหน้า” และมีโครงการใหม่ๆ เกิดขึ้นเป็นระยะ โดยมีเป้าหมายเพื่อปรับปรุงความเป็นอยู่ของประชาชนชาวไทยให้อยู่ดีมีสุข

๓๓

คุณยายสุนน

คุณยายสุนน
ภมรสุตระ
ใส่บาตรพระ
ภุมิพโลภิกขุ

๓๓

คุณยายสุนน ภมรสุตระ มีโอกาสใส่บาตรพระภุมิพโลภิกขุ บนถนนเพชรบุรีตัดใหม่ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๕

๑ เข้าวันนั้น คุณยายสุนน อายุ ๘๕ ปี กับเพื่อนบ้าน ออกมารอใส่บาตรที่ริมถนนหน้าบ้านเหมือนที่ทำเป็นกิจวัตร ทุกวัน คุณยายเล่าว่า

“ทรงมารดแก่งสีดำ เสด็จฯ ผ่านถนนเพชรบุรีเพื่อจะไปรับบาตรที่วังสระปทุม
ที่นี้พอทอดพระเนตรเห็นคนแก่ก็ทรงให้จอดรถลงมารับบาตร ที่แรกยายไม่รู้ว่าเป็น
เป็นในหลวง...เดียวเดียว มีคนข้างหลังบอกว่าพระเจ้าแผ่นดิน...วันนั้นยายตื่นตื่น
ทั้งวัน”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระผนวชเป็นเวลา ๑๕ วัน นับจาก
วันที่ ๒๒ ตุลาคม ถึง ๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๙ พระองค์ประทับอยู่ที่
พระตำหนักปั้นหย่า วัดบวรนิเวศวิหาร ระหว่างนั้น ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินี เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
หลังจากทรงลาสิกขาแล้ว ได้สถาปนาสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินี
ขึ้นเป็นสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกฉบับสืบสานราชประเพณีด้วยการ
บัญญัติว่า พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะและทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก
หมายถึงผู้อุปถัมภ์ศาสนาทุกศาสนา ทรงคุ้มครองผู้นับถือศาสนาต่างๆ ทั้ง
พุทธ คริสต์ อิสลาม พราหมณ์ - ฮินดู และซิกข์ ซึ่งเป็น ๕ ศาสนาหลักในประเทศ
ป้องกันการเบียดเบียนผู้นับถือศาสนาต่างกัน

พระราชดำรัสพระราชทานเนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา เมื่อวันที่
๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๒ ตอนหนึ่งมีความดังนี้ “เป็นที่ทราบกันดีว่า ทุกคน
ปฏิบัติศาสนกิจของตนด้วยความมุ่งดีหวังดี ตั้งใจที่จะให้เกิดประโยชน์ตนและ
ประโยชน์ส่วนรวม ศาสนาทุกศาสนาจึงใช้ได้ทั้งนั้น ขอแต่เพียงอย่าให้เบียดเบียน
ซึ่งกันและกัน...”

↑ พระไตรปิฎก
ฉบับคอมพิวเตอร์

เพื่อเป็นการสืบต่อพระพุทธศาสนาให้
ยั่งยืนยาวนานสืบไปในอนาคตกาล พระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
บริจาคทรัพย์ส่วนพระองค์จำนวน ๑,๔๗๒,๙๐๐
บาท เมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ ให้
มหาวิทยาลัยมหิดลจัดทำโครงการพัฒนาระบบ
คอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษาพระไตรปิฎกและ
อรรถกถา

เสด็จฯ ไปในงานเมอลิดกลางหรืองานเฉลิมฉลอง
คล้ายวันประสูติของท่านศาสดามุฮัมมัด เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๗

ทรงเป็น
อัครศาสนูปถัมภก
หมายถึง
ผู้อุปถัมภ์ศาสนา
ทุกศาสนา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงศึกษาพระไตรปิฎกและอรรถกถาฉบับคอมพิวเตอร์นี้ด้วยพระองค์เอง และมีพระบรมราชวินิจฉัยและพระราชวิจารณ์ในการออกแบบโปรแกรมสำหรับใช้ในการสืบค้นข้อมูล ทำให้การศึกษาพระไตรปิฎกและอรรถกถาเป็นไปได้อย่างสะดวกรวดเร็ว ถูกต้อง แม่นยำ อีกทั้งรวบรวมเนื้อหาไว้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ เป็นประโยชน์โดยตรงต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมมัสยิดและชาวไทยมุสลิมในจังหวัดต่างๆ พระราชทานพระคัมภีร์อัลกุรอานพร้อมคำแปลเป็นภาษาไทย

"จะทำให้ทุกคนมีโอกาสศึกษาได้โดยสะดวก ข้าพเจ้าจึงมอบเรื่องนี้ให้จุฬาราชมนตรีจัดแปลพระคัมภีร์อัลกุรอานออกเป็นภาษาไทย...ขอให้ท่านรับไว้เพื่อศึกษาและเพื่อให้เป็นนิมิตหมายแห่งความเจริญแพร่หลายของการศึกษาลัทธิธรรมในศาสนาอิสลามในประเทศของเราในกาลสืบไป..."

(พระราชดำรัส ๒๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๓ ที่ศาลากลางจังหวัดนราธิวาส)

นอกจากนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริว่าควรมีการสอนวิชาสามัญและวิชาชีพควบคู่ไปกับการสอนวิชาศาสนาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามใน ๔ จังหวัดภาคใต้ของประเทศอีกด้วย

สมเด็จพระสันตะปาปาจอห์น ปอล
ที่ ๒ เข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัว

เมื่อครั้งสมเด็จพระสันตะปาปาจอห์น ปอล ที่ ๒ เสด็จมาเยือนประเทศไทย ได้เข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ ๑๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๗ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้มีพระราชดำรัสตอนหนึ่งดังนี้

**“ชาวไทยต่างรู้จักและเคารพยกย่ององค์พระสันตะปาปา
ประมุขแห่งชาวคาทอลิกอย่างสูงในฐานะบุคคลสำคัญผู้หนึ่ง
ผู้แผ่ความสงบร่มเย็นและความสว่างแจ่มใสแก่ชาวโลกถ้วนหน้า”**

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ
ทรงประกอบพิธีเปิดเทพมณเฑียร

เทพมณฑียรเป็นที่ประดิษฐานของเทวรูปพระเป็นเจ้าองค์สำคัญในศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู เมื่อสมาคมฮินดูสมาชแห่งประเทศไทยสร้างเทพมณฑียรขึ้นเพื่อเป็นศูนย์รวมของศาสนาพราหมณ์ - ฮินดูในประเทศไทย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เสด็จฯ ไปทรงเป็นประธานในพิธีเปิด เมื่อวันที่ ๑๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๒

พระมหากษัตริย์ไทยพระราชทานฐานันดรศักดิ์แก่พราหมณ์โปรดให้มีพิธีพราหมณ์ควบคู่กับพิธีทางพุทธศาสนาในพระราชพิธีต่างๆ อยู่เสมอ นอกจากนี้ สถานที่อันเกี่ยวข้องกับศาสนาพราหมณ์ - ฮินดูได้รับการบำรุงรักษาเป็นอย่างดี เช่น โบสถ์พราหมณ์และเสาชิงช้า

ทรงศึกษา
พระไตรปิฎกและ
อรรถกถาฉบับ
คอมพิวเตอร์นี้
ด้วยพระองค์เอง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าฯ
พระบรมราชินีนาถ
ทรงเป็นประธานในพิธี
ครบรอบ ๕๐๐ ปีแห่งศาสนาซิกข์
ณ โรงละครแห่งชาติ

เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๒ เป็นวันครบรอบ ๕๐๐ ปีแห่งศาสนาซิกข์ ผู้นำถือศาสนาซิกข์ในประเทศไทยจัดงานฉลอง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จฯ ไปทรงเป็นประธานในพิธี ณ โรงละครแห่งชาติ

**ชาวไทยผู้นับถือศาสนาซิกข์ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย
และบำเพ็ญศาสนกิจได้โดยเสรีได้ร่มพระบารมี**

๓๔

ไข่นก

ตัวอย่างเนื้อหาในหนังสือ
สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ

“ไข่นกนั้นมีสีสันแตกต่างกันออกไป พวกที่วางไข่ตามโพรงไม้หรือในโพรงดินมักจะมีสีขาว นกที่วางไข่ตามกอหญ้า บนดินทราย หรือตามหิน ก็มักจะมีสีสันคล้ายพื้นที่บริเวณนั้นๆ เพื่อพรางตาจากศัตรูของมัน” (จาก ‘ไข่นก’ หนึ่งหัวข้อย่อยเรื่อง ‘นก’ สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เล่มที่ ๑)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชปรารภว่า การเรียนรู้ในเรื่องราวและวิชาการสาขาต่างๆ อย่างกว้างขวาง จะทำให้เกิดความรู้ ความคิด และความเฉลียวฉลาด ช่วยให้สามารถสร้างประโยชน์สุข สร้างความเจริญมั่นคงให้แก่ตนเอง สังคม และบ้านเมืองได้ ทุกคนจึงควรมีโอกาสที่จะศึกษาหาความรู้ได้ตามต้องการและกำลังความสามารถ

พระองค์ทรงพระราชดำริว่า หนังสือประเภทสารานุกรมนั้นควรมีเนื้อหาวิชาการครบทุกแขนง เมื่อมีความต้องการหรือสนใจจะเรียนรู้เรื่องใด ก็สามารถค้นหาได้โดยสะดวก เป็นหนังสือที่มีประโยชน์ต่อการศึกษาของประชาชน เพิ่มพูนปัญญาด้วยตนเอง โดยเฉพาะในยามที่มีปัญหาการขาดแคลนครูและสถานที่เล่าเรียน

เนื้อหาในสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ ในแต่ละเรื่องจะแบ่งวิธีวางเรื่องเป็น ๓ ส่วนคือ

ส่วนแรก "ต้องพิมพ์เป็นตัวโตสำหรับให้เด็กอ่านได้"

ส่วนที่สอง "เป็นหัวข้อขยายสำหรับเด็กอายุมากขึ้นหน่อย อายุสิบสองถึงสิบสี่"

ส่วนที่สาม "ก็เป็นเรื่องจริงๆ สอนเด็กโตอายุเกินสิบห้าขึ้นไป มีคำพูดที่ยากพอใช้ แล้วก็อธิบายถึงที่เป็นประโยชน์ต่อเด็กสิบห้าขึ้นไปจนกระทั่งผู้ที่เป็นผู้ใหญ่ ที่แม้แต่จะเข้ามหาวิทยาลัยหรือถึงขั้นพ่อแม่ที่ไม่ใช่เป็นผู้ที่เข้ามหาวิทยาลัยจะได้สอนลูกต่อไป" (พระราชดำรัสเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๒ พระราชทานแก่คณะกรรมการจัดทำสารานุกรมไทยสำหรับเด็ก เพื่อให้ทราบพระราชประสงค์ดั้งเดิมและสำหรับใช้เป็นแนวทางในการจัดทำสารานุกรม)

นับตั้งแต่เริ่มโครงการจนถึง พ.ศ. ๒๕๕๔ หนังสือสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนจัดพิมพ์มาแล้วทั้งสิ้น ๓๔ เล่ม รวมทั้ง ฉบับกาญจนาภิเษก ฉบับเฉลิมพระเกียรติ และฉบับพระราชกรณียกิจ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในวโรบ ๖๐ ปีแห่งการครองราชย์ นอกจากนี้ ได้จัดพิมพ์ฉบับเสริมการเรียนรู้ปีละ ๓ เล่มด้วย

พระองค์ทรง
พระราชดำริว่า
หนังสือประเภท
สารานุกรมนั้น
ควรเป็นหนังสือ
ที่มีประโยชน์ต่อ
การศึกษางอง
ประชาชน
เพิ่มพูนปัญญา
ด้วยตนเอง

หนังสือจัดทำ
ในโครงการ
สารานุกรมไทย
สำหรับเยาวชน
โดยพระราช
ประสงค์ใน
พระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัว

ทรงเยี่ยมโรงเรียนร่มเกล้าแห่งแรก เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๖

การให้ความรู้และการศึกษาเป็นพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่ทรงจัดตั้งขึ้นในช่วง พ.ศ. ๒๔๙๕ - พ.ศ. ๒๕๑๓ มีโครงการด้านการศึกษาเป็นจำนวนมาก มีพระราชดำริให้ตั้งโรงเรียนในเขตชนบทห่างไกลและบริเวณชายแดน เพื่อให้เด็กและเยาวชนในพื้นที่ดังกล่าวได้รับโอกาสทางการศึกษาเท่าเทียมกับเยาวชนในท้องถิ่นอื่น โรงเรียนร่มเกล้าและโรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ตั้งขึ้นในพระบรมราชูปถัมภ์ตามแนวพระราชดำรินี้

โรงเรียนร่มเกล้าแห่งแรกคือ โรงเรียนร่มเกล้าบ้านหนองแคน อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๕ โรงเรียนร่มเกล้าส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ค่อนข้างอันตราย เพราะเป็นช่วงที่ประเทศไทยประสบปัญหาจากผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ครูผู้สอนส่วนหนึ่งจึงเป็นทหารหรือตำรวจตระเวนชายแดนที่ได้รับการฝึกสอนเพื่อเป็นครู

โรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์มี ๔ โรงเรียนในจังหวัดเชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน เชียงราย และน่าน ตั้งขึ้นแห่งแรกที่บ้านดอนมหาวัน ตำบลเชียงของ จังหวัดเชียงราย เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๙

พระราชทาน
อุปกรณ์การเรียน
แก่นักเรียน
ในชนบท

เมื่อเกิดมหาวาตภัยขึ้นที่แหลมตะลุมพุก อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช พ.ศ. ๒๕๐๕ โรงเรียนในหลายจังหวัดภาคใต้ถูกพายุพัดพังเสียหาย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโปรดให้สร้างโรงเรียนขึ้นเพื่อรองรับเด็กกำพร้าจากมหาวาตภัยเป็นนักเรียนประจำ ได้รับความอนุเคราะห์ทั้งความเป็นอยู่และการศึกษา พระราชทานชื่อว่า **โรงเรียนราชประชานุเคราะห์**

ปัจจุบันมีโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๔๔ โรงเรียนทั่วประเทศ รับนักเรียนยากจน ด้อยโอกาส กำพร้าจากภัยพิบัติต่างๆ เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ จนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานทุนการศึกษาเป็นจำนวนมากเพื่อสร้างโอกาสให้นักเรียนเรียนดี แต่ขาดทุนทรัพย์ ได้ศึกษาต่อทั้งในและต่างประเทศ โดยเฉพาะทุนเล่าเรียนหลวงที่มีประวัติยาวนานมาตั้งแต่ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๕) ทุนนี้พระราชทานต่อเนื่องกันมาจนถึง พ.ศ. ๒๕๗๕ จึงหยุดชะงักไประยะหนึ่ง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงรื้อฟื้นทุนนี้อีกครั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๘ โดยมีพระราชประสงค์ให้เป็นรางวัลแก่นักเรียนเรียนดีเช่นเดิม โดยให้ไปศึกษาชั้นปริญญาตรี ณ สถาบันอุดมศึกษาชั้นนำของโลกในต่างประเทศ

มีพระราชดำริ
ให้ตั้งโรงเรียน
ในเขตชนบท
ห่างไกลและ
บริเวณชายแดน
เพื่อให้เด็กและ
เยาวชนในพื้นที่
ดังกล่าวได้รับ
โอกาสทางการ
ศึกษาเท่าเทียม
กับเยาวชน
ท้องถิ่นอื่น

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัวพระราชทานทุนการศึกษา
เพื่อเป็นเครื่องจูงใจให้นักเรียน
ตั้งใจเล่าเรียน

นอกจากนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งมูลนิธิอานันทมหิดลขึ้น ทรงตระหนักว่าประเทศไทยต้องมีผู้เชี่ยวชาญในวิชาการชั้นสูง จึงควรส่งเสริมและสนับสนุนผู้ที่ใฝ่ใจในการศึกษาได้มีโอกาสไปศึกษาวิชาการชั้นสูง บางวิชา ณ ต่างประเทศ เมื่อสำเร็จการศึกษากลับมาแล้ว จะได้ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในวิชาการที่ศึกษามา **ทุนอานันทมหิดล** จึงเริ่มขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๙ ปัจจุบัน มีการมอบทุนตามแผนกวิชา ๘ แผนก คือ แผนกแพทยศาสตร์ วิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ เกษตรศาสตร์ ธรรมศาสตร์ อักษรศาสตร์ ทันตแพทยศาสตร์ และสัตวแพทยศาสตร์

นอกจากนี้ ในโอกาสมหามงคลทรงเจริญพระชนมพรรษา ๗๖ พรรษา เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๖ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโปรดให้จัดตั้ง **โครงการทุนเล่าเรียนหลวงสำหรับพระสงฆ์ไทย** โดยพระราชทานพระราชทรัพย์จำนวน ๑๓ ล้านบาทเป็นทุนแรกเริ่ม เพื่อสนับสนุนพระภิกษุและสามเณรให้มีโอกาสศึกษาพระธรรมวินัยและพระพุทธศาสนาชั้นสูงจากสถาบันพระพุทธศาสนา ๓ แห่ง คือ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และกองบาลีสนามหลวง

พระบาทสมเด็จพระเจ้า
อยู่หัวโปรดให้จัดตั้ง
โครงการทุนเล่าเรียนหลวง
สำหรับพระสงฆ์ไทย
เพื่อสนับสนุนพระภิกษุ
และสามเณรให้มีโอกาส
ศึกษาพระธรรมวินัย

↑ พระราชทานปริญญาบัตรครั้งแรก ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๓

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานปริญญาบัตรและพระบรมราโชวาท แก่บัณฑิตใหม่จากมหาวิทยาลัยต่างๆ ติดต่อกันเป็นเวลา ๔๘ ปี นับจาก พ.ศ. ๒๔๙๓ ถึง พ.ศ. ๒๕๔๑ มีบัณฑิตกว่าสี่แสนคนรับพระราชทานปริญญาบัตรจากพระหัตถ์ และรับฟังพระบรมราโชวาท ซึ่งสร้างแรงบันดาลใจให้ดำเนินชีวิตอันเป็นประโยชน์ แก่สังคมโดยรวม

ภายหลัง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโปรดให้พระบรมวงศ์เสด็จแทนพระองค์

พระราชทานทุนการศึกษา เป็นจำนวนมากเพื่อสร้างโอกาสให้นักเรียนเรียนดี แต่ขาดทุนทรัพย์ได้ศึกษาต่อ ทั้งในและต่างประเทศ

๓๕

เรือเวชพาหน์

↑ เรือเวชพาหน์ของสภากาชาดไทย ให้บริการทางการแพทย์แก่ประชาชนริมน้ำ

เรือเวชพาหน์ เป็นเรือไม้ ๒ ชั้น ขนาดกว้าง ๓.๘๑ เมตร ยาว ๑๕.๖๕ เมตร สูง ๓.๓๕ เมตร เครื่องยนต์ดีเซล โตโยต้า ๖ สูบ ๒๐๐ แรงม้า บรรทุกพนักงานเรือและผู้โดยสารได้รวม ๓๐ คน ความเร็ว ๑๒ น็อต/ชั่วโมง

ชื่อ **เวชพาหน์** ได้รับพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เมื่อมีพระราชปราวรกว่า ราษฎรที่ตั้งบ้านเรือนอยู่โดดเดี่ยวตามริมแม่น้ำลำคลองที่รถเข้าไม่ถึง ถ้าเจ็บป่วยก็ต้องรักษาพยาบาลตามมีตามเกิดเพราะโรงพยาบาลอยู่ห่างไกล จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้บริษัทผู้เรียกกรุงเทพฯ จำกัด ต่อเรือยนต์ขึ้นด้วยพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ เพื่อพระราชทานให้สภากาชาดไทยใช้เป็นหน่วยเคลื่อนที่รักษาพยาบาลประชาชนตามลำน้ำต่างๆ

กองบรรเทาทุกข์และอนามัย (ปัจจุบันคือ สำนักงานบรรเทาทุกข์และประชานามัยพิทักษ์ สภากาชาดไทย) ได้นำเรือเวชพาหน์ ออกปฏิบัติงานหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ ให้บริการทางการแพทย์แก่ประชาชนผู้อาศัยอยู่ตามฝั่งแม่น้ำตามพระราชประสงค์ตลอดมา ในระยะแรก ให้บริการตรวจรักษา ฝ่าตัดเล็ก ทันตกรรม ทำแผล ฉีดยา จัดยา จ่ายยาผู้ป่วย ต่อมา มีผู้มารับบริการมากขึ้นและเพิ่มกิจกรรมมากขึ้น เช่น สุขศึกษา ห้องสมุดเคลื่อนที่ เป็นต้น จึงย้ายการรักษามานบนบก โดยอาศัยศาลาวัด ทำน้ำ และโรงเรียนเป็นที่รักษา ส่วนการจัดยาและจ่ายยานั้น ยังคงปฏิบัติในเรือเหมือนเดิม

เรือพระราชทานเวชพาหน์ปฏิบัติงานครั้งแรกเมื่อวันที่ ๑๙ มกราคม - ๑๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๙๘ ที่จังหวัดนนทบุรี และจนถึง พ.ศ. ๒๕๕๔ ปฏิบัติงานมาแล้วรวมทั้งสิ้น ๑๓๗ ครั้งใน ๑๘ จังหวัด มีผู้มารับบริการตรวจรักษาโรค ผังเข็ม รับภูมิคุ้มกันโรค และบริการทางทันตกรรมรวมทั้งสิ้น ๓๑๗,๙๘๔ ราย และใน พ.ศ. ๒๕๕๕ มีกำหนดเดินทางไปจังหวัดนนทบุรีและพระนครศรีอยุธยา โดยจะจอดเพื่อออกหน่วยแพทย์ที่วัด จังหวัดละ ๕ แห่ง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชดำริและพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์เป็นจำนวนมากเพื่อใช้ในการดำเนินโครงการต่างๆ ด้านสาธารณสุข

เรือเวชพาหน์
ออกปฏิบัติงาน
หน่วยแพทย์
เคลื่อนที่
ให้บริการทาง
การแพทย์
แก่ประชาชน
ผู้อาศัยอยู่ตาม
ฝั่งแม่น้ำลำคลอง
ตามพระราชประสงค์
ตลอดมา

↑ ทรงเจิมรถหน่วยทันตกรรมพระราชทาน

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๓ ได้พระราชทานพระราชทรัพย์จำนวน ๕๐๐,๐๐๐ บาท เพื่อใช้สร้างอาคารมิดลวงศานุสรณ์ ในบริเวณสถานเสาวภา เพื่อใช้เป็นสถานที่ ค้นคว้าวิจัยทางการแพทย์ โดยเฉพาะการผลิตวัคซีนป้องกันวัณโรคที่ระบาดอยู่ในเวลานั้น ซึ่งประสบความสำเร็จในเวลาต่อมา และเมื่ออหิวาตกโรคระบาด ผู้ป่วยเกิดภาวะขาดน้ำเพราะเชื้ออหิวาต์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชดำริให้ทำการวิจัยเพื่อผลิตน้ำเกลือที่มีคุณภาพขึ้นในประเทศ ในที่สุดประเทศไทยก็สามารถผลิตน้ำเกลือได้สำเร็จ ไม่ต้องสั่งซื้อจากต่างประเทศอีกต่อไป

← ตึกมิดลวงศานุสรณ์ สภากาชาดไทย

นอกจากนี้ เมื่อทรงทราบว่า มีชาวบ้านจำนวนมากต้องทุกข์ทรมานจากปัญหาโรคฟัน จึงโปรดให้จัดตั้งหน่วยทันตแพทย์เคลื่อนที่ เมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๓ โดยมีพระราชประสงค์ให้ดูแลสุขภาพฟันของนักเรียนในชนบทห่างไกล โดยพระองค์พระราชทานรถตู้ขนาดใหญ่พร้อมเก้าอี้ทำฟันและอุปกรณ์จำเป็นสำหรับการทำงานของทันตแพทย์และพยาบาล

พระตำหนัก
ภูพานราชนิเวศน์
จังหวัดสกลนคร

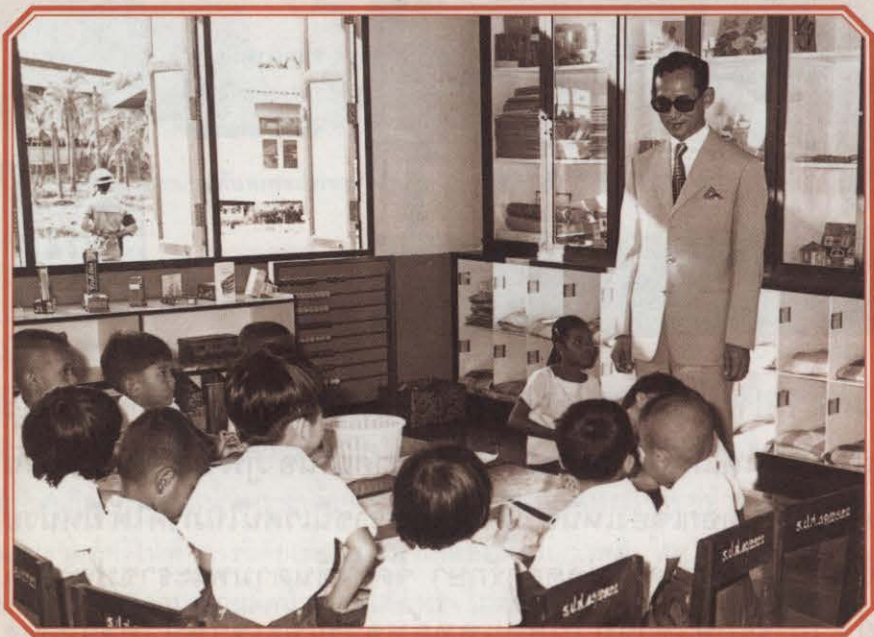

โปรดให้
จัดตั้งหน่วย
ทันตแพทย์
เคลื่อนที่ มี
พระราชประสงค์
ให้ดูแลสุขภาพ
ฟันของนักเรียน
ในชนบทห่างไกล

ที่ปากทางเข้าเขตพระราชฐานเกือบทุกแห่งในภูมิภาคทั่วประเทศ ได้แก่ ภูพิงคราชนิเวศน์ในภาคเหนือ ภูพานราชนิเวศน์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และทักษิณราชนิเวศน์ในภาคใต้ มีหน่วยรักษาพยาบาลโดยไม่คิดค่ารักษา จัดตั้งขึ้นตามพระราชประสงค์ผู้ทำการรักษาชาวบ้านคือแพทย์หลวงและเจ้าหน้าที่จากกองแพทย์หลวง กองทัพ และกระทรวงสาธารณสุข และเมื่อเสด็จฯ ไปยังหมู่บ้านใด คณะแพทย์ในขบวนเสด็จจะตรวจรักษาชาวบ้าน ถ้าผู้ป่วยเป็นหัวหน้าครอบครัวและจำเป็นต้องถูกส่งตัวไปรับการรักษาที่กรุงเทพฯ กองราชเลขาฯ ในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถ จะจัดให้มีผู้ดูแลครอบครัวของผู้นั้น รวมทั้งมอบเงินช่วยเหลือจนกว่าหัวหน้าครอบครัวจะหายดี หากพิการหรือเสียชีวิต ลูกหลานก็จะได้รับพระราชทานความช่วยเหลือด้านการศึกษา

๓๖

ราชประชาสมาสัย

ทรงเป็นประธานเปิดอาคารอนุบาลไม้สวนจิตร อำเภพระประแดง พ.ศ. ๒๕๐๗

คึกนักเรียนอนุบาลรับเสด็จเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นประธานเปิดอาคารวัฒนธรรมและอาคารอนุบาลไม้สวนจิตรของโรงเรียนราชประชาสมาสัย เมื่อวันที่ ๒๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๗ ที่อำเภพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

เด็กนักเรียนในโรงเรียนนี้ส่วนหนึ่งเป็นลูกหลานของผู้ป่วยโรคเรื้อน ซึ่งเป็นโรคร้ายที่คนทั่วไปหวาดกลัวมาก ผู้ป่วยได้รับความทุกข์ทรมานและสังคมไม่ยินดีต้อนรับสมาชิกครอบครัวของผู้ป่วย เด็กๆ จึงขาดที่เรียนหนังสือ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชทรัพย์ให้ก่อตั้ง **สถาบันราชประชาสมาสัย** ขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐ เพื่อทำการวิจัยเรื่องโรคเรื้อน และให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ป่วยในการวินิจฉัย ป้องกันรักษา และควบคุมโรค รวมทั้งร่วมมือกับองค์การระหว่างประเทศทำการวิจัย กระทบวงสาธารณสุข ได้จดทะเบียนจัดตั้งเป็นมูลนิธิราชประชาสมาสัย

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๓ และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงรับมูลนิธินี้ไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์ โดยขอให้มูลนิธิเพิ่มวัตถุประสงค์ขึ้นอีกข้อหนึ่งว่า จะจัดตั้งโรงเรียนสำหรับบุตรผู้ป่วยที่แยกจากบิดามารดาแต่แรกเกิดด้วย

โรงเรียนราชประชาสมาสัย จึงเกิดขึ้น เป็นโรงเรียนประจำที่รับเลี้ยงดูแลลูกหลานผู้ป่วยโรคเรื้อน ในปีแรกๆ รับนักเรียนที่เป็นลูกหลานของผู้ป่วยโรคเรื้อนจำนวน ๓๕๐ คน ไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียน ได้รับค่าอาหารและที่พัก ค่าหนังสือและอุปกรณ์การเรียน ค่าเสื้อผ้าและค่าขนม เด็กนักเรียนกลุ่มนี้จึงมีโอกาสดูหนังสือร่วมกับนักเรียนทั่วไป ทำให้เกิดความเข้าใจในเรื่องโรคเรื้อนและลดทัศนคติต่อต้านในสังคมลงได้

ต่อมา โรงเรียนราชประชาสมาสัยตั้ง **มูลนิธิโรงเรียนราชประชาสมาสัย ในพระบรมราชูปถัมภ์** และนับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๑ มูลนิธิโรงเรียนฯ ได้เริ่มต้นจัดสรรทุนการศึกษาให้แก่เด็กที่พ่อแม่เสียชีวิตจากโรคเอดส์ โดยมอบทุนการศึกษาเป็นประจำทุกปี ปีละ ๙๙๙ ทุน ทุนการศึกษานี้เป็นทุนให้เปล่าแบบต่อเนื่อง ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา จนถึงอุดมศึกษา

มีผู้รับทุนจบการศึกษาระดับปริญญาตรีแล้วประมาณ ๑,๘๐๐ คน

พระราชทานพระราชทรัพย์ให้ก่อตั้งสถาบันราชประชาสมาสัยขึ้นเพื่อทำการวิจัยเรื่องโรคเรื้อนและให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ป่วย

↑ **ตราสัญลักษณ์ มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์**

วาตภัยครั้งใหญ่เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๕ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บ้านเรือนและทรัพย์สินในสิบสองจังหวัดชายฝั่งทะเลในภาคใต้ของประเทศ มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บหลายร้อยคน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเร่งดำเนินการช่วยเหลือทันทีที่ทรงทราบข่าวและทรงใช้สื่อวิทยุ อ.ส. เชิญชวนให้ประชาชนร่วมกันช่วยเหลือผู้ประสบภัย

เงินและสิ่งของบริจาคหลังโหมมายังพระตำหนักจิตรลดารโหฐานจำนวนมาก จึงโปรดให้ก่อตั้ง**มูลนิธิราชประชานุเคราะห์**ขึ้นเพื่อให้ความช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ยามเกิดภัยพิบัติจากธรรมชาติและอื่นๆ เช่น พายุ น้ำท่วม ไฟไหม้ หรืออุบัติเหตุร้ายแรง มูลนิธิฯ จัดฝึกอบรมอาสาสมัครด้านปฐมพยาบาล การดูแลเด็ก การบรรเทาภัยพิบัติ และการวางแผนป้องกันอันตรายก่อนเกิดภัยพิบัติด้วย

“มูลนิธิราชประชานุเคราะห์นี้ก็ถือว่าเป็นคล้ายๆ บริษัทประกันใหญ่สำหรับบ้านเมือง ผู้ที่เคราะห์ร้ายจะได้รับการช่วยเหลืออย่างทันท่วงทีและอย่างรวดเร็วที่สุดโดยที่ผู้อื่นที่ไม่ได้เคราะห์ร้ายเท่า ได้ช่วยสมทบทุนและสิ่งของให้แก่มูลนิธิ” (พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว)

เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๗ เกิดแผ่นดินไหวในมหาสมุทรอินเดีย ส่งผลให้เกิดคลื่นสึนามิซัดเข้าสู่ชายฝั่งทะเลอันดามัน ในจังหวัดสตูล ตรัง กระบี่ ภูเก็ต พังงา และระนอง นับเป็นภัยธรรมชาติร้ายแรงที่สุดในประวัติศาสตร์ มีผู้เสียชีวิตสูญหายทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ๕,๙๑๐ คน ผู้บาดเจ็บ ๕,๕๙๗ คน ผู้รอดชีวิตแต่ขาดที่อยู่อาศัย ๕๘,๕๕๐ คน หรือ ๑๒,๔๘๐ หลังคาเรือน

↑ **เหตุการณ์เกิดคลื่นยักษ์สึนามิที่ภาคใต้สร้างความเสียหายครั้งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์**

มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ร่วมกับสภาอากาศไทย มูลนิธิชัยพัฒนา และมูลนิธิอื่นๆ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เร่งส่งถุงยังชีพและสร้างที่พักชั่วคราวให้ผู้ประสบภัย จากนั้นได้จัดหาเรือประมงจำนวน ๒,๖๒๗ ลำให้แก่ครอบครัวชาวประมงเพื่อให้สามารถหาเลี้ยงชีพต่อไปได้

นอกจากนี้ มูลนิธิฯ ยังช่วยสร้างโรงเรียนประถมและมัธยมในจังหวัด กระบี่ พังงา ระนอง ภูเก็ต และสงขลา รวมทั้งมอบทุนการศึกษาต่อเนื่องถึงระดับอุดมศึกษาให้กับเด็กจากครอบครัวผู้ประสบภัยจำนวน ๒,๐๐๐ คน

ในช่วงเกิดวิกฤตภัยน้ำท่วมในเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ นำสิ่งของไปพระราชทานแก่ผู้ประสบอุทกภัยในพื้นที่ต่างๆ อย่างฉับไว อีกด้วย

ถุงยังชีพพระราชทานมอบแก่ผู้ประสบภัยจากพายุนาร์กีสในประเทพม่า

ความช่วยเหลือจากมูลนิธิต่างๆ ในพระบรมราชูปถัมภ์ไม่ได้จำกัดอยู่ในประเทศไทยเท่านั้น เมื่อพายุไซโคลนนาร์กีสพัดเข้าถล่มประเทศเมียนมาร์ เมื่อวันที่ ๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๑ สร้างความเสียหายให้กับอาคารบ้านเรือนทางตอนกลางและตอนใต้ของประเทศ จนคาดว่ามีผู้เสียชีวิตนับแสนคนนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบภัยในทันที

ข้าว อาหาร และอุปกรณ์ยังชีพจำนวน ๗๙ ตัน รวมทั้งน้ำดื่ม เสื้อผ้า ยารักษาโรค เครื่องปั่นไฟ เครื่องกรองน้ำ และนมผงสำหรับเด็ก ถูกจัดส่งไปในทันทีและต่อเนื่องไปในสัปดาห์ที่สองและสาม ตามความต้องการของผู้ประสบภัย ซึ่งรวมไปถึงคณะแพทย์และพยาบาลที่ไปรักษาผู้เจ็บป่วยอีกด้วย

๓๓

‘ฮีโร่แห่งเอเชีย’

↑ ปกนิตยสารไทม์ ฉบับครบรอบ ๖๐ ปี ยกย่องพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในฐานะ 'วีรบุรุษแห่งเอเชีย'

นิ

นิตยสารไทม์ นิตยสารรายสัปดาห์ระดับโลก ฉบับพิเศษ ในโอกาสรอบการก่อตั้งนิตยสาร ๖๐ ปี ซึ่งออกจำหน่ายในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้คัดเลือก **‘วีรบุรุษแห่งเอเชีย’** โดยยกย่องชาวเอเชีย ๖๔ คน ในฐานะผู้สร้างความเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นแก่ยุค แบ่งออกเป็น ๕ กลุ่ม คือ ผู้สร้างชาติ ศิลปินและนักคิด ผู้นำด้านธุรกิจ นักกีฬาและนักสำรวจ และผู้เป็นแรงบันดาลใจ

กลุ่มบุคคลที่ได้รับยกย่องว่ามีบทบาทในการเป็นแรงบันดาลใจ (Inspirations) มีทั้งสิ้น ๑๔ คน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้รับการเทิดพระเกียรติในกลุ่มนี้ ร่วมกับทะเลลามะแห่งทิเบต และแม่ชีเทเรซา เป็นต้น

↑ ประธานาธิบดีไอเซนฮาวร์ เฝ้าฯ รับเสด็จ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ณ ท่าอากาศยานกรุงวอชิงตัน ดี.ซี. เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๓

นับแต่เสด็จขึ้นครองราชย์ พระองค์ทรงแสดงให้เห็นที่ประจักษ์ ถึงน้ำพระทัยอันยิ่งใหญ่ในการช่วยเหลือพลสกนิกรให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

นิตยสารไทมส์ระบุว่า พระองค์ทรงเป็นกษัตริย์ที่ครองราชย์ยาวนานที่สุดในโลก และตลอดระยะเวลากว่า ๖๐ ปีที่ผ่านมา นับแต่เสด็จขึ้นครองราชย์ พระองค์ทรงแสดงให้เห็นที่ประจักษ์จากโครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริกว่า ๔,๐๐๐ โครงการ ถึงน้ำพระทัยอันยิ่งใหญ่ในการช่วยเหลือพลสกนิกรให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทรงช่วยเหลือชาวบ้านในเขตชนบทอันห่างไกล แม้ว่าเขตนั้นจะเป็นเขตอิทธิพลของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ในขณะนั้นก็ตาม

นอกจากนี้ ยังยกย่องว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทยทั้งประเทศอย่างแท้จริง ทรงใช้พระบารมีแห่งราชธรรมชี้นำประเทศไทยผ่านพ้นวิกฤตหลายต่อหลายครั้ง โดยเฉพาะเมื่อเกิดวิกฤตการณ์ทางการเมือง วันที่ ๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ และเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ พ.ศ. ๒๕๓๕

นับตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถเสด็จฯ ไปทรงเยือนประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศต่างๆ ในทวีปยุโรป ๑๔ ประเทศเพื่อกระชับสัมพันธไมตรีเป็นเวลา ๗ เดือน ในช่วง พ.ศ. ๒๕๐๓ - พ.ศ. ๒๕๐๔ นั้น นานาประเทศต่างสนใจประเทศไทยและพระประมุขของประเทศ

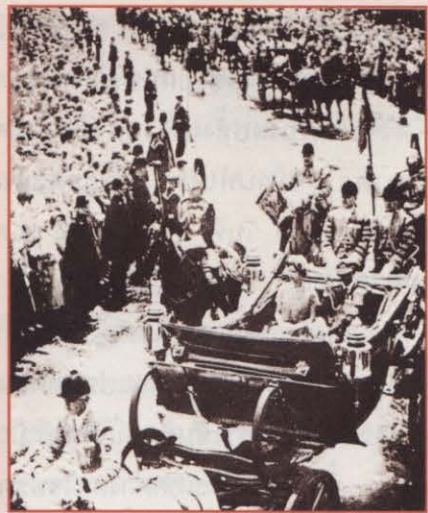
ในการเสด็จ เยือนสหรัฐอเมริกา นั้น ชาวอเมริกันประทับใจพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาก เมื่อพระราชทานพระราชดำรัสตอบประธานาธิบดีไอเซนเฮอว์ร ตอนหนึ่งว่า

“ข้าพเจ้าเกิดในประเทศนี้ จึงอาจกล่าวได้ว่า สหรัฐอเมริกาเป็นบ้านเกิดเมืองนอนของข้าพเจ้าด้วยเหมือนกัน การมาเยือนในครั้งนี้จึงเป็นเรื่องน่าตื่นเต้นยินดี และดีใจเป็นพิเศษที่ได้กลับมาที่นี่”

↑ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชดำรัสในสภาของเกรสของสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๓

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชดำรัสในสภาของเกรสของสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๓ ได้อย่างคมคายลึกซึ้งในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศ พระองค์ทรงขอบคุณในความช่วยเหลือที่รัฐบาลอเมริกันมอบให้แก่ประเทศไทย แต่ก็ทรงหวังว่าในอนาคตประเทศไทยจะสามารถยืนหยัดและคงอยู่ได้ด้วยตนเอง พระราชดำรัสสร้างความประทับใจแก่ผู้ที่อยู่ในที่ประชุมเป็นอย่างมาก ซึ่งปรบมือถวายระหว่างที่มีพระราชดำรัสถึง ๑๗ ครั้ง

→ ประทับรถม้าพระที่นั่งกับสมเด็จพระราชินีนาถเอลิซาเบธที่ ๒ ไปยังพระราชวังบักกิงแฮม

ทรงฉายกับ
สมเด็จพระ
ราชาธิบดี
แห่งเบลเยียม

ทรงตรวจแถวทหารม้ากองเกียรติยศของฝรั่งเศส

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

การเสด็จฯ เยือนสหราชอาณาจักรและประเทศในยุโรปประสบความสำเร็จ
ยิ่งใหญ่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ
ทรงกระชับสัมพันธ์ไมตรี ทั้งส่วนพระองค์ และระหว่างประเทศ ซึ่งยังคงแน่นแฟ้น
จนถึงทุกวันนี้

↑ พระราชอาคันตุกะจาก ๒๕ ประเทศร่วมถวายพระพรชัยมงคลเนื่องในโอกาสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี

พระราชอาคันตุกะ ซึ่งประกอบด้วยพระประมุขและผู้แทนพระองค์จากต่างประเทศ ๒๕ ประเทศ เสด็จมาร่วมเฉลิมฉลอง เนื่องในโอกาสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี เมื่อวันที่ ๙ - ๑๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๙

สมเด็จพระราชาธิบดีฮัจญี ฮัสซานัล โบลเกียห์ มูอิซซัดดิน วัดเดาละห์ แห่งบรูไนดารุสซาลาม เป็นผู้แทนประมุขทุกพระองค์ มีพระราชดำรัสยกย่องพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในงานถวายเลี้ยงพระกระยาหารค่ำว่า ทรงเป็น 'Our Friend and Our Most Respected Colleague' (มิตรที่รักและพึงเคารพอย่างที่สุดของพวกเรา)

สมเด็จพระราชาธิบดีแห่งบรูไน
ดารุสซาลามมีพระราชดำรัสยกย่อง
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในงานเลี้ยง
ถวายพระพรชัยมงคล

ทรงเป็น 'Our Friend
and Our Most Respected
colleague' (มิตรที่รัก
และพึงเคารพอย่างที่สุด
ของพวกเรา)

๓๘

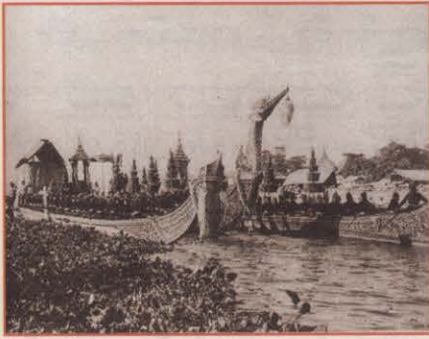
สุพรรณหงส์

เรือพระที่นั่ง สุพรรณหงส์

เรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์ได้รับรางวัลจากองค์กรเรือโลก ประจำปี พ.ศ. ๒๕๓๕ คณะผู้แทนจากองค์กรเข้าเฝ้าฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเพื่อทูลเกล้าฯ ถวายเหรียญรางวัลมรดกทางทะเลแก่เรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์ จากนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานเหรียญรางวัลดังกล่าวแก่อธิบดีกรมศิลปากร ซึ่งเป็นกรมที่มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลรักษาเรือพระที่นั่ง

เรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์ มีประวัติเก่าแก่ ชื่อนี้ปรากฏครั้งแรกในสมัยกรุงศรีอยุธยาต้นรัชกาลสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ ต่อมา มีหลักฐานบันทึกว่าในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช มีหมายรับสั่งให้จัด **“เรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์”** เป็นเรือทรงพระบรมธาตุที่ได้มาจากเวียงจันทน์ และในจดหมายเหตุในรัชกาลที่ ๓ และรัชกาลที่ ๔ เรียกชื่อเรือนี้ว่า **“เรือสุพรรณหงส์”**

↑ ขบวนพยุหยาตราทางชลมารค เป็นราชประเพณีที่มีมาแต่โบราณ

↑ ขบวนพยุหยาตราทางชลมารค ในปัจจุบัน

เรือสุพรรณหงส์ชำรุดทรุดโทรมและได้รับการซ่อมแซมมาหลายครั้ง เรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์ลำปัจจุบันเป็นเรือพระที่นั่งที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้ต่อขึ้นใหม่ และเสร็จสมบูรณ์ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

เสียงบทเห่ร้องก้องคึกน้ำเจ้าพระยาดังขึ้นอีกครั้งเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโปรดให้จัดขบวนพยุหยาตราทางชลมารคขึ้นเต็มรูปแบบ และจัดมาแล้วจำนวน ๑๗ ครั้ง ครั้งแรกจัดขึ้นในการฉลอง ๒๕ พุทธศตวรรษ เมื่อวันที่ ๑๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๐๐

ในงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๙ เรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์ได้รอดความงามให้ปรากฏแก่สายตาชาวไทยและชาวต่างชาติ ร่วมกับเรือพระที่นั่งสำคัญลำอื่น ได้แก่ **เรือพระที่นั่งอนันตนาคราช** **เรือพระที่นั่งอเนกชาติภุชงค์** **เรือพระที่นั่งนารายณ์ทรงสุบรรณ รัชกาลที่ ๙**

โปรดให้จัดขบวน
พยุหยาตราทางชลมารค
ขึ้นเต็มรูปแบบครั้งแรก
ในการฉลอง ๒๕
พุทธศตวรรษ

↑ ผังขบวนพยุหยาตราทางชลมารค

ขบวนพยุหยาตราทางชลมารคเป็นขบวนเสด็จพระราชดำเนินทางน้ำ เป็นราชประเพณีไทยที่มีมาแต่โบราณ จัดขึ้นเมื่อพระมหากษัตริย์เสด็จฯ ไปในการต่างๆ ทั้งส่วนพระองค์และพระราชพิธีในโอกาสสำคัญ เช่น พระราชพิธีบรมราชาภิเษก พระราชพิธีเสด็จฯ ถวายผ้าพระกฐินทางชลมารคในเทศกาลออกพรรษา การเสด็จฯ ไปนมัสการรอยพระพุทธรบาท การอัญเชิญพระพุทธรูปสำคัญจากหัวเมืองเข้าประดิษฐานในเมืองหลวง เป็นต้น

พระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ
แรกนาขวัญจัดขึ้น
ในเดือนพฤษภาคม
ทุกปีที่ท้องสนามหลวง

พระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ เป็นอีกหนึ่งพระราชพิธีที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานคำแนะนำให้ฟื้นฟูขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๓

แต่เดิมพระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ เป็นพระราชพิธีโบราณ มีปรากฏมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล ปัจจุบันในประเทศไทยประกอบด้วย ๒ พระราชพิธี คือ พระราชพิธีพืชมงคล และพระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ

พระราชพิธีพืชมงคล เป็นพิธีทางพุทธศาสนา จัดขึ้นในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม มีพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๔) ทรงกำหนดให้มีขึ้นเป็นครั้งแรก เป็นพิธีทำขวัญเมล็ดพืชพันธุ์ต่างๆ เช่น ข้าวเปลือกเจ้า ข้าวเหนียว ข้าวฟ่าง ข้าวโพด ถั่ว งา เผือก มัน เป็นต้น จุดมุ่งหมายเพื่อให้เมล็ดพันธุ์เหล่านั้น ปราศจากโรคภัยและให้อุดมสมบูรณ์เจริญงอกงามดี

ส่วนพระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ เป็นพิธีทางศาสนาพราหมณ์ ที่มีมาแต่โบราณ เป็นพิธีเริ่มต้นการไถนาเพื่อหว่านเมล็ดข้าว มีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นสัญญาณว่า บัดนี้ฤดูกาลแห่งการทำนาและเพาะปลูกได้เริ่มขึ้นแล้ว

พระราชพิธีทั้งสองนี้กระทำเต็มรูปแบบเรื่อยมาจนถึง พ.ศ. ๒๔๗๙ และว่างเว้นไปนาน ๒๓ ปี จนเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๓ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานคำแนะนำให้ฟื้นฟูขึ้น ด้วยทรงเห็นว่าเกษตรกรในชนบทมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและโครงสร้างทางสังคมของชาติ พระราชพิธีนี้สร้างขวัญและกำลังใจ ทำให้ชาวนามั่นใจว่าการทำนาจะได้ผลผลิตอุดมสมบูรณ์

พระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญจึงจัดขึ้นร่วมกับพระราชพิธีพืชมงคลอีกครั้งจนถึงปัจจุบัน และกำหนดให้วันพืชมงคลเป็นวันสำคัญของชาติ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ ไปทรงเป็นประธานในพิธีโปรดให้นำเมล็ดพันธุ์ข้าวจากแปลงนาสาธิตสวนจิตรลดาไปเข้าพระราชพิธีพืชมงคลเพื่อเป็นสิริมงคล และในวันรุ่งขึ้น พระยาแรกนาจะหว่านเมล็ดพันธุ์ข้าว นั้น ณ ท้องสนามหลวง เชื่อกันว่า จะได้พืชผลอุดมสมบูรณ์

พระราชทานคำแนะนำให้ฟื้นฟูขึ้น ด้วยทรงเห็นว่าเกษตรกรในชนบทมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและโครงสร้างทางสังคมของชาติ

๓๕

๘๔ WSS๕A

↑ แสตมป์ในโอกาส
พระราชพิธีมหามงคล
เฉลิมพระชนมพรรษา
๘๐ พรรษา

➔ ตราสัญลักษณ์พระราชพิธี
มหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา
๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔

เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ เวลา ๑๐.๓๐ น. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกมหาสมาคม ณ มุขเด็จพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท พระบรมมหาราชวัง เป็นวาระมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๘๔ พรรษา ประชาชนชาวไทยถวายพระพรให้ทรงพระเจริญยิ่งยืนนาน

เป็นเวลากว่า ๖๐ ปีที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงงานเพื่อพสกนิกรและประเทศไทย ย้อนไปในยุคสมัยที่การคมนาคมไม่สะดวกสบายเช่นทุกวันนี้ การเสด็จไปทรงเยี่ยมเยียนราษฎรของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นดั่งน้ำทิพย์จากฟ้า พระองค์ทรงช้กถามความเป็นอยู่ ทรงรับทราบปัญหา และทรงหาทางช่วยเหลือด้วยการพระราชทานแนวทางให้กับเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อให้ชีวิตของทุกคนอยู่ดีขึ้น อยู่สบายขึ้น อยู่ยืนยาวขึ้น

การเอาใจใส่ขององค์พระประมุขแห่งประเทศในทุทุกปัญหา ก่อให้เกิดพลังขับเคลื่อน ผลักดันประเทศไทยให้รอดหน้าได้เร็วขึ้น

การเอาใจใส่ขององค์พระประมุขแห่งประเทศในทุทุกปัญหา ก่อให้เกิดพลังขับเคลื่อน ผลักดันประเทศไทยให้รอดหน้าได้เร็วขึ้น ย่นย่อเวลา ไม่ต่างจากการโยนก้อนหินลงในน้ำนิ่ง ทำให้เกิดแรงกระเพื่อมเป็นระลอก ประเทศไทยพัฒนามาถึงปัจจุบันได้ก็ด้วยพระปรีชาสามารถและพระวิริยอุตสาหะนั่นเอง

พระราชกรณียกิจของพระองค์ทำให้ประเทศไทยพัฒนาและเจริญก้าวหน้าทัดเทียมอารยประเทศ และทำให้ประเทศไทยเป็นที่รู้จักในเวทีโลก พระองค์เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวไทยทั้งปวง

วันนี้ งานต่างๆ ที่ทรงเริ่มไว้ยังคงอยู่และพัฒนาต่อเนื่องได้ก็ด้วยชาวไทยทุกคนตระหนักรับรู้ในคุณค่า การตอบแทนพระมหากรุณาธิคุณอันยิ่งใหญ่ นั้นสามารถทำได้ด้วยการทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด ในฐานะหน่วยหนึ่งของสังคมและประเทศชาติ เพื่อคงรักษาและสืบทอดพระราชปณิธาน อีกทั้งความห่วงใยที่พระองค์ทรงมีต่อประชาชนชาวไทยและผืนแผ่นดินนี้ และเพื่อพัฒนาประเทศไทยของเราทุกคนให้ก้าวหน้าสืบต่อไปชั่วกาลนาน

คณะอนุกรรมการจัดทำหนังสือเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ฉบบ์เขวชน
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

ในหลวงของเรา

อนุกรรมการที่ปรึกษา
กรรมการผู้อำนวยการใหญ่บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน)

ประธานอนุกรรมการ
ร้อยโท สุวิทย์ ยอดมณี

รองประธานอนุกรรมการ
คุณหญิงกุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ

อนุกรรมการ
นางรัชกร เหมะจันทร์
คุณหญิงทรงสุดา ยอดมณี
รองศาสตราจารย์มาลีภัท ทรหมักตเวที
คุณหญิงรัตนากรณ์ ฉัตรทอง
นางสาวศรีนิตย์ บุญทอง
นางสาวสมลักษณ์ วงศ์งามซ่า
ผู้อำนวยการสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ (นายสุรินทร์ เวินรูปงาม)

อนุกรรมการและเลขานุการ
นางลินดา อิศรางกูร ณ อยุธยา

อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
นายกิตติ เฉลิมนินิตกุล
นายจักรกฤษณ์ มณีปิยะสุด
นางสายใจ แจ่มจิราวรรณ

หนังสือ ในหลวงของเรา

บรรณาธิการ

ร้อยโท สุวิทย์ ยอดมณี

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

คุณหญิงกุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ

คณะบรรณาธิการ

นางรัชกร หเมะจันทร์

คุณหญิงทรงสุดา ยอดมณี

รองศาสตราจารย์มาลิกัต พรหมที่ตเวที

นางสาวศรีนิตย์ บุญทอง

นางสาวสมลักษณ์ วงศ์อามขำ

ผู้อำนวยการสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ (นายสุรินทร์ เงินรูปงาม)

นางลินดา อิศรางกูร ณ อยุธยา

นายกิตติ เฉลิมนิมิตกุล

นายจักรกฤษณ์ มณีปิยะสุด

นางสายใจ แจ่มจิรวรรณ

ผู้เขียน

นางสาวงามพรรณ เวชชาชีวะ

ข้อมูลและภาพประกอบ

สำนักพระราชวัง

สำนักราชเลขาธิการ

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

มูลนิธิชัยพัฒนา

มูลนิธิสายใจไทย

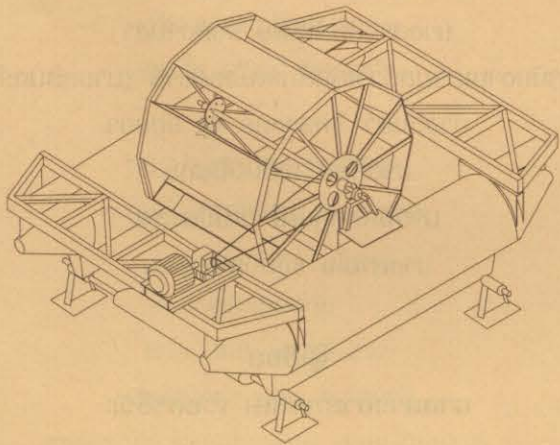
กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

กรุงเทพมหานคร

ศิลปิน

นางสาวธิดารัตน์ ไทยานนท์

นางสาวสุนทรี รมนียกุล

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

จัดพิมพ์เผยแพร่